

Naročnina

za državo SHS:
na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:
mesečno Din 30

Sobotna izdaja:
celoletno
v Jugoslaviji Din 40
v inozemstvu 60

SLOVENE

Cene inseratov:
Enostolpna petlinna vrsta
malih oglasov po Din 1-50 in
Din 2-50, večji oglas nad
45 mm višine po Din 2-50,
veliki po Din 3-50 in 4-50,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6-50.

Pri večjem naročilu popust.
Izhaja vsak dan izvenredni
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj.
Poštšina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi
se ne vračajo; ne frankirana pisma se ne spre-
jemajo. Uredništva telefon 50, upravništva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Čekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.549 (za inserate) Sara-
jevo 7.563, Zagreb 59.011, Praga in Dunaj 24.797.

Položaj.

Slovenski ljudski stranki se od mnogih strani očita dvočelnost. Ljudje, ki sami ne vedo, kje in kaj so, to najraje očitajo čeprav niti sami ne vedo, zakaj to očitajo. Ker pa taka očitanja posegajo globoko v naše politično življenje, smatramo, da ne bo odveč, če enkrat povemo na kratko, na čem smo.

Sedaj veljavna ustava, katere se moramo pač držati, ne da bi s tem hoteli reči, da ne želimo njene korenite izpremembe, zahteva od nas parlamentarno vladavino. To se pravi, da morajo vlado sestavljati tiste stranke, ki imajo večino v parlamentu. Dosedanja praksa je dokazala, da večine v parlamentu nimajo radikali in z njimi združeni samostojni demokratje. Če bi jo imeli, bi lahko tudi parlamentarno vladali, in vsa opozicija bi bila obsojena na to, da dela med ljudstvom za svojo večino pri prihodnjih volitvah.

Iz tega dejstva sledi, da morajo imeti večino v parlamentu stranke, ki so tema dvema nasprotni. Imajo pa večino le, če se sporazumejo na kak določen deloven program. Ta deloven program pa je tu. Bivše opozicijske, t. j. današnje vladne stranke so se sporazumele za delovno vlado, ki bo izvršila gotove ljudske zahteve.

Te stranke so se sporazumele n. pr., da bodo sklenile zakon za preskrbo invalidov, sklenile so, da bodo sprejele zakon o pobijanju korupcije in še nekaj sličnih zakonov, ki globoko posegajo v vsakdanje življenje. Jasno je, da se ti zakoni ne dajo ustvariti čez noč, ker je treba za vsak zakon mnogo važnih pripravljalnih del, ampak te stranke so rekly, da bodo to izvršile in sicer izvršile vse to parlamentarnim putem, ker imajo v parlamentu večino.

Med strankami, ki tvorijo parlamentarno večino, pa je sestavni del tudi HRSS. Hrvatje so do nedavnega časa stali na popolnoma abstinenčnem stališču. HRSS ni hotela priznati nikogar razen sebe. Razmere in časovni razvoj pa so narekivale tudi HRSS, da stopi na politično pozornico aktivno, zato pa je treba njeno politično aktivnost tudi primerno vpoštevati. Vpoštevati se mora njena aktivnost pa tako, kakor se vpoštevata aktivnost vsake parlamentarne stranke. To določa naša ustava.

So pa znamenja na nebu, ki kažejo, da razni odločilni faktorji parlamentarnega pomena HRSS ne vpoštevajo. To se je videlo zlasti sedaj, ko gre za vstop delegatov HRSS v vlado. To pa je velika parlamentarna napaka.

Stvar je enostavno ta, da razni činitelji vidno na zunaj ne priznavajo HRSS kot polnopravne stranke. Da je nočejo priznati, to temelji na predsodkih, ki sta jih sugerirala javnosti Pašić in Pribičević, oziroma njuni mandatarji. Sugestija pa je vedno slaba stvar, ki je podobna sanjam. Ko se človek zbudi iz hipnoze, kolne onega, ki ga je zazibal v hipnozo.

Pašić-Pribičevićeve hipnoze pa se morajo naši vodilni krogi enkrat za vselej otresti. Kaj in kdo je Pašić? Kaj in kdo je Pribičević? Koga imajo ti ljudje za seboj? Niti od njih komandiranih žandarjev ne, kajti še ti so bili prisiljeni od svojega želodca, da so se jima pokorili! Danes pa je ta pokorščina odveč, danes se je nehal vsak pritisk in zato poudarimo dejstvo, da Pašić in Pribičević nimata več večine v narodu, ampak večino v narodu imajo sedanje vladne stranke! Ali ima ena stranka več procentov večine ali manj, to je drugo vprašanje, ampak dejstvo je, da imajo današnje vladne stranke večino med ljudstvom in v parlamentu.

To je pa tudi po današnji ustavi za nas glavna stvar in vsak ustavni činitelj mora s tem dejstvom računati, brez ozira na to, ali mu je ena izmed današnjih vladnih strank všeč ali pa ne! Ustava pravi, da je naša kraljevina parlamentarna vladavina in na tem dejstvu se ne da nič izpreminjati.

Razumljivo je, da se temu dejstvu protivijo razni gospodje stare miselnosti. Raz-

umljivo je to, a ni opravičljivo. Mi prav dobro razumemo, da višjim vojaškim krogom mogoče to ni všeč, kar je ustvarila praksa, ampak tako je! Kar leži pred nami na dlani, so gola življenjska fakta in teh ni mogoče izpreminjati.

Če pa smo parlamentarna vladavina in če imajo danes v parlamentu odločujoče stranke v parlamentu večino, jim mora biti dana možnost, da za svoje delovanje norijo tudi polno odgovornost

pred narodom. Kakor hitro pa jim je ta možnost odtegnjena, je prekršen parlamentarni princip, pri nas uzakonjen.

Mi s svoje strani zagovarjamo strogo ustavno in parlamentarno stališče. Kar sklene večina parlamenta, to mora veljati, dokler je v parlamentu ta ali ona večina. Če bo pa prišla druga večina po volji naroda, bo pa drugače. Silno nevarno pa je, boriti se v današnjih časih proti volji večine ljudstva.

Parlamentarno stališče vlade.

STRANKE VLADNE VEČINE SPADAJO V VLADO.

Belgrad, 4. oktobra (Izv.) O notranje političnem položaju so danes razpravljali tako v vladnih kakor v opozicijskih krogih. Vlada se ni odmaknila prav nič od svojega stališča, da naj vstopijo zastopniki HRSS v vlado. Radikalna opozicija pa še vedno misli, da je v parlamentarni monarhiji mogoče vreči vlado izven parlamenta, torej proti volji ogromne večine ljudstva v državi, ki stoji za vlado. Zato še vedno fabricira vesti, ki so izmišljene kakor tedaj, ko je bila opozicija na vladi, ker misli, da je še danes mogoče ustvarjati vladne krize s takimi nemoralnimi sredstvi in soudeležbo na vladi onemogočiti obsodbo, ki čaka njene koruptivne ministre. Dejansko stanje je seveda drugačno, ker vlada pri vsem razmišljanju razmer ne bi mogla najti vzroka takemu stanju, ki bi bilo za njo neugodno in vsled katerega bi morala izvajati posledice, namreč, da odstopi ali sprejme v svojo sredino radikale.

Borba, ki jo vodi opozicija, je usmerjena tako, da ustavi vlado v delu, katerega je vlada začela za ureditev sporazuma v državi. Vlada stoji na stališču, da mora HRSS priti v kabinet, ker si sicer ni mogoče misliti vlade, katere del je v kabinetu drugi del pa izven njega. Od tega vlada ne odstopa, kajti to vprašanje vzbuja v našem političnem svetu veliko živahnost in daje mnogo razmaha nadam opozicije, da bi mogla uspeti.

Zakaj HRSS še ni v vladi.

Zagreb, 4. oktobra. (Izv.) Vaš dopisnik se je danes dopoldne razgovarjal z vodilnim članom predsedstva HRSS o aktualnem političnem položaju. Na vprašanje: »Kaj mislite, kakšni so vzroki, da ni prišlo do imenovanja ministrov HRSS,« mu je član predsedstva odgovoril: »Ti vzroki niso na strani vlade, niti na strani g. Nastasa Petrovića, marveč v intrigah gotovih zakulisnih faktorjev, ki imajo vpliv na dvoru. Jaz mislim, da se bo to vprašanje gotovo rešilo povoljno, kakor se je svoječasno rešilo vprašanje prihoda naših posancev v parlament. Pri tem mislim na

trenotek, ko je prišlo do spremembe političnega kurza v državi. Tisti čas ni bilo nobenih vsaj formalnih vzrokov za to spremembo (skupščina je bila odložena itd.), vendar so morali obstojati drugi odločilni vzroki, ki so privedli odločujoče faktorje v državi, da menjajo prave državne politike. Od tega trenutka do danes v razvoju političnega položaja ni nastopilo ničesar, kar bi moglo spremeniti to odločitev odločujočih faktorjev, posebej danes, ko smo na poti medsebojnega zblizovanja in ustvarjanja končnega sporazuma.

DR. LAGINJA PRI KRALJU.

Belgrad, 4. oktobra (Izv.) Bivši hrvatski ban dr. Matko Luginja je bil pri kralju eno uro v audienci.

OBISKI PRI LJUBI DAVIDOVIĆU.

Belgrad, 4. okt. (Izv.) Ljuba Davidović je v zvezi s pogajanjmi z Italijo sprejel v audienci italijanskega poslanika na našem dvoru Bodrera. Razen njega je sprejel tudi več politikov in se razgovarjal z nekaterimi ministri.

FRANCOSKI GENERAL V BELGRADU.

Belgrad, 4. oktobra (Izv.) Francoski general Ioma, ki je bil poveljnik vseh zavezniških čet na solunski fronti, je prišel v Belgrad. Potuje v Atene kot instruktor grške vojske. Obiskal je Davidovića in Marinkovića. V francoskem poslanstvu mu je bil prirejen obed. Zvečer je bil general Ioma na večerji pri kralju. Jutri bo obedoval pri Marinkoviću na stanovanju. Zvečer bo odpotoval v Atene.

SPALAJKOVIĆEVA »AKCIJA«.

Belgrad, 4. oktobra. (Izv.) Naš poslanik v Parizu Miroslav Spalajković je prišel v dopusta v Belgrad. V radikalnih krogih se govori, da bo uprizoril Spalajković akcijo. Kdor pozna v inozemstvu popolnoma skrahirani sloves tega diplo-

mata, se ob teh govoricah ne bo prav nič razburjal. Skrajni čas je za ugled države, da diplomati Spalajkovićevega tipa zginejo z javnega pozorišča.

MINISTER PEČIĆ V BAČKI.

Belgrad, 4. okt. (Izv.) Minister Pečić je odpotoval na agitacijsko potovanje v svoj volilni okraj v Bački.

Pogajanja v Benetkah.

Belgrad, 4. oktobra (Izv.) Naša delegacija za pogajanja v Benetkah odpotuje v ponedeljek. Predsednik dr. Ribar se vstavi na Sušaku, da prouči tamošnje razmere.

Belgrad, 4. okt. (Izv.) Za pogajanja v Benetkah 9. t. m. med našo državo in Italijo so imenovani še naslednji izvedenci: Profesor na zagrebškem vseučilišču dr. Ferdo Šišić, advokat Drago Marušić, general Milčić, okrajni glavar sušaški Marijan Suhar in pristaniški kapitan pri pomorski oblasti Celigoj. H konferenci bodo pozvani po potrebi, kadar se bo razpravljalo o predmetih, za katere so pozvani in pristojni, da dajo svoje strokovno mnenje.

POGAJANJA Z ROMUNJO.

Belgrad, 4. okt. (Izv.) V Temešvaru se sestane 28. t. m. naša delegacija z romunsko in bosta razpravljali o Begeiskem kanalu.

O ženevskem protokolu.

Zeneva, septembra.

Društvo narodov je bilo dosedaj po svojem delovanju bolj reprezentativna organizacija, ki je s svojimi vsakoletnimi zasedanjimi dajala politični in denarni eliti vsega sveta lepo priliko, da se ob divnem Lemanskem jezeru brez kontrole hudobnega in škodoželjnega opozicijskega tiska spočije in da si na številnih banketih, piknikih in soarejah delegati skoraj vseh držav in državice na debelo kadijo in v visoko doneh govorih vzajemno komplimentirajo. Politični značaj je le bolj malo prišel do izraza v sklepih in odločitvah društva. To se je zgodilo samo takrat, kadar je šlo za kako malo državo, pri katerem vprašanju velike sile niso bile direktno zainteresirane in so sedaj to, sedaj ono državico prijelo in opominjale, ter pri tem igrale človekoljubno vlogo zaščitnic malih narodov. Mali narodi pa so hvaležno sprejemali brce, ponižno krivili hrbet in se v solzavih izjavah zahvaljevali velikim silam za njihovo materinsko skrb, kakor je to storil med drugimi tudi naš bivši dirigent zunanjih politik g. Momčilo Ninčić, ki je v plenumu javno izrekel zahvalo in priznanje svoje države vsem onim, ki so njegovo vlado postavili na zatožno klopi radi albanskega vprašanja, jo obsodili in izpostavili sramoti vsega sveta. Ali pa je prišel ta politični značaj do izraza pri reševanju o razmerah v onih državah, katerih bogastvo so si velike države sporazumno porazdelile v eksploatacijo oziroma vsaj nameravale razdeliti. Tak je bil letos slučaj z Georgijo.

Javna tajnost je, da je meščanska vojna v Kini posledica požrešnosti nasprotujočih si svetovnih kapitalov. Kitajski delegati so v Ženevi v svojih izjavah precej odločno in dovolj jasno namigavali, da je en del vstašev vzdržovan in oborožen od Angležev, drugi od Japoncev, tretji menda od Amerikancev in tako dalje. Krivava, iz istih motivov porojena daljavljanska vojna divja v Braziliji; v Indiji, Siriji in Sudanu vihtijo mogočni zastopniki civiliziranih držav — zaščitnice malih narodov, svoj kruti bič; v masah morijo koloniste, ki se borijo za temeljne človeške pravice. Vse to je znano, vendar se Društvo narodov ne zgane. Nobena pritožba ne pomaga, kakor tudi dosedaj predlogi malih narodov niso bili deležni nobene milosti, kadar so se le-ti po svojih legalno izvoljenih zastopnikih pritoževali proti nasiljem v njihovih državah. Letos pa je Društvo narodov sklenilo, da se mora budno gledati na razmere v Georgiji in to na podlagi predloga neke »nacionalne vlade«, na čelu katere stoji znani caristični agent Čejdže, ki z Georgijo nima nobenih zvez. Najbrže ga tam sploh nišče ne pozna in ga tudi vsaj pravilno ni mogel postaviti za predsednika vlade. Vkljub temu ga je Društvo narodov priznalo že samo s tem, da je njegovo pritožbo vpoštevalo in na podlagi nje storilo sklepe, k pomenijo direktno vmešavanje v notranje razmere tuje države. Zgodilo pa se je to po mnenju nezainteresiranih krogov zato, ker v Georgiji ležijo najbogatejša petrolejska polja (Batumi), po katerih že dolgo izteza svojo pohlepno roko zapadni in ameriški velekapital.

S takim neenakim postopanjem bo Društvo narodov samo izgubilo. In čimbolj poskuša uveljavljati svoj politični pomen v smislu prevladajočih vesele, tembolj izgublja na ugledu. Letos si je Društvo narodov hotelo v tem smislu postaviti remek-delo; hotelo je v enem mesecu preobrniti svet in za vedno ubiti vojno. Predsednik švedske delegacije, zunanji minister baron Württemberg je pri tem poskusu vzkliknil, da je to nemogoče in da si bo Društvo narodov preje ubilo svoj ugled in s tem škodovalo velekoristni ustanovi kakor pa ubilo vojno. Narodov ni mogoče preobraziti v njihovem tekom stoletij ukoreninjenem mišljenju z nobenim protokolom. Potrebno je mnogo in mnogo podrobnega dela na prosvetnem polju, pisan protokol pa bo ostal mrtva črka na papirju.

Protokol, katerega vsebino smo javili, ima v bistvu namen za vedno obvarovati po svetovni vojni z mirovnimi pogodbami ustvarjeno stanje. Vsem se garantira teritorialna integriteta tudi v slučaju, če krivično napadejo drugo državo.

Po njegovih določbah pa se tudi prav lahko zgodi, da se za napadalca proglasi in si s tem nakopije vse mogoče sankcije ona država, ki bi se branila pred zahtevami svoje sosedice, če svet te zahteve in ta spor proglasi za notranjo zadevo dotičnih držav. Odločba glede teritorialne integritete pa pomenja v bistvu, da morajo sedanje meje ostati večne. Kdo pa je z njimi zadovoljen? V Evropi razven Francozov in nezainteresiranih Angležev najbrže nihče: Nemčija gotovo ne, Rusija vedno poudarja svoje pravice na Besarabijo in tudi glede baltičskih držav še ni rekla glavne besede; italijanskemu imperializmu je premalo, da bi raznarodil samo nad pol milijona Jugoslovancev, hoče jih še več; milijon Ukrajincev kriči po svobodi in da Avstrije, Mažarske, Bolgarije in drugih sploh ne naštejemo, vse je nezadovoljno.

Proti tej brezdvomno najvažnejši odločbi v protokolu se dosedaj ni oglasil nihče eden od delegatov. Litvanec je nekaj poskušal namigavati na krivično posest Poljske, ali je takoj utihnil, ko ga je Francoz malo bolj ostro pogledal. Razumljivo! Vsi bi takoj padli po njem: Vi ste imperialisti; že sedaj pripravljate novo vojno, da odtrgate od te ali one države kosček zemlje; vi ste napadalci — in po njem bi bilo.

Mi Jugoslovani gotovo nismo imperialisti, še najmanj pa mi Slovenci in Hrvati. Bili bi pa nevredni svojega življenja, če bi nad pol milijona Slovencev in Hrvatov v Italiji prepustili njihovi zli usodi, če bi mirno gledali, kako avstrijska vlada postopa z nad 100.000 Slovencev na Koroškem, če bi Srbe v Skadru prepustili divjaštvu Albancev.

Če se že dela na tem, da se ohrani sedanje stanje v Evropi in bi se tak sklep sprejel in tudi z avtomatičnimi sankcijami obdržati in izpeljati poskušal, potem se mora ravnotako, istočasno in tudi s sankcijami zagotoviti svobodno kulturno in gospodarsko življenje in politično udejstvovanje vsem onim narodom, ki bi bili vsled takega stanja primorani prenašati tuji jaram.

Brez tega bo vsak poskus ostal enostranski in bo samo povod novim kompliciranim sporom. Viktor Schweiger.

PODONAVSKA KOMISIJA V BRATISLAVI.

Belgrad, 4. okt. (Izv.) V Bratislavi se bo vršila plenarna seja mednarodne podonavske komisije 5. novembra. Naš delegat bo Slovenec Vilfan.

IZMENJAVA DENARJA V DALMACIJI

Belgrad, 4. okt. (Izv.) Za izvršitev samrgeritske pogodbe za izmenjavo avstrijskega denarja v Dalmaciji se bo naša delegacija sestala z italijansko v Rimu dne 20. oktobra t. l.

PRPICEVA PALAČA PRODANA.

Zagreb, 4. oktobra. (Izv.) Na včerajšnjih pogajanjih predsedstva HRSS z g. Milanom Prpičem za nakup njegove palače za »Seljački dom« je prišlo do sporazuma. Prpič je odnehal za 3½ milijona dinarjev, tako da bo palača kupljena za 11½ milijona dinarjev.

NEMČIJA V DRUŠTVU NARODOV.

Zeneva, 4. oktobra. (Izv.) Tajništvo Društva narodov je mnenja, da bo Nemčija pristopila Društvu narodov tekom decembra. Takrat bo Društvo narodov sklicalo kratko sejo.

PRED VOLITVAMI V ANGLIJI.

London, 4. oktobra. (Izv.) Listi še vedno računajo na nove volitve, ker smatrajo, da Delavska stranka ne bo sprejela dodatnega predloga liberalcev glede preiskave proti uredniku komunističnega lista Campbellu.

PROTI POGODBI Z RUSIJO.

London, 4. oktobra. (Izv.) Baldwin je imel v Newcastleju govor, v katerem je ostro nastopil proti angleško-ruski pogodbi. To pogodbo je označil kot »švindela«. Konservativna stranka bo vse storila, da se ta pogodba prepreči.

PROST IZVOZ SLADKORJA IZ OGRSKE.

Budimpešta, 4. oktobra. (Izv.) Vlada je dovolila prost izvoz sladkorja in špirtnih izdelkov.

CASTIGLIONI V PREISKAVI.

Dunaj, 4. oktobra. (Izv.) Castiglioni se je obvezal, da bo vedno na razpolago preiskovalnemu sodniku. Na njegovo palačo so intabulirali 7 milijonov lir kot garancijo, da ne bo pobegnil.

ŠTRAJK DELAVCEV V PORCELARNAH.

Karlsbad, 4. oktobra. (Izv.) Štrajk v porcelanskih delavnicah traja dalje. Štrajka nad 8000 delavcev.

Iz zunanje politike.

* Jean Herbet zapušča »Tempe«. V pariških političnih krogih imajo zopet senzacijo: dosedanjí politični uvodničar dnevnika »Tempe«, Jean Herbet, namerava svoje mesto zapustiti ter se bo posvetil političnemu delu gospodarskega lista »L'Information«. Senzacija je tem večja, ker se je v zadnjem času mislilo, da bo Herbet kot naslenik g. Peretti della Rocca prevzel vodstvo političnega oddelka na Quai d'Orsayu.

* Prvi izidi švedskih volitev. Doslej so znani rezultati volitev v »drugo zbornico« iz 20 velilnih okrožij. Dobili so: konservativci 47 mandatorv (doslej 45), kmetijska zveza 27 (24), liberalci 4 (6), liberalna ljudska stranka 18 (19), socialni demokrati 82 (81), komunisti 2 (3). Iz osem okrožij še izidi niso znani.

* Schacht in Coolidge o Dawesovem načrtu. Predsednik nemške državne banke dr. Hjalmar Schacht razpravlja v oktoberski številki njujorške revije »Bankers Magazine« o posledicah Dawesovega načrta za svetovno gospodarstvo. Dr. Schacht poudarja, da je nesmiselnost versajske in rovine pogodbe očitna: od Nemčije se zahteva in pričakuje poravnane njenih obveznosti, a hkrati se ji brani dostop na svetovna tržišča. — Predsednik Coolidge je naslovil na delavce, zbrane na svojem kongresu v Sacramentu, posebno spomenico, v kateri ugotavlja, da se prične z Dawesovim načrtom v Evropi stopnjena vzpostavljati zlata valuta. Posledica bo silno povpraševanje po ameriškem zlatu. Še nikdar ni bila omejitve produkcije srebra in zlata toliko kot sedaj, kar je naravna posledica visokih blagovnih cen.

* Iz francoske diplomacije. Kakor je nedavno povdarjal »Matin«, se bo izvršila sprememba v francoski diplomaciji šele v drugi polovici oktobra. Poslanik De Margerie bo najbrže ostal v Berlinu, sigurno pa je, da bodo v Rimu in Londonu zastopali republiko novi močje. Za Rim se ime-nujeta menda Peretti della Rocca oziroma

senator René Besnard, za London pa dosedanjí poslanik v Pekingu de Fleurien ali pa — to je zanimivo! — Loucheur. Poslanec Jean Hennessy bo imenovan za poslanika v Bernu. Poslan. v Washingtonu Jusserand bo ostal na svojem mestu, kjer deluje že 20 let. Slednji je na potovanju v Ameriko in francoska vlada mu je dala točna navodila za vsa pogajanja, ki bi se še imela vršiti. V kratkem — vsekakor po izvolitvi ameriškega predsednika — bo igralo v omenjenih pogajanjih vprašanje vojnih obveznosti veliko vlogo.

Anastasius von Schiwitz v Jugoslaviji.

Cankar ga nam je opisal za vse čase, našega Tona Siveca, doma »aus Krain« (— »Ich, Majestät, ich kann nichts dafür« —), ki postal perorezec njegove visokosti, pisarja von Dümmlerja, dobil od Marije Terezije plemstvo in ki je v svečanem trenutku, ko je zaplula po njem slovenska kmečka kri v modri barvi, dospel tudi na vrhunc svojih metamorfoz, s katerimi je zakril svoje kranjsko pokolenje: iz Tona Siveca je postal naš slavní Anastasius von Schiwitz.

Ta Anastasius von Schiwitz živi med nami še dandanes, dasi se je na zunaj prilagodil spremembi koncem oktobra 1918. Od časa do časa beremo v časopisju, da se je Emil Sewardkoffler preprstil v Milana Črnogorca, Wohlgeraut v Vesela itd.

Če človek bere take zgodbe, kako se ljudje vsaj po imenu odpovedujejo svojim prednikom in svojim sorodnikom, ga obide mučno čustvo: ali so pri nas razmere res tako nezdružive, da silimo svoje rojake, naj zataje svoje pokolenje? Tolaži nas pri tem zavest, da je bil Vilder vendar še lahko podtajnik v ministrstvu, da je dr. Fux še vedno znatna šarža pri Sokolu, da Tavčarjevimi slikam Poljanke doline in Blegaša nikdo ne očita pisateljevega imena, da od Boltavzarja in Slajpaha ni zahtevala niti Orjuna, naj se prekrstita.

Nikakor ne zastopamo stališča, da je rodbinsko ime v sedanji obliki nedotakljivo. Naš Miklosizh bi nam ne bil nič manj ljub, če bi se bil že sam podpisoval za Miklošiča; pretirano bi bilo, če bi kdo hotel svoje ime pisati tako, kakor stoji ime prednikov v matrikah pred sto leti. Ime naj se prilagodi sedanjemu pravopisu in sedanjemu stanju slovenskega jezika.

Tudi tiste rodbine, ki jim je bilo slovensko ime v preteklosti po sili prevedeno v nemščino, imajo seveda pravico — skoro dolžnost, da se zavamejo za ime, ki so ga morebiti imele pred nasilnim pönemčenjem. Na Koroškem so menda ob času, ko je moral vsakdo dobiti rodbinsko ime, marsikaki slovenski rodbini dali nemški priimek. — Spremenijo se lahko tudi slovenska imena, ki dajejo povod za neslane šale.

Drugače pa je s tistimi nemškimi imeni, ki so pristno nemška in ki pričajo, da so predniki njih nositelja prišli — morebiti pred stoletji — iz nemških krajev v našo deželo. Nemških naseljencev je bilo med Slovenci v vseh časih obilo. Posebno mnogo se jih je naselilo po l. 973 na posestvih nekdanjih briziških škofov; pa tudi drugod pričajo v Sloveniji tuintam imena vaših in oseb o nekdanjih nemških kolonistih. Po naših mestih je bilo mnogo nemških obrtnikov. Vsi ti nemški naseljen-

ci so pri nas krčili gozde, so širili znanje rokodelstva in tako pomagali graditi sedanje kulturno stanje našega naroda. Svoj jezik so polagoma sredi samih Slovencev izgubili, kar je povsem naravno, stopali so z našimi predniki v rodbinske zveze, tako da so se fizično in duševno stopili z nami v eno. In kakor se Francozi ne sramujejo, da je še njih ime germansko — saj so bili Franki Germani — in Angleži ne, da so na njih jezik in kulturo močno vplivali romanski doseljenci, tako bi bilo otročje, če bi naš Slovenci hoteli biti popolnoma pristni potomci nekdanjih doseljencev iz ruskih nižin. Prav tako teče v žilah marsikakega Slovence precej nemške krvi, kakor v žilah alpskih Nemcev, Prusov, Mažarov itd. mnogo slovanske krvi. In sram ga bilo, kdor bi se sramoval svojih prednikov!

V zgodovini slovenske kulture beremo toliko nemških in laških imen, da lahko mirno rečemo: potomci nekdanjih tujerodnih naseljencev so si pridobili pri nas domovinsko pravico tudi s svojim književnim delovanjem. Ne bom tu omenjal Strossmayerja, največjega Hrvata, čigar predniki so bili pristni Nemci. Kaj bi bil rekel n. pr. naš Tavčar, če bi mu bil kdo predlagal, naj svoje ime spremeni n. pr. v »Gorenjec«? Nikar ne mislimo, da so morebiti naši Tavčarji, ki jih imamo skoro po vseh vaseh v škofjeloški okolici, pa tudi drugod, priseljenci iz — Davče! V našem slovstvu imamo Cegnaria, Frauensfelda, Gangla, Glaserja, Grafenauerja, Holcapfela, Langerholza, Mencingerja, Nahtigala, Pipenbacherja, Pagliaruzzijs, Seigerschmieda, Macherja, Westra, Wiesbacherja, Wolfa itd., v naši glasbi Fleišmana, Foersterja, Sattnerja i. dr., v naši upodabljalni umetnosti Bernekerja, Gasparija, Peruzzijs i. dr. (S tem seveda ni rečeno, da so vsi navedeni tujerodnega pokolenja. Saj so nemška imena n. pr. na Koroškem nastajala tudi nasilnim putem.)

Morebiti se ta ali oni boji, da ne bo imel v državni službi uspeha pri napredovanju, če bo nosil nemško ime. Ne da bi se spuščali v vprašanje, ali bi bilo v tem slučaju moško od njega, če zataji svoje ime, navajamo samo člen 19. naše ustave, ki pravi:

»Vsa mesta v vseh strokah državne službe so ob zakonitih pogojih enako dostopne vsem državljanom.«

Kolikar nam je znano, ga še ni rodila majka v Jugoslaviji, ki bi bil nastopil proti temu členu. Sramotno bi bilo za nas le, če bi se izkazalo, da je ta člen samo na papirju, da smo torej s tem členom lagali.

Niso torej enakopravni samo ljudje z nemškim imenom, ampak tudi tisti, ki se čutijo kot Nemci.

Velik napredek v javnem življenju bo to, če se ne bo nikdo sramoval v javnosti ničesar, česar se mu sramovati ni treba. Kakor si, tako se kaže, in nikomur se ne laži! Glejmo na človeka, na njegov značaj in delo, ne pa na ime!

Želja po tem napredku nas je tudi privedla do tega, da smo proti temu, da bi se naš Tone Sivec prekrščeval, pa najsi bo tudi v Nastasa Šivica.

Iz navedenega je pa tudi jasno, da se ne more nikogar siliti, da bi se priznaval k tisti narodnosti, ki jo kaže njegovo ime. Kakor nam niti na misel ne pride, da bi zahtevali n. pr. od naših Feltich-Frankheimov in Sewentnerjev, da bi se šteli za

Fr. Govekar:

V Korte.

»Za prihodnji teden Vas vabim na 'Dolgo njivo!«

Z veseljem preberem vabilo g. barona dr. Borna, lastnika gradu sv. Katarina pri Trzinu.

Dolga njiva je ena najlepših baronovih planin s prekrasno lovsko vilo.

Lovske kočice, ki služijo baronu, njegovim lovcem in prijateljem v prenočišče ter krasno, mirno, gorsko letovišče, so štiri: dve na Košuti, na planini Šija (1474 m), takoj pod sloviti, zlasti Tržičanom priljubljenimi Kofcami (1505 m) in na Dolgi njivi (1369 m); ena na Breznini (1240 m) in ena na Stegovniku. Lovsko kočico Struh na Košuti je podrl in odnesel sneženi plaz.

Najlepša je lovška vila na Dolgi njivi; ima tri lepo opremljene sobe, krasno obednico, kuhinjo in prostore za prenočišča služabnikov, lovcev in priganjačev ob času velikega lova.

Ob določeni uri pridrvi avto, ki me hitro potegne v grad. Lovec, določen za mojega spremljevalca, že čaka in takoj se odpeljeva z električno do Medvod; tam se začne svet dvigati; sedaj pa gorske palice v roke — in hajdi v gore!

Že se začne mračiti, ko zagledava pre dseboj — lovsko vilo na Dolgi njivi. Skrita je, da je ne opaziš, dokler ne stojiš pred njo.

Izpred kočice pa se odpre veličasten razgled: na eni strani divje skalovje, čeri in pečine Košute in vmes globoki prepadi, na drugi strani nepregledni gozdovi...

Lepa Košuta se mi pač na tem kraju zdi najlepša.

Ves prevzet ob tem pogledu vzkliknem: »Lepa si Dolga njiva, lepa, veličastne tvoje gore in tvoji gozdovi!...«

Ne morem si kaj, da ne bi takoj telefoniral g. baronu in mu izrazil svoje veselje. Vse lovške kočice so namreč telefonično zvezane z gradom.

Po večerji, ki jo pripravi lovec, sedim v obednici in se ne morem ločiti od spominskih knjig, ki vanje zapisujejo svoje dogodljaje lovci in drugi izletniki, kadar prebivajo v lovski vili. Tudi jaz sem zapisal svoje spomine, ki naj jih nekoliko obnovi naslednja črtica.

Blaženi nočni mir, ki vlada na Dolgi njivi in ga nič ne kali, ta blaženi mir je nekega jutra motilo — streljanje na Košuti...

»Lovski tatovi so, greva nadnjet!« me opozori lovec, ko vstanem.

Nekaj novega, zanimivega! Takoj sem zadovoljen z lovčevim predlogom.

Hitro pozajtrkujeva in — hajdi nad tatove!

Bilo je ravno na tistem mestu, kjer so pred dvema letoma divji lovci ustrelili — enega izmed baronovih lovcev.

Hočem se vrniti v kočico...

»Bog varuj, da bi šli sedaj nazaj tu po planem, gotovo vas ustrela! Naprej za mano!«

Udam se v voljo božjo in grem — za lovcem...

Pol ure hodiva po gošči ves čas napeto opazujoč, kje se bodo prikazali tatovi. Naenkrat vzklikne lovec:

»Ga že vidim, gamsa nesel!« — In v istem hipu že tudi sproži... in nato odda še pet močnih strelcov —

»Nisem ga zadel, skril se je v grmičje; sedaj počakava, da se spet pokaže!«

Grem za debelo drevo in se vlečem; lovec istotako za drevsom stoječ opazuje, kdaj se bo dvignil lovski tat...

Tako čakava dolgo — uro za uro. Medtem se nebo pooblači, megle pokrijejo Košuto, nalahno začne rostiti...

Vrneva se v vilo in telefonirava v grad po par lovcev, da pomagajo ujeti tatu in rešiti »gamsa«.

Več ur preteče, preden res prideta lovca na pomoč; medtem pa je že močno lilo; bili smo zaviti v gosto meglo, ki jo je gotovo porabil tudi lovski tat in odnesel peko in »gamsa« — na Koroško...

Drugi dan se odločiva tudi midva z lovcom, da jo mahneva čez mejo na Koroško. Najbližja sosedna pokrajina — so Korte.

Moj lovec, ki je že več let služil v Kortah in mu je pot tjakaj dobro znana, pravi: »V enem dnevu ne prideva nazaj; treba bo ostati tam čez noč!«

Zapustiva torej za dva dni svojo vilo. Najprej je treba priti čez žično ograjo; velik del Košute in drugih baronovih gozdov in planin je namreč ograjen z močno, do pet metrov visoko ograjo. Ta ograjen prostor je najboljši baronov lov; notri je več sto jelenov, srn, divjih kozlov in druge divjačine. Čez ograjo se pride po

lestvi, na nekaterih mestih so pa tudi vrata, ki imajo od njih baronovi lovci ključce.

Čez to ograjo sva morala in sva obenem tudi prestopila državno mejo.

Tu se nama odpre nov svet...

Tako divjega sveta, takih čeri in prepadov še nisem gledal...

Dospeva do pastirske kočice; pastir iz Kort nama razlaga, kako morava hoditi, da ne zaideva, pa lovec ga ne posluša, češ, da že dobro ve za pot, ker je služil v Kortah in je bil že lani tam... A kljub temu — sva pošteno zašla...

In sedaj to letanje semintja, gorindol, po strmih robovih, po ozkih, kozjih potih nad čermi, potem spet pod čermi, po močvirnatih zemljah, čez jarke, po lužah in mlakah — — — To ni bila hoja, to je bilo divje skakanje! In to cele tri ure!

Vsa vpehana, blatna in mokra prideva do prve hiše, kjer se nama odpre razgled na Korte, obsevane od poznega popoldanskega solnca. Treba je iti še precej navzdol, kjer stoji cerkev in par hiš in — na cilju sva.

Korte je majhna, 991 m visoko v gorah ležeča pokrajina, ki šteje komaj 70 prebivalcev. Kraj je na vseh straneh obdan od mogočnih gora. Na zahodu od Košute, na severu od Obirja, na vzhodu od Pristovnikovega Stržiča, na jugu od Virnikovega Grintovca in našega Plešivca (1800 m).

Dospevši v Korte hočem pogledati najpej cerkev in župnišče; a zdajci izvem, da je gosp. župnik v hiši, kjer grem ravno mimo. Vstopim.

Nemce, prav tako ne moremo zahtevati od Nemcev s slovanskimi imeni, n. pr. od Lesinga, da bi se priznavali za Slovane.

En mož je bil v naši državi, ki je to od Nemcev v Vojvodini zahteval: Pribičević je dovolil hoditi v nemško šolo samo tistim Nemcem, k majo nemško ime; vsi drugi so morali hoditi v srbohrvaške šole, pa najsi niso razumeli jezika. Po tej logiki bi prišli dosledno do tega, da bi morali pri nas šteti med Nemce vse ljudiz nemskim imenom.

Zato je bilo edino umestno, da je sedanji prosvetni minister Pribičevićev naravno ukinit.

Gospodarsko in narodno vprašanje na Primorskem.

Kmalu se zasliši iz vinogradov veselo petje trgačev in na to se skoraj naselijo po kletih vinski duhovi, ki bodo v svoji zagonetnosti kovali med seboj zlobne načrte zoper človeštvo. Kmetič pa ne bo vedel ničesar o vseh zlobnih nakanah vinskih duhov, ampak bo z nekim otročjim, veselo-otožnim usmevom na ustnicah pazil na ta božji dar. Zakaj pa tudi ne? Saj je predal tem vinskim duhovom svoj trud, delo, upe, veselje, žalost in obup. Vse ono, kar za-čuti človek v vinski opojnosti, se zdi, da je že prej živelo v kmetu in da nosi v sebi vse posebne znake vinogradnikove.

S tem, da ima vino že v sodih in v kletih, pa ni, posebno naš kmet iz Primorskega, rešen še duhomornih skrbi. Vse svoje upe je stavil na to zadnjo kocko. Saj je vse božje leto nakupoval svoje neobhodne življenjske potrebščine na upanje v pričakovanju bogate trgovce. A kolikokrat, posebno letos, je prinesel s seboj grom v oblakih točo, ki je uničila ta njegov edini up in nado, da si zboljša svoj gmotni položaj. Pa tudi to, kar mu je po toči ostalo nedotaknjeno, mu slednjič lahko ostane neprodano v kleti. Saj se dobijo še posestniki, ki imajo polne kleti lanskega vina. In ako ostane tudi letos pri tem, se približuje novo zadolževanje in s tem novo trpljenje.

Takoj po prevratu je bilo dovolj vsega. Denar je tekkel tako, da se je mislilo, da nikdar več ne usahne. Zaslužkov je bilo s popraviljem hiš, cest itd. dovolj. Kdor je hotel delati, je imel tudi denar, a ta zlati čas je trajal le kratko dobo. Denar je izkopnel kakor sneg, kadar pritisne blagodejno solnce in ravno tako različni zaslužki, ker so začeli prihajati z delom v dežele tudi laški privandanci, ki so odjedali domačim kruh. Službe, v katere so domačini pred vojno vstopali, kakor železnica, policija, žandarmerija itd., so izginile, ker so se povsod vtihotapili tuji na škodo domačinov. Da, še celo trgovine so postavili ti pritepenci po vseh večjih krajih. In prvotno precej drago domače vino je moralo radi konkurence italijanskih vin popustiti v cenah. Veseljačenje, združeno z različnimi javnimi plesi, ki se je posebno v prvih povojnih letih razpaslo, v veliko veselje Italijanov, ker so mislili s tem uspraviti naše ljudstvo, je zahtevalo tudi svoj vsakodnevni obolus. Begunstvo in temu neposredno sledeče pomanjkanje domače živine, sena, pohljstva, orodja in popraviljaje, kakor tudi zidava hiš ni ostalo brez posledic na kmetov žep, ki ni imel od svoje zemlje 4 leta nobenega pridelka in

je bil prvo leto po vrnitvi v domovino navezan samo na nakup. Novo obdelovanje posestev, drage delavske moči itd., je požrlo tudi velike vsote denarja. K vsemu temu se je pa pridružil doslej na kmetih nepoznani luksuz, bodisi med moško, bodisi med žensko mladino, tako da kmalu ne razločiš gosposkega od kmetkega človeka.

Glavni razloček obubožanja je pa prevelika obljubenost, ki se kaže posebno na Vipavskem in Brijunskem. Ako greš po Vipavski dolini, skoro ne veš, kje konča ena občina in kje začne druga, tako so zvezane med seboj s hišami. In zato ni nikako čudo, ako ne more tisti domači košček zemlje obroditi toliko, da bi lahko vsi na njem živeli. Zato ni mogoče, da bi ostalo razen sadja in vina od pridelkov kaj na prodaj. Da, žito, krompir itd. je treba za dnevno uporabo še nakupovati. A kje vzeti denar? Krasti je prepovedano, zemlja ne da zadosti, banke pa izposojajo samo na velike obresti in vknjižbe. Kaj to pomeni, si lahko tisti predstavljajo, ki je imel enkrat opraviti z dolgovi. Dolg napraviti je lahko, a dolg poravnati težko. Ako bi bilo mogoče denar vračati vsaj v obrokih brez obresti, a ako povrnejo oz. poravnajo obresti, ostane vedno še stari kapital.

To pa nikakor ne more iti v neskončnost. Ako bi bila odprta meja ob Hrušici, bi se dalo morda še živeti, ker bi bilo tako našemu kmetu omogočeno prodajati svoje zgodnje sadeže, fige, grozdje, vino itd. v sosednjo Jugoslavijo, a ker tega ni, je obsojen na počasno, a gotovo gospodarsko smrt. K počasni narodni smrti, ki se vsako leto stopnjeva približuje s poštaljančevanjem državnih občinskih uradov in šol, se nam v obrisih prikazuje v bližnji bodočnosti tudi gospodarska smrt, kateri bode sledila smrt slovenstva. Gospodarsko neodvisen, svoboden kmet je bil vedno največja protiutež potujčevanja. Gospodarsko odvisen človek pa ne kaže proti potujčevanju one odporne sile, ki nam je vsekakor potrebna, ako hočemo obdržati svoj rod ob sinji Adriji.

In zato že opazujemo žalostno dejstvo, da so se začeli klanjati italijanstvu predvsem oni sloji, ki so kolikor toliko odvisni. Trgovci, obrtniki itd., ki so še nedavno veljali za napredne in narodno-zavedne može in ki so bili jako užaljeni, ako je kdo dvomil o njihovi narodni zavednosti, so se iz oportunitizma zapisali v fašja, iz katerih širijo strup potujčevanja med ljudstvo. In ko vidi kmečko ljudstvo, da so se ti, ki so jih imeli za svoje najboljšje, prodali, so udajo manj uvidni med njimi in tako mine solidarnost in zvestoba do naroda. Kjer je enkrat ljulika zasejana, jo je težko izrjaviti. Najzlastnejše je pa to, da se dobijo med odpadniki celo pristaši inteligentnih slojev. Poznamo n. pr. učitelja, ki je pred vojno trobil na debelo v narodni in sokolski rog, a je danes eden izmed prvih priganjavcev fašizma med našim ljudstvom. Samo en stan je tam preko, ki je še neomadeževan in to je tako zaničevani »brezdomovinski in črni internacionalni« duhovniški stan. Edino duhovnik dela in se bori brez bojazni na napade, edino on je zagovornik in zadnje zatočišče našega ljudstva in jezika. Kadar ne bode tam več našega duhovništva, izračunamo lahko z gotovostjo, kdaj izgine iz Primorskega zadnji Slovenec. Dokler pa bode duhovništvo vršilo kakor doslej svojo dolžnost, gledamo lahko, sicer s strahom v srcu, a vseeno z nekim zaupanjem v negotovo bodočnost.

Do asimilacije našega ljudstva z italijanskim pride pa šele tedaj, ako ne bode-

mo mi v svobodni domovini vršili svoje dolžnosti napram bratom tam preko. Nikdar in ob nobeni priliki ne smemo pozabiti, da ječi v italijanskem robstvu do 700.000 naših rojakov, ki so telo našega telesa in kri naše krvi. Vedno moramo to naglašati v družini, na cesti, pri zabavi in prav posebno v šoli. Dolžnost naša je, da zvedo naši najmlajši o krivicah, ki nam jih dnevno zadajejo Italijani in dolžnost učiteljstva je, da vcepi v dušo malčkov ljubezen do svojih rojakov v robstvu, da jih tako usposobi v oporo bratom v boju zoper mornega sovražnika, ki ne pozna v svojem boju drugega kakor machiavellistična načela nasilja. Nam vsem pa mora preiti v meso in kri pesem, ki jo pojejo tam preko naši bratje:

»... tam ob Piavi, tam so naše meje,
tam ob Piavi, tam je naša kri.«

Politične vesti.

Sklicanje parlamenta. Ministrski predsednik Ljuba Davidović in predsednik narodne skupščine Ljuba Jovanović sta se končno sporazumela, da bo narodna skupščina sklicana na 11. oktobra.

Volivno varanje. Demokratske žsopisje poroča, da je za župana v Regaški Slatini izvoljen demokrat Alojzij Hvala in za podžupana somišljenih JDS Ivan Vidgaj. Pr volitvah pa nobeden od obeh ni ftguriral na listi demokratske stranke. Pri volitvah kandidirajo na listi »gospodarske« stranke, po volitvah so pa — demokrati. Sram jih tega varanja volivcev nič ni!

Dnevne novice.

Duhovniške vesti. Umeščen je bil v sredo 1. oktobra na župnijo Sv. Vid nad Cerknico Ivan Pucelj, doslej župni upravitelj istotam. — Nameščen je kot kaplan v St. Juriju pod Kumom novomašnik Jožef Kreiner.

Dr. Zolger operiran. Na Dunaju je bil na ledvicah operiran univ. prof. dr. Ivan Zolger. Operacija so je posrečila in upamo, da bo velespoštovani g. profesor kmalu popolnoma okreval.

Imenovanje. Za referenta direkcije agrarne reforme v Ljubljani je imenovan vladni tajnik Stanko Mašič, za inšpektorja okrožnega urada v Ljubljani pa Anton Hatni. — Za višjega sodnega svetnika v Mariboru je imenovan Janko Guzelj, sodnik Josip Janša je premeščen iz Kamnika v Ljubljano. Pri okrajnem sodišču v Ljubljani je imenovan za sodnika dr. Rudolf Savojic.

Odbor za Marijanski kongres se enkrat prosi vse zamudnike naj bi plačali kaznice in preostale vrnili saj do 15. t. m., ker bi sicer niti tedaj ne mogli skleniti računov. Naj s tem prihranijo odboru nepotrebno pismeno opominjanje in poštno stroške.

Pri volitvi župana v občini D. M. v Polju je bil izvoljen za župana odlični pristaš SLS delavske liste g. Franc Kukovica. Tudi vsi svetovalci so pristaši SLS.

Iz Prage. Dne 2. oktobra je napravil na tuk. češki tehniški elektrotehniški izpit s prav dobrim uspehom član »Kreka« Janko Novak iz Dol pri Liti. G. inženirju iskreno čestitamo!

Ožji odbor Jadranske Straže. Na prvi seji širšega glavnega odbora Jadranske Straže v Ljubljani dne 1. t. m. je bil izvoljen, ker se je dosednji predsednik dr. R. Marn zahvalil za event. ponovno izvolitev, za pred-

sednika g. dr. K. Triller, za podpredsednika dr. R. Marn, veletržec Fran Stupica, podpolkovnik Vodopivec, za tajnike: ing. Debelak, dr. O. Fetič, davčni nadupravitelj Fr. Goštiša, ključavničarski mojster Josip Rebek, za blagajnike: industrijalec Franc Medic, rač. revident Ivan Mikuš in tajnik Trboveljske družbe Josip Pogačnik. Za ekonomo je bil izvoljen prof. dr. Val. Rožič.

Dar Akšamovića osješkemu gledališču. Kakor javljajo osješki listi, je dijakovski škof. g. Akšamović daroval osješkemu gledališču vsoto 10.000 dinarjev. Osješko gledališče igra že mesec dni.

Sadna razstava v Smartnem pod Smartno goro, ki je bila objavljena v »Sadjarju«, se ne vrši dne 5. oktobra, temveč pozneje, kar se bo pravočasno objavilo.

Smrtina kosa. V Gradcu je nenadoma umrl ravnatelj rudnika Zagorje Trboveljske promogokopne družbe inž. Fran Heutman. Pokopali ga bodo v ponedeljek dopoldne ob 10. uri na župnem pokopališču v Trbovljah.

V Škofji Loki je umrl lekarnar g. Ervin Burdych. — V Mengšu je umrla gospa Marija Jenčič. — Naj v miru počivajol.

Nesreča na železnici. Pri Šumetu, 12 km pred Gruzem, je skočila s tira lokomotiva tovornega vlaka, ki je potegnila za seboj še sedem vagonov. Trije železničarji so težko ranjeni. Materialna škoda je velika.

Smrtina nesreča. V Belgradu sta v četrti zvečer delavca Radovan Milosavljevič in Milan Stojković, ki sta bila zaposlena pri dozidavanju četrtega nadstropja na zgradbi telefonske centrale na Batal-džamiji, padla z odrom vred na cesto, kjer sta mrtva obležala.

Statistika Zagreba. V preteklem letu je bilo registriranih v Zagrebu 3069 porodov in 2534 smrtnih slučajev.

Samomor petnajstletne deklice v Osje-ku. Rejenka nekega osješkega čevljarja Irma Pappova je izvršila samomor. Vzrok samomora komaj petnajstletne deklice je neznan.

Kako gladuje Svetolik Savić, urednik »Balkanac« v zaporu. Urednik »Balkanac« Svetolik Savić je moral v zapor zaradi deliktov, zagrešenih pod prejšnjo vladno. Da se zaporu izogne, je sklenil »gladovati«. Kako moč gladuje, nam pripoveduje belgrajska »Republika«, ki pravi, da razen pečenke, kruha in določene porcije vina ne uživa prav ničesar. Tako štrajka moč že približno dva tedna.

Velkovi v Liki. Komaj je nastopila jesen, že so se v Liki zopet v velikem številu pojavili volkovi. Črede zopet niso nikoli varne pred požrešnimi zvermi in skoro ne mine dan, da ne bi volkovi raztrgali kake živali. Prebivalstvo nima orožja in si ne ve pomoči. Tu bo morala oblast poskrbeti, da se izvedejo proti volkovem veliki lovi.

Vprašanje novega tržnega reda v Zagrebu. Vlada je te dni rešila načrt novega tržnega reda zagrebske mestne občine. Rešitev mestne uprave ni zadovoljila, ker država pač prepušča mestu tržno nadzorstvo in vse s tem zvezane dolžnosti, pridržuje pa si kaznovavno pravico. O vladni rešitvi bo razpravljala občinski svet.

Nesreče. Na parni žagi Kobija Vladislava v Kozjem je delavec Perea Ivana zadel vagonček in mu zlomil desno nogo. Ponesrečeni je bil prepeljan v bolnico v Brežice.

Pri gradbi hišice za transformator na Belem pri Senovem je zidar Veselič Anton padel z odra do 5 m globoko in si zlomil nogi in se poškodoval tudi na glavi. Moč je bil takoj prepeljan v bolnico v Krškem. — Jurković Alojz, tes, vajenec z Ivančev se je vračal od svojega mojstra domov. Med potjo je hotel preskočiti neki jarek, pri tem pa je padel v jarek in si zlomil levo nogo. Moral je v bolnico v Gornjo Radgono.

Vsem obrtnikom političnega okraja Radovljica se naznanja, da se vrši v nedeljo 5. oktobra veliko obrtno zborovanje na Jesenicah pri Mesarju ob 2. uri popoldne. Ker se bo obravnavalo o novem obrtnem redu in tudi druge jako važne točke, je udeležba za vsakega obrtnika obvezna.

Juhan. Iz priznanih pisem: »Vsakdanja raba »Juhana« me je trdno prepričala o njegovi izbornosti. Morem reči, da je izvrsten.« Marija M., Ljubljana, Vidovdanska cesta.

Ogromno znižanje cen radi prevelike zaloge in zboljšanja valute vsemu oblačilnemu blagu, posebno zimskemu, kakor sukno za moške obleke in suknje, raglane, žensko modno volneno blago, velour za plašče, barhent, odeje i. dr. Velika prodaja ostankov po vsaki sprejemljivi ceni! — Manufaktura A. Polokar, Ljubljana, poleg trga, pri zmajskem mostu. Prepričajte se!

Napihanjenje vratu odstranite z vztrajnim pitjem Radenske vode! 5934

štalerske novice.

Š Savinjska železnica. Z velikim zadovoljstvom je sprejelo prebivalstvo Savinjske doline vest, da začne s prvim oktobrom voziti ob 1.05 uri vlak iz Celja. Prosili bi še prometno ministrstvo, da prestavi jutranji vlak radi dijaštva za eno uro pozneje. Vlak pa, ki prihaja v Celje ob 11.05, naj bi prihajal v Celje ob 10. uri. Tako bi bilo ustrezno vsem.

Mariborske vesti. »Straža« se upravičeno zgraža nad egiptovsko tamo, ki vlada po sedaj razširjeni Marijini ulici. Čudno, da ravno Marijina ulica, ki seče kar pet ulic, ni raz-

»Ali je gospod župnik tukaj?« vprašam priprosto oblečenega, golorokega moža, ki prihaja ravnokar po veži z vrčem vode v roki.

»Jaz vam ne morem nič postreči, nimam nič, tudi prenočiti vas ne morem!« Pogledam natančneje, spoznam, da govorim — z župnikom.

»Jaz sem penzionist,« mi razlaga gospod potem, ko sediva pri kozarcu mošta, ki nama ž njim postreže gospodinja, »imam tristošestdeset dinarjev jugoslovanskega penziona, drugega nič; za svete maše ne dobim dosti. Ne morem izhajati. Zato pa tudi nimam nič služkinje, sam kuham, sam delam vse, kar je treba. Za hlapca sem. Cel dan delam. To je moje zdravilo. Kaj bi sicer počel tu brez dela!«

»Ali Korte ni župnija?«

»Ne, to je podružnica, spada pod Obirsko; tukaj je beneficijatura. Praded tega kmeta, kjer sva sedaj, je pred šestdesetimi leti založil glavnico, da se je zidala cerkev in župnišče in ustanovil beneficij, tako da je dobival vsakokratni beneficijat okrog dvatisoč kron letno. Pred vojno se je že živelo. Sedaj je vse to vojska požrla. Sedaj sem revež!«

»Pa dobro, madeniško izgledate; nimate še nobenega sivega lasu!«

»To je volja božja, a imam že osem-impetdeset let. — Opoštite, sedaj pa moram iti na delo, moram danes še — krompir kopat.«

Odšel je...

Ostal sem sam; zamislil sem se v usodo ubogega upokojenega duhovnika...

In koliko je danes takih, ki morajo stradati in hoditi raztrgani...

V Kortah je preživel nekaj časa tudi gospod župnik Meško; a on je pisatelj, pesnik, za to pa je kot nalašč ta kraj, kjer vlada blaženi mir in tihoča...

Ko se še nekoliko odpočijem in preobujem, ker sem imel čevlje vse premočene, grem v cerkev.

Ko vstopim, ostrmim. V gorah, daleč od sveta, pa tako krasna cerkva!

V velikem oltarju je velik križ, pod križem lep kip Marijin in sv. Janeza; cerkev je posvečena povišanju sv. Križa. V stranski steni zapazim lepo spominsko ploščo v vojski padlim vojakom; plošča je steklena, črno podložena in ima napise z zlatimi črkami. Cerkev je lepo poslikana.

In sedaj k orglam!

Ker so v cerkvi bili slučajno izletniki iz Železne Kaplje, sem orglje lahko poizkusil. Odprem manual: registri v obliki deščic, Derničevo delo iz Radovljice, iz leta 1909. Zaigram! Kako lep glas imajo orglje, kako voljan, mil, blažilen!...

Ogledam si še pokopališče.

Dva duhovnika, ki sta tu pastirovala, imata vzdani spominski plošči na pročelju cerkve. Na eni berem: Janez Slomšek, beneficijat, župnik v pokoju v Kortah, † 1909. Na drugi: Janez Božič, deficitent, zaslužen slovenski pisatelj in domoljub, r. v Lescah, pastiroval v Kortah 17 let.

Poleg teh dveh je še tretja nagrobna plošča, ki ima napis: Mihael Karničar p.

d. Pristovnik, ustanovitelj cerkve. To je torej oni praded Pristovnikovih hiše, ki je zidal cerkev in župnišče. Bil je to bogat mož, imel je veliko lesa, saj se cela gora imenuje po njem Pristovnikov Storžič.

Zmračil se. Vrnem se k Pristovniku, kjer mi preskrbe prenočišče.

A nisem spal dobro. Preveč sem bil utrujen in vrhutega v skrbeh, kako bom hodil nazaj sam, ker se je lovec že prejšnji dan vrnil.

A šlo je po sreči. Ubral sem drugo, čeprav precej daljšo pot. Pokazala sta mi jo kmeta, ki sta me povabila, preden sem se ločil, v svoje hiše, da poizkusim njihove — orglje. Nekaj čudnega! V dveh hišah v Kortah imajo orglje, ki so jih kupili od znanega orgljarskega mojstra Petra Rojc iz Tabora pri Podbrezju na Gorenjskem, ki je tudi v mnogih cerkvah ljubljanske škofije postavil orglje.

Oba kmeta mi tudi natančno opišeta pot, da ne bi zašel.

Več ur je bilo treba hoditi in spet sva se našla z baronovim lovecem. Spet se mi je nudila prilika, da sem gledal divjačino, »game«, srne, jelene, in sem ob tej priliki prvič v življenju slišal, kako jeleni rjovejo (röhren, pravi Nemec).

Z baronovim avto sem se srečno pripeljal domov.

Sedaj se z veseljem spominjam na lepe dneve, ki sem jih preživel v Borno-vih planinah...

svetljena niti z eno svetilko. Mestno električno podjetje ima hvalažno nalogo. — Zadruga soboslikarjev in črkoslikarjev javlja, da se vrši danes predpoldne v hotelu »Zamorec« oprosenje in vpisovanje učencev v to zadrugo. — Katoliško izobraževalno društvo v Krčevini ima danes ob 4. popoldan redno mesečno predavanje v društvenih prostorih G. Požanko. Predaval bo tajnik SLS G. M. Krajnc. Po predavanju se vrši sestanek naših somišljenikov za Krčevino ter volitev novega krajevnega odbora. — Angleški tečajji se vrše v ponedeljek in četrtek od 17. do pol 8. zveč.

Š **Večerni pouk na dr. trg. šoli v Mariboru** prične za knjigovodstvo v torek ob 6.30, za srbohrvaščino v ponedeljek ob 6.30, stenografijo v sredo ob 6.10, strojepis poljubno. Prijave se še sprejemajo.

Primorske novice.

p Duhovniške vesti. Od goriškega nadškofa sta bila imenovana za kn-nadšk. duhovnega svetnika: Ivan Zupan, župnik v Hrenovicah, in Janez Debevec, župnik v Budanjah. — Premeščen je Ivan Baloh, vikar v Zagorju na Krasu, kot ekspozit v Harioje.

Kruh se podraži v Trstu. Tržaška komisija za določitev krušnih cen je na svojem zadnjem sestanku priznala pekomo, da morejo zvišati ceno navadnemu kruhu za 20 stotink, belemu pa za 10 stotink pri kilogramu. Kilogram navadnega kruha bo stal posled 1.70 lire, belega pa 2 liri. Ostalo pecivo smejo peki prodajati po ceni, ki jo sami določijo.

p Ušel je iz Idrije 28. julija Franc Miklavčič, čevljarški vajenec, star 15 let, 1.60 m visok, oblečen v črne hlače z belimi risi, rjavkastozeleno suknjo, rjavo kapo. Prve tri dni so ga nekatere osebe videle v Ljubljani, potem ne več, nazaj tudi ni prišel. Ako bi ga kdo izsledil, se prosi, da sporoči njegovi materi, proti povrnitvi stroškov. — Marija Miklavčič, vdova, Niklova št. 572, Idrija, Juljska Benečija.

Ljubljanske novice.

Civ. ing. A. Štebi:

O PROBLEMU MESTNE ELEKTRARNE.

To je problem, ki ni več problem, ampak poglavje o blamaži mestne občine, odnosno mestne elektrarne in ki zahteva, da se z vso energijo napravi red tam, kjer leži vir vseh napak, ki se jih je do sedaj storilo v tem vprašanju. Povem naravnost, da leži ta vir v vodstvu mestne elektrarne, katera ni kos rešitvi neležavnega vprašanja.

Opozorim predvsem na blamažo, katero je doživela mestna občina z znanim elaboratom o izgraditvi medvodške vodne sile, na poznejši salto mortale z razpisom razširitve kalorične centrale in sedaj na najnovejši izrodek, to je pogodba z družbo »Elektra«. Mestna občina se mora v tem vprašanju naslanjati na strokovne nasvete in priporočila vodstva mestne elektrarne in je zato kolikor toliko seveda nedolžna. Poznam dobro voljo g. župana dr. Periča, njegov precejšen trud, da v tem vprašanju po možnosti zadovolji potrebi prebivalstva, a ima to nesrečo, da ima na svoji strani tako nesrečne elektrotehnične posvetovalce, kakor je imel po potresu g. župan Hribar nesrečne arhitekta.

Pogodba, katero hoče skleniti mestna občina z družbo »Elektra«, je naravnost unicum, naravnost klasičen primer, da je v vodstvu elektrarne nastopila popolna sterilnost in brezglavje. Pogodba se glasi na odjem bagatelne električne energije »do 150 kilovatov od družbe »Elektra«. Ze ta malenkostna množina bi morala v prevladnem vodstvu roditi misel, da bi bilo bolj pametno, bolj ekonomično in bolj enostavno, da mestna elektrarna postavi v sedanji elektrarni provizoričen agregat od 200—300 Ks. Ze rabljene agregate to velikosti (lokomobila ali Diesel-motor) je kaj lahko dobiti; potrebno je le, da vodstvo elektrarne vzame tozadevne strokovne liste v roke ali da se obrne na znane tvrdke, ki imajo take že rabljene stroje na razpolago.

Ce se pa nadalje še upošteva cena, po kateri hoče družba »Elektra« vezati za dolgo dobo mestno občino za dobavo te minimalne energije, potem mora biti za navadnega računarja in ne baš strokovnjaka jasno, da napravi mestna občina po tej poti veliko nerodnost. Mislim, da bi znalo sestaviti tak račun tudi vodstvo mestne elektrarne, in če bi se pobavilo le četrt ure s to mislijo, bi moralo zavreči to nerentabilno pogodbo.

Točka pogodbe, ki govori o ceni kilovatne ure, je popolnoma nerazumljiva. Ali naj plača mestna občina »Elektri« isto ceno, kakor jo ona zaračunava konsumentu, ali namerava postaviti potem ceno konsumentu izdatno višje, kakor je danes? V smislu pogodbe je sklepati, da bo moral konsument plačevati tok od »Elektre« najmanj Din 8 za luč ali Din 6 za moč. To so cene, ki so popolnoma nesprejemljive in neopravičljive. Cene kilovatne ure »Elektre« so najmanj za polovico predrage.

Velike važnosti je tudi napetost prodane električne energije (6000 volt.), katera veže mestno občino za bodočnost. Za mestno občino bi bilo edino sprejemljivo — če res pride do sklenitve te pogodbe, kar Bog varuj —

da odjema nizkonapetostno strujo in sicer 220 voltov za razsvetljavo in 380 voltov za moč. Gotovo je namreč, da bo projektirana hidroelektrična centrala na Savi, ki se bo najbrže v doglednem času zgradila, vezana na 10.000 voltov visoke napetosti. Zato se ne sme danes mestna elektrarna vezati na nobeno abnormarno napetost, ker bi bilo s tem pozneje otežkočeno vprašanje velike naprave.

Pogodba obsega v nadaljnjih točkah naravnost nevarne obveznosti, katerih nočem v detajlu razlagati, ker sem prepričan, da se pogodba ne bo sprejela, ali vsaj ne v tej obliki. Omenil bi le n. pr.: Odškodninske obveznosti občine v primeru kršitve pogodbe, prepustitev gotovih konsumentov družbi »Elektra«, prioriteten pravice privatne družbe »Transformator« itd. V moralnem oziru je pa za občino naravnost škandalozno, da ona sklepa danes pogodbo z družbo, katero je pred nekaj meseci javno obtoževala nepravičnega postopanja pri tajnem polaganju kablov v palačo Kreditne banke in hotela vsled tega nastopiti proti družbi sodno pot.

Ne glede na vse te pomisleke pri sklepanju te ominozne pogodbe se pa čudim mestni upravi, da ne razmisli vsaj o ugodnejših ponudbah, katere so ji znane. Pisec tega članka je pred tremi meseci tedanjemu vladnemu komisarju g. dr. Krejčiju stavil ponudbo lastnika neke vodne moči, ki bi se zavezal oddajati električno energijo — v šestkratni množini »Elektre« — samo če se mestna občina zaveže sprejemati to strujo za dobo pet let. Dotični ponudnik bi zgradil v teku 8 mesecev centralo, prenesel električno energijo do Ljubljane in jo dal tu mestni elektrarni po izdatno nižji ceni na razpolago. Brez investicij, brez nesprejemljivih obveznosti glede konsumentov v Ljubljani in brez nerodnih posledic bi lahko sklenila mestna občina s tem ponudnikom dosti ugodnejšo pogodbo. Zakaj se to ni storilo, mi ni znano. Gotovo pa je, da bi morala mestna občina v tem oziru pravilneje zastopati interese prebivalstva in vprašanje rešiti na precizni in ekonomski gospodarski podlagi.

Po mojem mnenju ima ta pogodba z družbo »Elektra« samo slabe in gospodarsko škodljive posledice za mestno občino, za katere je odgovorno edino vodstvo mestne elektrarne. G. županu pa v svoji skromni želji svetujem, da poveri reševanje takih problemov močem, ki bodo usposobljeni razvozlati to vprašanje z vidika moderne tehnike in racionalnega gospodarstva.

* * *

Ij Minister dr. Kulovec v Ljubljani. Včeraj dopoldne se je pripeljal v Ljubljano minister za poljedelstvo dr. Franc Kulovec in se je udeležil kmetijskega posvetovanja, ki ga je sklicala Kmetijska družba. Zvečer se je g. minister udeležil seje izvrševalnega odbora SLS, na kateri je poročal o delovanju vlade. Izvrševalni odbor je popolnoma odobraval smernice zastopnikov SLS v sedanji vladi.

Ij Ata. Strašno lepo je včeraj popoldne sonce sijalo, ko so stopili tisti gospod, ki so danes za Topolavec, na hišni prag, zakrili oči z roko pred solnčnimi žarki in potem požmrknili v vežo: »Ze gredo! Ze gredo! In res so šli. Tam od vogla sem so se zibali lepo počasi, kurzer Schrit, aber fest Ata. Cilinder so imeli na glavi, ovratnik fason »Vatermörder« in lep temen površnik. Ko so ata prišli na svoje mesto, kamor jih je peljalo lepo, ampak silno jezično dekle, so pristopili k mizi gospod, ki so sedaj za Topolavec. »Ata, kaj ne, heute Kaiserwein, kajne, Kaiserwein!« Pa so ata tako mlo vzhidnili in rekli: »Ah, Kaiserwein, saj ni bilo nikogar v cerkvi! Pa tako lepo sem se bil napravil! Sehen Sie, gospod, k maši sem hotel iti danes, wissen Sie, zur Kaisermesse. Lepo sem se oblekel, ganz himi, wissen Sie, pa sem čakal, ganz frisch rasiert, bitte sehr. Pa sem čakal in čakal, pa nikogar ni bilo. Ni bilo ne gospoda doktor Bleiweisa, Gott hab' ihn selig, ne gospoda Laschana, ne gospoda Hribarja, in ne gospoda barona Helna, Exzellenz, bitte sehr. Prav nikogar ni bilo. Samo mežnar je prišel. Kaj hočemo z mežnarjem, mi? In vsega so krivi klerikalci, diese verdammten Klerikaltzen. Ampak mi,« so udarili ob mizo, »mi se pa ne udamo, ampak še bomo pili Kaiserwein!« Pa so ga ata zvrnili v svetem ogorčenju en kozoček in še en kozoček. Ko so pa bili dovolj korajžni, so se poslovili z naročilom, naj gospod, ki so zdaj za Topolavec, vendar že pokoljejo nekaj »klerikalcev« in naj jih obesijo v dim tja čez Veliko noč, da se črvi v njih ne bodo zaredili. Nato so vstali, so si posadili Krejčijev cilinder na glavo, glavo pa za »Vatermörder« je, potem so jo pa sekali počasi, kurzer Schrit, aber fest, zum Maček, dem weltberühmten, tja za vodo.

Ij Poročil se bo danes na Viču g. Ernest Erjavac z gđno Tinco Alešovo. Mnogo sreče!

Ij Mladinska pevska šola Cecilijnega društva za župnijo sv. Jakoba prične prihodnje dni zopet z rednim poukom. Zato vabimo mladino od 14. leta dalje, ki ima veselje do petja in hoče redno posecati pevske vaje, da se k temu pouku prikladi. Vpisovanje bo danes od 11—12 v pevski sobi šentjakobskega župnišča sv. Florijana ul. 13. Pouk je brezplačen ter se bo vršil vsak torek in petek od pol 7 do pol 8 zvečer.

Ij Narodni praznik portugalske republike. Danes praznuje portugalska republika svoj narodni praznik v spomin proglašenja republike. Ljubljanski portugalski konzulat razobeši ob tej priliki raz svoj urad portugalsko državno zastavo.

Ij Smrt Ljubljanečana v tujini. V Schwartzu na Tirolskem je umrl g. Franc Klemenc iz Ljubljane. Pred kakimi tridesetimi leti je bil prestavljen iz ljubljanske tobačne tovarne v Schwartz. N. p. v m!

Ij Učitelji na konservatoriju. Na konservatoriju v Ljubljani so sprejeli in so dobili za čas študija dopust naslednji učitelji in učiteljice: Ivan Repovš, Josipina Černe, Marija Kmet, Marija Lahajnar, Marija Arlt, Ivana Klemenc, Vida Rudolf, Sonja Klovár in Jožica Sušteršič.

Ij Žepar na trgu. V petek dopoldne je nek žepar izmaknil na trgu Mariji Suštarjevi iz košare listnico, v kateri je bilo okoli 400 kron.

Ij Zastonj se je vozil. Šofer Ivan Smale je javil, da ga je najel neki podjeten izletnik s katerim sta se peljala v Šiško, kjer sta južnina, od tam v Ljubljano in, ker je avtomobilska vožnja fantu prišla, še v Domžale. Ko pa je bilo treba plačati 610 Din vozarine, se je podjeten izletnik skujal in izginil.

Ij Mica Kovačeva se je pojavila v gostilni Alojzije Lekše v Rožni ulici v osebi ključavničarskega pomočnika Ivana Beliča. Izpil je štiri steklenice piva in se nato po »francosko« poslovil.

Ij Policijske ovadbe. Včeraj je bilo vloženih 18 ovadb in sicer radi pijanosti 1, radi kaljenja nočnega miru 1, radi prestopka cestno policijskega reda 12, radi lahke telesne poškodbe 1, radi goljufije 1, radi neplačane vožnje in radi žaljenja straže 1.

Ij Kavarna, restavracija in klet »Zvezda«. V kavarni Zvezda svira dnevno od 5. ure popoldne do 1. ure ponoči prvovrstna elitna damska kapela. V kleti prvovrstni salonski orkester od 5. ure popoldne do 12. ure ponoči. V kleti in restavraciji je na razpolago izborna vino, sveža mrzla in gorka jedila. Po gledaliških predstavah se cenjenim gostom servirajo polovične porcije raznih svežih jedil. **Trikrat na teden v restavraciji in kleti sveže morske ribe.** 6046

Dopisi.

Novo mesto. Preteklo sredo, 1. oktobra, je sprejelo Novo mesto novoimenovanega prošta g. Karola Čerina. Med vrsto mlajev ga je pred kapitljem pričakovala množica meščanov. Novemu proštu so se poklonili zastopniki uradov (razun pošte), dalje deputacije cerkvenih in naših prosvetnih organizacij. Izjemo je delalo mestno županstvo, ki ni poslalo nobenega reprezentanta. Za našega župana dr. Režka so pohodi Sokolov in prenašanje kakega člana sokolstva mnogo važnejše prilike, da jih imenom občine pozdravi, kot pa prihod cerkvenega dostojanstvenika. Sploh je pa že stara pesem, da novomeški župan rad ustrelji kako nerodno. Stari očka Štembur so svojega zeta sijajno upeljali v županske posle.

Mirna peč. Zadevo glede naših občinskih volitev je veliki župan rešil tako, da se nam priznajo 3 glasovi, ki so bili »pogrešno« razveljavljeni, da pa po zakonu določa žreb, katera stranka bo imela večinski mandat. Dne 3. t. m. se je žrebanje vršilo in je odločilo v korist SLS. Število odbornikov je sedaj sledeče SLS 13, SKS in JDS 12, toraj ima SLS absolutno večino. Volitev župana in svetovalec bo 9. t. m.

Kropa. V starem železobornem trgu Kropa, ležečem v romantičnem kotlu vzhodnega roba Jelovice, 50 minut od postaje Otoče, bodo v nedeljo 12. okt. odkrili bronast spomenik 28 padlim vojakom v vojni (izmed 650 Kroparjev!). Spored: ob 10. uri služba božja, nato kratki govori, žalostinke, deklaracije, poklon organizacij spominu padlih članov, molitve za mrtve, odkritje spomenika. Povabljeni so vsi bivši vojniki in sorodniki padlih in bližnje in daljnje okolice, posebno še izseljeni rojaki iz Kroke. Vlakovi vozi dosti, za slabotne in invalidne goste bo brez plačila voz na razpolago (zj. ob 8. uri v Podnartu, za nazaj po dogovoru) in ker nudi Kropa prvovrstne zamlinovitosti, bo najlepše porabil čas, kdor pride 12. oktobra v Kropo počastit padle in pogledat zanimiv bronast spomenik (vlike Strojne tovarne v Ljubljani).

Narodno gledališče v Ljubljani.

DRAMA:

Začetek točno ob 8 zvečer.

5. oktobra nedelja Cyrano de Bergerac. Izven 6. oktobra ponedeljek Paglavka. Red C.

OPERA:

Začetek ob pol 8 zvečer.

5. oktobra nedelja Cavalleria rusticana in V vodnjaku. Izven. 7. oktobra torek Majska noč. Red D.

Nocoj ob osmih se vrši v drami repriza slavne historične komedije Cyrano de Bergerac, ki je dosegla pri premijeri tako časten uspeh. Predstava se vrši kot izven. Ob pol osmih pa se početa v operi enodejanski operi: »V vodnjaku« in »Cavalleria rusticana«.

Vstopnice pri dnevni blagajni. V ponedeljek je v drami »Paglavka« za red C.

Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani vljudno opozarja abonente, da vplačajo pri gledališki blagajni in dramskem gledališču II. obrok letošnjega abonmaja in to do 10. t. m.

Ljudski oder v Ljubljani.

Nedelja 5. oktobra ob pol 8 zvečer otvoritvena predstava RAZBOJNIKI Schillerjeva drama v 5. dejanjih. Vstopnice se dbe od 10 do 12 dopoldne in popoldne od 4 naprej do začetka predstave v pisarni Ljudskega odra (II. nadstropje).

Narodno gledališče v Mariboru.

Nedelja, 5. oktobra Pohujšanje v dolini šentflorijanski Abonma B. (Otvoritvena predstava v drami.)

Kje govorijo esperanto?

O praktični uporabnosti esperanta kot mednarodnega jezika danes ne dvomijo več. Zanimanje za ta jezik je pa pri posamezniku odvisno od tega, kakšen dobiček mu bo prinašal. Eden največjih sedanjih svetovnih listov je zbral vse podatke, kako je esperanto danes razširjen in kako je praktično uporabljen. Dognal je tole:

Števila esperantistov v vseh deželah nam statistika ne more podati, ker so esperantisti le deloma včlanjeni v krajevne, deželne in svetovne esperantistične organizacije. Zlasti svetovna organizacija je vsled svetovne vojske zelo trpela. Svoj sedež ima v Ženevi, njen cilj je dosega praktične uporabnosti esperanta v trgovini in prometu. Povsod tam, kjer so esperantisti, ustanovlja nekatere esperantistične konzulate, ki jih upravljajo delegati (delegitoj). Njih naloga je precej ista, kakor jo imajo drugi konzuli: vsak esperantist, iz katerekoli države, se lahko obrne na vsakega delegata, katerekoli deželo, in vsak delegat mora esperantistu, ki se v tuji državi ne spozna, pomagati. Za vsakega, ki pride v tujo deželo neznanega jezika, je seveda velikanske važnosti, če dobi koga, ki se z njim lahko razume in ki mu pomaga naprej. Tudi kdor hoče od doma ven — pa najsi bo trgovec ali umetnik ali učenjak — dobiti iz tuje dežele, s katero nima stikov, pojasnila ali posredovanje v dosegu stanovskih stikov, se lahko z esperanto-pismom obrne na tamošnjega delegata in doseže to, česar bi sicer morebiti ne mogel, vsaj tako hitro in tako poceni ne. Takih esperanto-konzulatov je danes v 60 raznih deželah 1187. Samo v Češkoslovaški jih je 131 — izredno veliko —, v Nemčiji 190, na Francoskem 124, v Angliji 107, Rumuniji 59, Italiji 44, Holandski 43, Španiji 38, Poljski 38, Švedski 33, Švici 32, Bolgariji 31, Finski 30, Ogrski 26, Belgiji 23, Avstriji 21, v Jugoslaviji 17, Danski 12, Estoniki 9, Norveški 8, Latviji 7, Portugalski 4, Litvi 3, v mestu Danzig (Gdansk) 2, v Snarskem ozemlju 2, na Grškem 1, na Islandiji 1. Rusija je vsled svojih posebnih razmer izven običajnega esperantističnega ustroja, ima pa v 195 mestih esperantistična društva. V Severni in Južni Ameriki je 93 konzulatov, v Aziji 27 (8 na Japonskem), v Afriki 12, v Avstraliji in na Sandških otokih 21. V največjih mestih so glavni in okrajni delegati; v Berlinu 17, v Londonu 10, New Yorku 11, Parizu 13.

V krajih, kjer so delegati, si lahko prepičani, da je kakšna esperantistična skupina, ali pa več, in da njene člane dobiš ali na zborovanju ali pa na določenih krajih, vidnih po zeleni esperanto-zvezdi in po napisu Esperanta Renkontejo (zbrališče ali shajališče esperantistov). Take skupine dobiš tudi v krajih, kjer ni delegatov; saj ni povsod takih ljudi, ki bi mogli ali hoteli prevzeti službo, ki zahteva toliko časa in truda. Člani teh skupin pripadajo najrazličnejšim poklicem, in veliko je med njimi takih, ki tuje zmeraj radi pomagajo. Skupine so samostojne ali pa pripadajo večjim zvezdam, kojih maršalka obsega več dežel. Kdor se zanima za kaj posebnega in hoče stopiti v stik z enakimi, dobi povsod strokovne družbe; za književnost in prosveto, verske družbe, za socialne zadeve, stanovske organizacije (delavci, policisti, poštni uradniki, železničarji, učitelji, zdravniki, stenografi itd.), za sport in mladinsko skrbstvo.

Posebne pomena so zveze slepih esperantistov, zastopane v 24 mestih po posebnih konzulih. Izdajajo esperantistične časopise v pisavi slepcev; drugim težkim jezikom se ne bi mogli priučiti a s pomočjo lahkega esperanta se prav lahko udeležujejo življenja vseh narodov.

Kdor misli na korist, ki jo ima potom esperanta, naj nikdar ne misli samo na priljubljenost občevarja z ljudmi, kojih jezika ne razume. O svojem stanu, v znanstvenih, socialnih in drugih stvarih se lahko pouči iz domačih in tujih esperantističnih časopisov in začne lahko dopisovati s krogi, kamor mu je sicer pot popolnoma zaprta. V raznih deželah izhaja sedaj 58 časopisov v esperantu, in sicer 38 narodnih in 20 mednarodnih. Ne pečajo se samo z vprašanji esperantističnega gibanja, temveč prinašajo tudi druge stvari; nekatere panoge imajo lastne strokovne litse. Najvažnejša mednarodna časopisa sta: Uradno glasilo Universala Espe-

ranto Asocio, izhajajoče z naslovom «E-speranto» v Zenevi (od 1904 naprej), in pa v Kölnu izhajajoči «Esperanto Tri-nifonta» (zmagoslavni esperanto), s prilogama «Internaco Komercio» (mednarodna trgovina) in z literarično «Revuo» (revija).

V neki objavi U. E. A. so našli 190 večjih in manjših oglasov iz najrazličnejših dežel in iz najrazličnejših strok, med njimi 72 od hotelov, sanatorijev in potniških pisarn, kjer govorijo esperanto. Z rastočim pomenom esperanta se število v esperanto-časopisih oglašujočih se tvrdi seveda množi. Ze sedaj lahko pišeš v esperantu na vsako večjo inozemsko tverdko, ki ima le količaki pomena v mednarodni kupitji. Tudi če nima še takega dopisnika za esperanto, bo takoj preskrbela, da bo kdo pismo bral in odgovoril nanj.

Mednarodni seimi imajo v svojih sejmiskih uradih posebno pisarno za esperanto, ki dela v inozemstvu reklamo z lepaki in oglasi v esperantu. Na mednarodnih strokovnih zborovanjih je število tistih, ki govorijo esperanto, zmeraj večje. Zveza narodov dela na to, da bi postal esperanto mednarodni pomožni

jezik. Prejtnji tozadevni nasveti so se iz-jalovili ob uporu Poincareja; tak nacionalist kakor je bil on gotovo ne more pripustiti poleg francoščine še kakšnega drugega je-zika. Čas gre pa preko take omejitve naprej. Vlade v večini držav sveta so se pričele za-nimati za esperanto, esperanto pomenja učni predmet v zmeraj več javnih in zasebnih šolah, zlasti pa na trgovskih šolah. Najzma-mentnejše radio-družbe razširjajo najvaž-nejše govore že potom novega jezika, tako govor angleškega kralja ob priliki otvoritve velebritanske razstave v Wembleyu. Ko bo Evropa spet mirna, se bo medsebojno obče-vanje poživilo, in trgovce brez esperanta bo isto kakor trgovce brez telefona. Najboljši dokaz za važnost esperanta je češkoslovaška, majhna država, a ima relativno največ konzulatov in je tudi absolutno prva za Nem-čijo. Če že s češčino ne gre, pa rajši z espe-rantom kakor s katerimkoli drugim jezikom. Češka 131, Jugoslavija 17 konzulatov.

Vabljava in mikavna je
Mirim čokolada!

Zanimivosti.

BREZZIČNA TELEFONIJA ŽUŽELK.

Ko je profesor Hertz l. 1885. odkril električne valove, ki so pozneje tvorili osno-vo za ves poznejši razvoj brezžičnega brzo-ja in telefona, je nazval napravo za odda-janje in sprejemanje valov — anteno, ker ga je spominjala na antene ali tipalke žu-želk. Vendar Hertz še oddaleč ni tedaj slutil, da se gotove vrste žuželk v resnici poslužu-jejo tega pripomočka za medsebojno brez-žično razumevanje. Angleškemu učenjaku, profesorju Laurence Horte-ju se je namreč posrečilo eksperimentalnim potom dokazati to dejstvo. Dalj časa so si namreč že belili glave, kako je mogoče, da mol-samec lahko prikljče samico na razdaljo več kilometrov. Razlagali so si najprej ta čudni pojav potom zvočnih valov, da so namreč te tipalke ob-čutljive za jako slabe glasove. Vendar eks-periment je pokazal nasprotno. Zaprli so samec v prostor, ki je bil za glasove popol-noma neprodiren in vendar — samec je re-agiral na klice samice. Mislili so nato, da igra pri tem vonj kako vlogo, toda tudi to se je izkazalo kot nemogoče. Smatrali so že ta slučaj za nerazložljiv, ko se je dogodil še bolj čuden slučaj, kateri je začudenje entomologov še bolj povečal. Odkrili so nam-reč, da je neki metulj-samica iz družine bombycidov, kateri je bil rojen v zaboju, ki v hiši nekega naravoslovca v sredi vele-mesta, mogel prizvati samec iz močvirnate okolice v hišo sredi cestnega vrvenja. Horte-ju je ob tem skrivnostnem slučaju prišlo na misel, da se morajo te čudovite zmožnosti žuželk razložiti na podlagi brezžičnega tele-fona. Z brezžičnim aparatom je prisluškoval štiri mesece na kak pojav in res — zamogel je zaznati neko posebno brnjenje in brenča-nje. Med temi poizkusi so pa živalice natan-ko opazovali. Gotove vrste žuželk imajo, ka-kor se je to na sledeči poizkušnji dognalo, antene, katere v svoji funkciji odgovarjajo popolnoma antenam, kakršne se uporabljajo v radio-prometu. Če je samec oddaljen od sa-mice, obrne ta svoje izredno občutljive ante-ne na različne strani sveta, da s tem dožene smer, po kateri more sprejemati poročilo sa-mice. Ko je nekaj časa uporabljal svoje an-teno, vzleti nenadoma v kolikor mogoče rav-ni črti proti mestu, kjer ga čaka njegova klica. Vendar niso ta opazovanja angle-škega naravoslovca tako osamljena v nara-vi, kot bi kdo mislil. Veliki poznavalec in opisovalec živali, Ernest Thompson Seton, je na podlagi svojih izkušenj zatrdil, da mo-ra tudi volk imeti gotove vrste čut za tele-patijo, ker je enemu volku mogoče, da jih prikljče celo krdo, ne da bi pri tem upo-rabljal najmanjši glas. Tudi druge živali in posebno žuželke imajo najbeže skrivnostne pripomočke za medsebojno razumevanje. Mogoče je, da nam bodo enkrat telepatike zmožnosti živali odkrile naše lastne takšne sile, kakor so antene mola pokazale brez-žično telefonijo našega časa.

MOČ TEME.

Tolstojeva igra je zasnovana na realistič-ni zgodbi veseljaškega kmetijskega nemaniča, ki živi lahkomišljeno življenje in ne prepreči zločinov drugih ljudi, ko pa pod pritiskom položaja sam uniči mlado življenje, prislub-ne svoji vesti, se pokesa in javno svojih gre-hov spove. Nikita, sin brezvestne grabežljiv-ke in omejenega, a poštenega očeta, služi pri bolehnem kmetu in zbudi strast njegove le-pe, mlade žene. Žena zastrupi po nasvetu Ni-kitine matere svojega moža, mu ugrabi na smrtni postelji denar, ki ga Nikita spravi in se poroči s hlapcem. Bogati Nikita pa prične ljubavno razmerje s pastorko, bebasto debe-luško in zadušil svojega otroka v trenutku, ko uspe ženi privabiti snubce za pastorko. Za-deva je lepo urejena, Nikito pa skeli vest in med svatbo sklene, da se bo pred vso družbo svatov spovedal ter to tudi stori. Tolstoj je porabil svojo dramatično moč za mestoma bru-talno realistično drame; omejil se pa ni le na umetniško stvarjanje, ampak je podčrtal mo-ralistično tendenco, tako da slabi narurnost dejanja z dvignjenim prstom pridigarja.

Morda ne veš,

da so 5. oktobra 1789 napadle razjarjene žen-ske kraljevi dvor v Versailles; da je 5. oktobra 1908 postala Bolgarija kraljestvo, istega dne leta 1910 pa Portugalska republika; da so 6. oktobra 1870 priklopili Cerkveno državo Italiji; da so 7. oktobra 1571 premagali kristjani Turke v pomorski bitki pri Lepantu; da je 7. oktobra 1908 anektirala Avstro-Ogrska Bosno in Hercegovino in da je malo manjkalo, pa bi bil že takrat izbruhnil svetovni požar; da je bil 9. oktobra 1813 rojen sloviti glas-benik Giuseppe Verdi (umrl 1901); da je bila 9. oktobra 1874 ustanovljena Svetovna poštna zveza, da obhajamo torej le-tos petdesetletnico, o čemer je pa »Slovenec« že v posebnem članku poročal. da je bil 10. oktobra 1861 rojen slavni po-larni raziskovalec Fridtjof Nansen, ki se je od-likoval tudi pri odpravljanju ruskih vojnih ujet-nikov v njih domovino in prav te dni zopet pri pogajanjih v Zenevi; da je bil 11. okt. 1531 reformator Zwingli ubit pri Kappelu v Švici; da je najzabavnejše čtivo še zmeraj kakšna lepa anekdota in da je prav te dni izšel tretji zvezek anekdot, ki ga dobiš povsod za par di-narjev in ki ti bo zmeraj zvest spremljevalec; da je porabil »Zeppelin« za vožnjo po Nemčiji in do Skandinavije 33 ur in pol in da je bil zmeraj v radio-zvezi z zemljo; ko bo šel v Ameriko, bo vzel seboj 800 kg pošte, žigo-sane z: Erste Zeppelin-Luftfahrt Europa-Ame-rika; toliko so poslali pisem in razglednic,

Iz širnega sveta.

— Katoličani in ameriški državni zavodi. Nekateri ameriški protestantski krogi se silno boje, da ne bi zrastle v javnosti vpliv katoliča-nov. Kriče in obrekujejo, da se katoličani pola-ščajo državnih zavodov. Na to je odgovoril Ernst O'Brien v nekem javnem govoru v De-troit, Mich.: Neka vladna ustanova je dejansko v katoliških rokah, ker vada ni sposobna, da bi jo vodila... To je naselbina ameriških gobavcev v Luisiani, kjer živi dober tisoč bolnikov pod — kontrolo katoliških sester. Nobeden izmed ob-rekovalcev katoličanstva se pač ne bo prijavil, da bi tvegali svoje življenje in šel streč gobav-cem, kakor to delajo katoliške usmiljenke iz lju-bezni do Boga.

— Novi lordmayor v Londonu. Po običaj-nem ceremonijelu so te dni volili v Londonu 736. lordmayorja. Izvoljen je bil sir Lewis Bower.

— Osebnost svetovnega šahista dr. La-skerja. Znani prvak v šahovski igri dr. Ema-nuel Lasker se je rodil 1868 v Nemčiji. Sve-tovno prvenstvo si je pridobil že l. 1894, ko je premagal dotedanjega mojstra Steinitza. Potem so se vrstile zmage po sledečem redu: 1896 v Petrogradu in Nürnbergu, 1899 v Lon-donu, 1900 v Parizu, 1909 v Petrogradu (tu je delil prvo in drugo nagrado z Rubinsteinom), dokler ni letos na turnirju v Newyorku pora-zil svetovnega šampiona Capablanca. Dr. La-sker je po znanjosti in fiziognomiji podoben Trockemu, živi stalno v Berlinu in se bavi s filozofijo. Napisal je že več filozofskih študij o šahu.

— Dežela pijancev. Kdo bi si bil mislil! Finska! Saj je to vendar dežela sporta. Pa je tako. Uradna statistika pravi, da so v pre-tedlih devetih mesecih zaradi pijanosti ob-sodili 48.034 oseb; ker ima Finska 3.400.000 ljudi, vidimo, da je bil vsak 23. Finec ob-sojen zaradi pijanosti. Najbrž je že najmanj-ši prestopek kazniv.

— Jackie Coogan. Te dni se mudi v Rimu znani mali ameriški filmski igralec — devetletni Jackie Coogan. Mali mož potuje v spremstvu svo-jih staršev v Atene, kjer bo razdelil med armen-ske sirote ameriške darove. Jackie Coogan se za-veda svoje važnosti in nastopa samozvestno in živahno. V Rimu ga je sprejel v avdienci sv. oče in mu ob slovesu daroval svetinjo, ki nosi na eni strani podobo Matere božje, na drugi pa podobo Pija XI. (Coogan je katoličan; njegova mati je Francozinja, oče pa Irec.) Malega moža je sprejel tudi ministrski predsednik Mussolini. Da so se za Jackieja zanimali časniki, je naravno. Jackie jih je sprejel v hotelu de Russie, kjer se je na-stanil s svojimi starši. Na vsa vprašanja je odgo-varjal zelo živahno in samozvestno. Na vpra-šanje, kaj mu je najbolj dopadlo v Rimu, je od-govoril, da Vatikan, kjer ga je sprejel sv. oče, se z njim pogovarjal in ga obdaril

— Neuspeh londonske razstave. Razstavo v Wembleyu so hoteli predčasno zapreti, češ, saj imamo že tako dosti. Le v razstavo je bilo treba iti in obiskovalce pogledati, koliko jih je, pa je bil uspeh zagotovljen. Vendar so se zmotili. Dominioni pravijo, da so naredili ta-ko malo kupčij, da ne bodo več razstavili. Na-sprotno so pa vse kolonije za to, da se razsta-va ponovi, in pravijo vse brez izjeme, da bo-do še razstavile. Vlada je obljubila 600.000 funtov podpore, plačiljivih v dveh obrokih, in da bo treba več. Po dosedanjem številu ob-iskovalcev računajo, da bo obiskalo razstavo do konca oktobra okoli 15 do 16 milijonov po-setnikov, ne pa 30 milijonov, kakor so priča-kovali. Izračunjeno pa je, da se bo razstava izplačala samo, če jo bo posetilo 30 milijonov ljudi. Zato kljub dobri volji kolonij uspeh ne

da je teža 800 kg že davno prekoračena in da morajo vse nadaljnje pošiljke odpraviti nazaj na pošiljavce;

pa šla na progi Berlin—Hamburg že davno vpeljali brezžično telefonijo iz vlaka ven in da so se poskušali vselej dobro obnesli;

da je na Ogrskem 180.000 državnih urad-nikov, ki jim izplačuje država 260 milijonov zlatih kron plače, dočim znašajo vsi državni dohodki samo 350 milijonov zlatih kron, da pa seveda uradniki niso nič krivi, pač pa uprava, ki ne zna dobiti pravih virov dohodkov;

da je v Rakovicah na Češkem umrl slavni češki tenor Karel Burian v 54. letu starosti;

da so bile v zadnjih tednih povsod na svetu velikanske povodnji, tako v Italiji, v južni Franciji, v Petrogradu in okolici, na Filipinih itd., itd.;

da ima Italija pripravljenih 2000 vojnih aeroplanov in hidroplanov in da jih bo dobila tekom enega leta še 1000 zraven;

da zapodi lahko pol tucata aeroplanov vso vahabitsko armado v beg;

da so začeli Holandci z rednimi zračnimi vožnjami iz Holandske v Batavio, glavno me-sto Jave, že blizu Avstralije;

nikdar pa ne smeš pozabiti,

da je 8. oktober spominski dan našega nepo-zabnega Janeza Evangelista Kreka (umrl 8. okt. l. 1917) in je najlepše, če počastiš njegov spo-min s kakšnim dobrim delom v smislu njego-vega plemenitega srca.

V zalogi prvovrstni ogljen papir pri
Franc Bar, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 5

Naši igralci so zaživeli v kmetiškem oko-lju. Ceravno ni bilo nobene dosledno izve-dene vloge — začetne obljube se niso izpol-nile — je bil večer dober. Režija g. Osipoviča ni imela mnogo posla: svatba v zadnji sliki je bila sicer glasna, skupinskega življenja pa ni imela. Posamezne figure, posebno diletant-ski narednik, so motile dejanje.

Bolnega kmeta je igral g. Rogcz prav pri-merno, ženo Anisjo ga Juvanova. Droben in v tipu omejen je bil Akim g. Šesta. Akulina ge Rogozove je bila v začetku surovo posre-čena, njena metamorfoza pa neverjetna. Ga Rakarjeva bi bila brez karikiranih mest in dialektnih lokalizmov dober tip int-igantke. Vlogo Nikite je igral g. Levar, ki poseduje vse naravne odlike, poleg tega pa je edini govoril res lep jezik. Retorika se je redko pojavljala in le v jobovski sceni na slami in pri spovedi bi bila bolj poglobljena igra na mestu. Hlap-ca Mitriča je igral g. Cesar. — V celoti je bilo mnogo prirodnosti, mestoma premalo razu-mevanja in zato karikature. Scenična slika je bila stereotipna, dvorišče z brezo (!) in oglom hiše celo za podeželski oder neprimerno. M.

BLÜCHER IN DIPLOMATI.

V St. Cloud pri Parizu so napravili poje-dino; povabljeni so bili tja vsi v Parizu se nahajajoči višji generali in zastopniki vseh za-vezniških držav; tako knez Metternich, knez Hardenberg, grof Nesselrode itd. Ko so bile odpravljene že vse mogoče napitnice, se je dvignil tudi pruski general Blücher in je imel sledečo napitnico: »Dvignem svoj kozarec s srčno željo, naj nam diplomati ne pokvarijo še enkrat vsega tega, kar so izvojevale arma-de s svojo krvjo.«

SE NISTA RAZUMELA.

Ko je skladatelj Karel Maria Weber (1786 do 1826) dokončal svojo opero »Freischütz«, jo je poslal Beethovenu, hoteč zvedeti njegovo sodbo. Beethoven je skladbo pregledal in jo je poslal nazaj s kratko pripombo in z nasve-tom, naj Weber ne piše nobene opere več.

Weber je bil pričakoval, da ga bo Beetho-ven pohvalil, in ga je zato ta odgovor precej ozlovoljil. Kmalu nato sta prišla z Beethove-nom slupaj in Weber ga je vprašal, če je njegov »Freischütz« res tako zanič, da mu je dal tak ljubezniv nasvet.

»Tako zanič?« se je čudil Beethoven, »ne, prav narobe! Vaš Freischütz je tako dober, da po mojih mislih ne boste zložili nobene take opere več.«

POZNA SAMO SEBE.

Mladi in majhni Madeleini v gledališču des Variétés v Parizu je znanec čestital, ker se je njena sestra zaročila z mladim nadarje-nim dramatikom.

»Pa ga ne bo poročil?« je vzkliknila.

»Zakaj pa ne?«

Prijazno se je Madeleine nasmejela in je rekla: »Moja sestra ni tako neumna, da bi vzela za moža človeka, ki je bil toliko bodast, da je prosil za njeno roko!«

UMETNIK.

Josip Joachim (1831—1907) je bil velik umetnik na violini. Po nekem njegovem na-stopu je bilo vse očarano; vsi so rekli, da je njegovo igranje neprekosljivo in da kaj ta-kega še niso slišali. Več ljubiteljev glasbe je sedelo v gostilni in so hvalili Joachimovo igranje na vso moč. Trobentaču dragonske pol-ka je pa začelo to že presedati in se je od-rezal: »No ja, igra že še. Pa ga na konja po-sadite in boste videli, kaj zna.«

RAZDRTA ZAROKA.

V nekem listu smo brali: »Zaroko s poli-cijskim nadzornikom Ikpendancem sem razdr-ka. Barbara Reling, Soest, 21. januarja 1924.« — V isti številki, takoj za tem oglasom, je bil drugi oglas: »Za razdrto zaroko z gospico Bar-baro Reling in za neštete čestitke, ki sem jih ob tej priliki dobil, se na tem mestu kar naj-prisrčneje zahvaljujem. Pol. nadzornik Ikpen-danc.«

Farina gegenüber z rdečim lotosovim cvetom na etiketi je edino prava izvirna ko-lonjska voda svetovno priznane prve destile-rije v Kolnu: Johann Maria Farina gegen-über dem Jülichs Platz.

Prosveta.

Dr. Joža Glonar:

Historična gramatika slovenskega jezika.

Pred 18 leti je V. Vondrák v uvodu prvega zvezka svoje »Primerjalne slovnice slovenskih jezikov« našteto glavna slovniciška dela pri posameznih slovanskih narodih opomnil, da bi naj Slovenci smatrali za svojo »nacionalno nalogo«, da dobijo zgodovino svojega jezika, zgodovinsko slovnico slovensčine. Ta opomin je zalegal in Vondrákova želja se je začela izpolnjevati hitreje in preje, ko je mislil on sam in še marsikdo drugi, ki ga take reči zanimajo. Baš v jesenski šolski dobi, ko je po naših knjigarnah največje povpraševanje po začetnicah malih katekizmih in prvih računicah, se je med te početke učenosti in šole zavalila tehtna slovenska knjiga, ki je v marsikaterem oziru višek slovenske učenosti in šole: »Historična gramatika slovenskega jezika«, ki jo je spisal dr. Fr. Ramovš, redni profesor na vseučilišču v Ljubljani. Človek vzame to knjigo s skromno zunanostjo, toda tehtno vsebino z veseljem pričakovanjem v roke, toda ko jo natančneje pregleda, ga prešine čustvo, ki je nenaavadna mešanica veselja in proze: knjiga šteje v velikem formatu 395 strani, in prinaša samo nauk o slovenskih samoglasnikih! Če je že ta del — »Konzonantizem« — tako obsežen, kakšna velika bo šele celotna gramatika, kadar bodo obdelani tudi njeni drugi deli! In če je že zgodovina našega jezika tako obsežna, kaj naj potem porečemo o ljudih, ki nam pravijo, da smo sploh narod brez zgodovine? Salobarde jim bomo rekli.

Seveda se stvar kmalu pojasni. Takoj na prvi strani nam mladi učenjak razloži, da ima naš jezik več konzonantov ko jih učijo naše početnice. Enainšestdeset (pomisli 61) sem jih naštel; za vso to množico seveda ne zadostujejo črke naše običajne abecede — pred tako množico obnemore tudi Skrabčev sistem transkripcije — za njih označbo služijo posebne črke. (Med njimi mi je najbolj imponiral »uvularni R«, ki je edini oblikovan z veliko črko! Bo že nekaj prav posebnega!) Koliko bo šele število naših vokalov!

Nalogo in pot svojega raziskavanja je Ramovš orisal v uvodnih stavkih. »Historična gramatika ima podati in pojasniti celoten razvoj jezikovnih glasov, oblik in njihovih zvez v govorne enote. Ta razvoj ima svojo najmlajšo stopnjo v današnji živi narodovi govorici; prejšnje stopnje moremo ugotoviti deloma na podlagi jezika, kakršnega nam podajajo starejši ohranjeni jezikovni spomeniki, deloma pa s primerjanjem med posameznimi narečji, ki se ne razvijajo vzporedno in nam s svojim, zdaj izredno starinskimi zdaj zopet bujno razvitimi pojavi ustvarjajo posamezne člene razvojne verige. Za določitev prvih štadijev samostojnega razvoja ostane kot edino sredstvo primerjanje s sorodnimi jeziki, ugotavljanje razmerja do dognane, več ali manj še enotne stopnje teh sorodnikov in pa splošni zgodovinski podatki. Tako delo zahteva torej, da najprej izčrpamo vse jezikovne spomenike in da ugotovimo razvojni štadij vseh živečih narečji, nato pa določimo jezikovna dejstva ter jih razložimo.«

Res obsega znamenek virov, iz katerih je zajeto gradivo za to knjigo, celih osem strani in sega časovno nazaj do l. 1000 ko so bili napisani brižinski spomeniki, najstarejša obsežna priča našega jezika. Starejša literatura je izčrpana ravno zaradi svoje pomenljivosti v celoti. Da je prišel do raznih protestantskih tiskov, je pisatelj že pred vojsko prepotoval Nemčijo in Dansko, kjer je delal izpiske iz starejših slovenskih knjig, ki drugod niso ohranjene. Potovanje v London, kjer se v biblioteki britanskega muzeja hrani Kraljeva »Otročja biblija« iz l. 1566, mu je prihranila izredna postrežljivost mladega angleškega, učenjaka; naš prijatelj N. B. Jopson, profesor za slovensko jezikoslovje na londonski univerzi, jo je kratkoma prepisal in ta prepis poslal v Ljubljano.

Konzonante same obravnava pisatelj po posameznih sorodnih skupinah. Tako je n. pr. našemu trojnemu »l-u« (debelemu srednjemu in mehkeemu), zaradi katerega se je pri nas potopilo že toliko črnila, posvečena kar prva skupina; pisatelj obravnava usodo teh glasov v 41 poglavjih na 70 straneh! Tako bo glede tega glasu sedaj vendar enkrat menda — causa finita! Vsaj za one, ki so dostopni argumentom! V vsaki skupini pa obravnava najprej nje usodo v praslovenščini, nato v prvotni slovanščini in končno po naših različnih narečjih. Končna poglavja 199. — 204. obravnavajo pojave, ki so raznim konzonantskim skupinam več ali manj skupni, kakor n. pr. asimilacija, diferencijacija, disimilacija, redukcija, pristop in metateza. Posamezne monografije; tako govori Ramovš n. pr. o prekmurskem instrumentalu »čenuve« na osmih straneh in o izvoru besede »prešušstvo« (po njegovem je »prešustvo« pravilno!) na štirih.

Iz končnega registra lahko posnamemo, da se obravnava v tej knjigi kakih 2000 slo-

venskih besed, pri katerih je razložena njih etimologija ali pa njih včasih zelo nenaavadna glasovna oblika. Ker so vse te besede v registru alfabetično urejene, jih tudi ne strokovnjak lahko v knjižni hitro najde. Ista velja o številnih osebnih (svetniških) imenih, priimkih in krajevnih imenih, ki jih je razloženih v tem zvezku nad 400! Kako bi ne zanimalo izvedeti n. pr. odkod izhajajo imena kakor Breclj, Habjan, Herič, Jane, Jerič, Korončič, Mista, Omerza, Štembov, Šritof, Učakar, Ušaj, Ušeničnik itd. ali n. pr. krajevna: Artičava, Belsko, Biljana, Bove, Buje, Celje, Čanjče, Dobeno, Godovič, Huje, Idrija, Jeprea, Klevevč, Lastigovec, Mokronog, Naborjet, Okoslavec, Predosle, Ratitovec, Stična, Sempas, Tomičelj, Utik, Vikrče, Zilja, Žužemberk, da imenujemo vsaj po eno iz vsake črke! Takim pravim — tolle, lege!

Celotno delo bo obsegalo še šest knjig: I. Uvod o postanku individualnosti slovenskega jezika, zgodovini slovenske slovnice in grafike, o virih in strokovni literaturi, opis glasov; II. Vokalizem; III. Akcent; IV. Oblikoslovje; V. Sintaksa; VI. Dialektologijo z dodatkom: Zgodovina slovenskega knjižnega jezika. V resnici ogromen program — toda Ramovš je s prvim zvezkom pokazal, da mu je kos. Knjiga dela vso čast slovenski znanosti in tiskarski spretnosti; v slovanski filologiji in v sorodnih disciplinah ji je trajno zagotovljeno odlično mesto.

Ko se je pripravljala, so nam drugi stavili za nacionalno nalogo, da naj izide, sedaj ko je začela izhajati, je naša častna naloga, da sežemo po njej. Čim več bo našla med našim rodoljubnim občinstvom kupcev, tem lažje se bo nadaljevala in tem prej bo končana.

Občni zbor Ljudskega odra v Ljubljani

dne 25. septembra 1924.

Po nagovoru predsednika, ki se je med drugim spominjal tudi umrle članice gđ. Seifertove, je sledilo tajniško poročilo. Ljudski oder šteje 85 članov, 11 članic, 12 kandidatov in 2 kandidatkinj; skupaj torej 60 oseb. Naraslo je število članov od lanskega obnovega zbora za 26 oseb. Odborovih sej je bilo tekom leta 13. Iger je Ljudski oder uprizoril 16. Ker nimata oder in dvorana primerne kurjave, je moral radi nastalega mraza s predstavami prekiniti od decembra do februarja. Med tem časom je uprizoril nekatere igre v Rokodelskem domu in v Mostah. Med poletnim premorom je gostoval Ljudski oder v Predvoru na Gorenjskem in v Logatcu. Razen tega so pomagali v prostem času člani Ljudskega odra pri dramskih odsekih v Hrušici, v Mostah in v Rokodelskem domu. Važnih dopisov je rešil 173 in nebroj druge korespondence glede izposojevanja iger, garderobe in drugih informacij. Iger je izposodil 351, garderobo pa 89 strankam. Igre je izposojeval tudi izven Slovenije in sicer v Beograd, na Hrvaško, zasledeno Primorje in Koroško ter v Neačijo. Naročil si je »Dom in Sveto« in »Mladiki«. Razmere med Narodnim gledališčem in Ljudskim odrom so ostale neizpremenjene in prijateljske. K predstavam na podeželskih odrih »Quo vadis?« in »Pasijone« in »Radovljici« na Jesenicah in Smarنو pri Litiji, je odposlal svoje zastopnike-kritike. 25. maja je bil skupni izlet, katerega so se udeležili do malega vsi člani. Dramatična šola je trajala tri mesece. Predavali so gg.: predsednik Velikonja, prof. Gruđen in Potokar v 21 predavanjih. Sestanka vseh članov sta se vršila dva. Med letom je izstopil iz odbora radi obolenosti g. prof. Gruđen, na njegovo mesto pa je bil poklican njegov namestnik g. Bivic. Nabavil je devet novih iger, poleg tega pa prepisal in pomnožil več iger, ki jih do sedaj ni imel v arhivu, kakor tudi nakupil v založbah. Knjižnica se je pomnožila tekom leta za 193 izvodov.

Denarnega prometa je imel Ljudski oder v preteklem letu 136.132.52 Din. Čisti preostanek znaša 290.02 Din. Iz podpornega sklada so dobili trije člani podpore v skupnem znesku 1000 Din.

Iz gospodarjevega poročila je bilo posneti, da si je Ljudski oder nabavil precejšnje število inventarja, zlasti rekvizit za igro »Quo vadis?«.

Predsednik Velikonja poroča, da gleda Ljudski oder s ponosom na preteklo sezono. Držeč se resolucij katoliškega shoda je pazil na to, da poda res dobre in dobro igrane predstave. Vprizoritev igre »Quo vadis?«, ki je zahtevala mnogo truda, požrtvovalnosti od vseh sodelujočih, dalje ponovitev »Pasijone«, ki se je predstavljal na izredno željo občinstva, vse to so bile najsvetlejšje točke letošnjih uspehov. In tudi dežela je dala temu delu silko; igrali so po deželi »Pasijone« in »Quo vadis?«. Ljudski oder je povsod pomagal društvom bodisi z nasveti, bodisi z delom. Stik z deželo je živahen, o tem priča tajniško poročilo, toda reči moram, da se večina naših društev še ne zaveda vseh dolžnosti, ki jih ima do centrale. O tem priča šibki sklad za prirejanje iger, kajti vsi letošnji prispevki društev ne bi pokrili stroškov za eno novo igro. In koliko zahtevajo društva od Ljudske-

ga odra! S pohvalo moram omeniti veliko vneto in požrtvovalnostjo igralskega in režiserskega zbora. Z Viča in Most so prihajali ob vsakem vremenu in pozno v noč, samo da je mogel Ljudski oder delovati. Odbor je tudi ob vsaki priliki izkušal iti članom na roko; diskretnost zahteva, da ne naštevam vseh primerov, ko je odbor Ljudskega odra z uspehom zastopal koristi članov v zasebnem življenju, v slučaju potrebe in nesreče tudi gmočno izkušal olajšati članom njihove prilike. Prav tako je bil v stalnem stiku s članovi in zabeležiti moramo veselo dejstvo, da jim je ob vrnitvi prva pot v pisarno Ljudskega odra. Da se poglobi igralsko znanje članom, se je vršila po zimi, ko žalibog radi mrzle dvorane ni bilo mogoče igrati, dramatična šola, ki jo je stalno obiskovalo vsaj polovico članov. Da postane Ljudski oder res centrala za vse društvene dramatične prireditve v smislu svojih izvajanj na katoliškem shodu, bo treba razčistiti razmerje do Orlov in do Krekove mladine. Tudi tu upamo, da se bo stvar dala tako sporazumno urediti, da bodo imele naše organizacije od tega samo hasek. V letošnji sezoni imamo na programu nekaj novih iger, nekaj jih pa še pripravljamo. Upamo, da bomo obremen z mariborskim »Ljudskim odrom« mogli zadostiti vsem potrebam naših dramatičnih odsekov po deželi. Dovolite, da se na koncu zahvalim za ves trud in zvešto sodelovanje odboru, ki je celo leto opravljal Ljudski oder. Koliko nevidnega, mučnega in sitnega dela je bilo treba izvršiti, posebno pa gre zahvala za ves trud blagajniku in vodji pisarne g. Kramaršiču.

Gg. revizorja Lindič in Marolt poročata, da sta pregledala blagajno in vse knjige in našla vse v najlepšem redu ter predlagata, da se izreče dosedanjemu odboru absolutorij. Na to poroča še zastopnik in tajnik Prosvetne zveze g. Hafner, da je pregledal vse poslovne knjige, inventarje, garderobo in arhiv ter našel vse v vzornem redu in čestita odboru za njegovo izborna delo in požrtvovalnost. Ko je dal Ljudskemu odru še nekatere smernice in navodila, predlaga naj se izreče odboru absolutorij s pohvalo. Soglasno sprejeto.

V odbor so bili soglasno izvoljeni: za predsednika g. Narte Velikonja, za odbornike gg.: Bivic, Kramaršič, Nagode, Novak, Potokar, Poženel in Vrančič, za namestnika gg.: Gajeta in Starič, za revizorja pa gg. Pengov in Stare.

Sprejeti so bili nastopni predlogi: I. Izvršujoč smernice katoliškega shoda in navodil Prosvetne zveze, dalje radi boljše discipline pri izposojevanju iger in garderobe, se stavi Prosvetni zvezi za odobritev na obnem zboru predlog, naj sklene, da sme Ljudski oder izposojevati le dramatičnim odsekom pri P. Z. včlanjenih društev in le tam, kjer takega društva ni, drugim našim društvom. — II. Če društvo dvakrat neredno vrne izposojeno igro ali garderobo, se mu za tekočo sezono odreče nadaljno izposojevanje.

* * *

Umetniška šola društva »Probuda«. Solški odsek društva »Probuda« je to šolo na temelju dosedanjih izkustev na novo organiziral na sledeči način: Šola se deli na tri oddelke in to: A) Oddelek za figuratno risanje (glava in akt) s predavanji: anatomija, tehniško risanje (geom. risanje, projekcijski nauk in konstruktivna perspektiva), oblikoslovje (slogoslovje) in zgodovina umetnosti. — B) Oddelek za umetno-obrtno strokovno risanje (risanje načrtov za umetno vezenje, sobno slikarstvo, intarzije, keramike itd.) s predavanji: tehniško risanje (kakor gori), oblikoslovje, zgodovina umetnosti in narodna ornamentika. — C) Pripravljalni oddelek za oddelek za začetnike (risanje po modelih in geom. risanje, vkolikor je potrebno za razumevanje geom. oblik). — Poleg teh oddelkov bodo na šoli tudi letos specialni tečaji in sicer D) Grafika, E) Fotografija, F. Maloplastika, G) Narodna ornamentika in H) tečaj za usnjerež. Za redne učence so predavanja določene skupine obvezna. Učna doba je določena za oddelke A in B na 4 leta, za oddelke C na 1 leto, za tečaje D—H na dve leti. Dosedanjim učencem se v šteje dosedanja učna doba. Poleg rednih učencev se bodo sprejemali tudi izredni k vsakemu predmetu oz. tečaju po svobodni izbori. Pouk bodo vodili sledeči gospodje: Figuratno risanje: Matej Sternen in Mirko Šubič, Um-obrtno strok. risanje: M. Šubič, Tehniško risanje: Anton Sever, Risanje po modelih Fran Ančič, Zgodovina umetnosti: Davorin Volavšek, Anatomijo: M. Šubič, Oblikoslovje M. Šubič, Narodna ornamentika: Maksim Gaspari, Grafiko Saša Santel in M. Šubič, Fotografijo Fran Vesel, Maloplastiko: A. Sever in Usnjerež: Drago Vahtar. — Za tečaje: Grafika, Narodna ornamentika in Usnjerež se zahteva primerno predznanje v risanju. Vpisovanje se bo vršilo, kakor že javljeno, v dne 6. in 7. oktobra od 18.—19. ure in 8. oktobra od 16.—18. ure v risalnici na Tehn. srednji šoli (mezz. štev. 11). Tam se bodo objavile tudi vse ostale poudobnosti. — Ravnatelj U. š. dr. »Probuda«: A. Sever, l. r.

Colombo Ceylon Tea

je vsled svoje dobre arome in izredne izdatnosti najcenejši.

Prosvetna zveza.

TEČAJI IN PREDAVANJA.

Jezikovni pouk bo nudila tudi letos Prosvetna zveza, ako se prihlasi zadostno število obiskovalcev. Prijave sprejema (ustmeno ali pismeno) pisarna, Miklošičeva c. 7, pritišlje (odprta vsak delavnik od 9.—12 ure in od 2.—5.) in sicer za jezike: srbohrvatski, angleški, francoski, italijanski, nemški in ruski. Otvorijo se tečaji, za katere bo dosti priglasev, še ta mesec. Natančnejše pogoje pove pisarna, ki sprejema priglase do 20. oktobra.

Ljudska predavanja Prosvetne zveze se bodo vršila od oktobra do aprila, sklopljena v Unionu, druga poleg v Akadamskem domu. Največ bodo obravnavala letos domovinoznanstvo, s posebnim ozrom na obmejne kraje, odtrgane s silo od naše domovine. 1. predavanje bo 24. oktobra (petek ob 8. uri zvečer v Unionu): Prva doba naše svobode. Potem bo vsak 1. in 2. petek v mesecu predavanje, namenjeno najširšim slojem, zlasti članom prosvetnih organizacij. Zato prosimo prosvetne organizacije, da o tem obveste svoje člane in ob teh večerih same ne prirejuje ničesar.

8. oktobra (v sredo) ob poldesetih dopoldne bo v Akad. domu občni zbor Prosvetne zveze. Dostop imajo zastopniki društev in vabljenih organizacij, pismeno pooblaščen zastopnik včlanjenih društev in okrajev volijo. Kjer se nimate poslovnika, poslovnih knjig, članskih izkaznic, znakov, dolg na članarini ali Vestniku, do 8. oktobra ali pa ta dan pridite v pisarno na Miklošičevi cesti 7, in storite svojo dolžnost. Pisarna ima tudi Poročilo o 5. katol. shodu za društva na prodaj. Sprejema naročila kakršnihkoli društvenih potrebščin, zlasti za knjižnico.

Udeležba na občnem zboru je obvezna za odbornike zveze in zastopnike vseh včlanjenih društev in organizacij.

Tajništvo Prosvetne zveze.

Cerkveni vestnik.

c Kongregacija za gospe pri sv. Jožefu ima v torek, 7. t. m. ob pol 7. zjutraj sv. mašo in skupno sv. obhajilo, zvečer pa ob 5. prvi shod.

c II. Vnanja Marijina kongregacija (gospodičen) pri uršulinkah naznanja svojim članicam, da ima danes svoj običajen shod popoldne ob 2. uri. Pridite vse! — Odbor.

Učiteljski vestnik.

Novomeško-črnomaljska podružnica Slomškove zveze ima svoje oktobersko zborovanje v Doberniču dne 11. t. m. okoli 10. ure ob vsakem vremenu. Iz Trebnjega se odpeljuje z vozom. Na dnevnem redu sta dve predavanji, poročila in petje. Za kosilo se prijavite tov. Borisu Gradu. Podporni člani in prijatelji iskreno vabljeni! Načelnik.

Naznanila.

Rokodelski dom v Ljubljani. Kakor druga leta, bodo tudi letos v dvorani Rokodelskega doma, Komenskega ulica št. 12, vsak ponedeljek poljudna predavanja. Jutri 6. t. m. bo predaval g. Franc Gabrovšek o znamenitostih s svojega potovanja v inozemstvo zlasti z ozirom na obrne razmere. Vstop k predavanju je prost. Pričetek točno ob pol osmih zvečer.

Šolna prosveta ima drevi ob šestih v Jugoslovanski tiskarni redni občni zbor. Člani, udeležite se ga polnoštevilno, ker je na dnevnem redu tudi izprememba pravil. O važnosti prosvetnega dela in organizacije govori naš g. župnik kanonik dr. Klinar.

Frankišanska prosveta ima v torek 7. oktobra ob osmih zvečer predavanje: »Kaj vemo o ciganih.« Govori znan in priljubljen govornik. V sredo ob osmih ima pa odbor sejo. Odborniki naj se snidejo polnoštevilno.

Križanska moška in mladeniška Marijina družba ima danes zvečer ob 8. uri v družbeni cerkvi redni mesečni shod. Prosim, polnoštevilno!

Slov. kršč. ženska zveza ima svojo izredno sejo v ponedeljek ob 5. v Jugoslovanski tiskarni. — Predsednik.

Lom. V nedeljo 5. oktobra po litanijah se vrši v društvo protialkoholno predavanje s sklopičnimi slikami.

Udruženje jugoslovanskih inženjerjev in arhitektov — sekcija Ljubljana vabi svoje člane k ogledu elektrarne v Zireh, kateri se vrši v torek dne 7. t. m. Odhod ob 11.40. uri z gorenjskim vlakom, za prevoz je preskrbljeno, vrnitev še isti dan zvečer. Prijave sprejema tajnik Sekcije ing. Mencinger na gradbeni direkciji do ponedeljka ob 14. uri.

n Krekova prosveta. Zveza uradno in trg. nastavljenk naznanja, da bo imela zopet redna predavanja vsako drugo sredo v mesecu. Prvo predavanje bo v sredo dne 8. okt. ob pol 8. zvečer. Predava g. vikar Koretič. Vljudno ste vabljeni vse članice in tudi druge pripeljite s seboj. — Predsednica.

Polzvedovanja.

Izgubila se je v petek usnjata denarnica z večjo vsoto denarja. Ker izgubiteljica težko pogreša izgubljeni denar se prosi pošten najditelj, da ga vrne v naši unravi.

Gospodarstvo.

Kmetijsko posvetovanje.

Včeraj se je vršilo v vseučiliški dvorani, kjer je nekdanji zboroval deželni zbor kranjski, važno kmetijsko posvetovanje.

Posvetovanje je na pobudo kmetijskega ministra dr. Kulovca sklicala in — priznati moramo — tudi skrbno in vsestransko pripravila Kmetijska družba, zlasti njen podpredsednik in sedanjí komisar prof. E. Jarc.

Udeležilo se je posvetovanja nad 30 kmetijskih posestnikov, vseh panog kmetijskih strokovnjakov in zastopnikov kmetijskih in združenjskih organizacij. Ob 11. uri je naravnost s kolodvora dospel na posvetovanje tudi sam poljedelski minister dr. Kulovec, ki je dopoldan in cel popoldan prisostvoval posvetovanju in se udeleževal živahne in zelo stvarne debate, ki se je razvijala po referatih.

Program posvetovanja je bil tako sestavljen, da so bile v devetih referatih obdelane vse panoge slovenskega kmetijstva in obenem najbolj aktualna vprašanja, ki zadevajo povzdigo, modernim zahtevam odgovarjajoči napredek in najracionalnejšo organizacijo kmečkega gospodarstva.

Referati so bili sledeči: Vprašanje plemenske živine in organizacija pospeševanja živinoreje in prasičereje sta obdelala pot. učitelj M. Zupanc in inštruktor A. Krištof, mlekarstvo pa A. Pevc. O konjereji je referiral veterinar Fr. Černe. Dopoldan je bil še na vrsti svetnik Trampuš s predavanjem o rastlinskih škodljivcih. Ker so se vsi navzoči zelo živahno udeleževali debate, je bilo dopoldansko posvetovanje od 8. do pol 13. s tem izpolnjeno.

Popoldan ob 14 in četrt dalje so sledili referati: inž. Laha o gnojenju in obdelovanju zemlje, inž. Mikuža o semenosejstvu, inž. Turka o travništvu in svetnika Rohrmann o pospeševanju kmetijskega pouka.

Poleg referatov strokovnjakov so pri debati sodelovali še drugi odlični strokovnjaki in znanstveniki. Naj le navajamo vseučiliškega profesorja dr. Jesenka, ravnatelja Zmavca, šefa obeh oddelkov za kmetijstvo inž. Zidančaka in Sancina.

Poljedelski minister je na prisrčne pozdrave ob vstopu v dvorano odgovarjal, da ga veseli zlasti dejstvo, da more pozdraviti to zborovanje v dvorani bivšega deželnega zbora, v kateri se je prvič krepko in energično začela organizacija našega gospodarstva na demokratičnih temeljih in v kateri so se sklepali zakoni, ki so dali močne impulze in nove smeri za razvoj kmečkega gospodarstva.

In res je to posvetovanje z resnimi in vztrajnimi, skoro osem ur trajajočimi, vseskojnim stvarnimi razpravami prineslo živ občutek, kako nam zlasti za kmečko gospodarstvo, za nujna in neodložna gospodarska vprašanja manjka avtonomne korporacije kakor je bil nekdanji deželni zbor. Jasno se je pokazalo pri tem prvem kmetijskem posvetovanju, da kmetijsko gospodarstvo v Sloveniji le predolgo že mora pogrešati iniciative, zastopstva in vodstva avtonomnega pokrajinskega zbora ali vsaj kmetijske zbornice.

Med debato je minister opozoril na krivico, ki se godi kmečkemu stanu v dvojnem oziru, da ni zanj na razpolago milijardni kredit Narodne banke, ki služi izključno trgovini, industriji in obrti in da so bili v proračunih dosedaj za potrebe poljedelstva naravnost neznatni krediti. Zagotovil je, da je že potrebno ukrenil ter da bo na teh ukrepih tudi vztrajal, da se krivica v teh ozirih popravi. Napravljen je že osnutek za osrednjo zadružno banko, katere naloga bo kriti potrebe poljedelskega kredita. Ta načrt se bo predložil najbrže skupno z enotnim zadružnim zakonom takoj narodni skupščini. Proračun poljedelskega ministrstva, glaseč na 800 milijonov dinarjev bo gotovo sprejet vsaj s 500 milijoni. S tem proračunom je poleg drugega za Slovenijo zasigurana tudi prepotrebna mlekarška šola.

V prihodnjih številkah bomo prinesli iz referatov izvlečke, kakor tudi najvažnejše iz diskusije.

Sadni sejem v Ljubljani.

Po nekaterih krajih Slovenije, zlasti po Gorenjskem in po Štajerskem je letos jako dobra sadna letina. Da bi se našim sadjarjem olajšala kupčija z zimskim namiznim sadjem, se je odločilo tukajšnje Sadržsko in vrtnarsko društvo s sodelovanjem urada velesejma in s podporo ministrstva za kmetijstvo prirediti v dneh 18.—20. t. m. na velesejmišnju v Ljubljani velik sadni sejem. To bi bilo nekaj novega in doslej vsaj pri nas neobičajnega. Kljub temu pa se je nadejati, da se bo obneslo, ker je zanimanje za naše sadje precejšnje zlasti v jugu naše države, kjer manjka zlasti zimskih jabolč, pa tudi v sosednjem inozemstvu. Zakaj bi enkrat ne poizkusili prirediti kupčijo z lepim izbranim zimskim sadjem tako, da bi proizvedenci postavili na sejem vzorce od blaga, ki ga imajo na prodaj. In zakaj ne bi porabniki in večji sadni trgovci kupili sadja naravnost od producenta na sejmu!

Prireditve je tako mišljenja, da bo Sadržsko in vrtnarsko društvo potom primerne reklame in pouka preskrbelo dobro udeležbo

od strani producentov, ozi. ponudnikov. Velesejmski urad bo pa zahteval za sejem porabnike in sadne trgovce. Posebni odbor bo na sejmu zastopal proizvedence, ozi. ponudnike, ki bi se sami osebno ne udeležili sejma. Kupčije se bodo sklepale na podlagi vzorcev, ki jih bodo proizvedenci postavili na sejem in bodo za obe stranki obvezne do gotovega roka, ki se bo določil pri vsakem sklepu posebej.

Sadnega sejma se udeleži lahko vsakdo, ki ima na prodaj kaj več lepega, obranega, zimskega, namiznega sadja, pred vsem jabolč, hrušek in orehov. Vzorce sadja se bodo morali postaviti na sejem v posebnih zabojčkah, ki so poseti po ameriškem normalnem zaboju in zelo pripravi za prevažanje sadja. Kdor se bo pravočasno zgledil, bo dobil zabojčke brezplačno od Sadrž. in vrtnarskega društva. Zabojček drži okroglo 20 kg sadja — najdebelejših jabolč gre noter 72, najdrobnejših, ki hodišo vpeštev kot tržno blago, pa 252. V en zaboj se bo smela vložiti samo ena vrsta jabolč ali hrušek, ki mora biti enake kakovosti in kolikor mogoče enako debela. Samo ob sebi je umevno, da mora natančno odgovarjati ostalemu blagu, ki je namenjeno za prodajo. Sadjarji iz bližnje ljub-

ljanske okolice bodo lahko pripeljali sadje na ločeno po vrstah in lepo razbrano. Vsi drugi ga bodo poslali pa po železnici kot brzovozno blago.

Sadjarje opozarjamo, da se ne prenačijo s prodajo, ker pozno zimsko sadje naj bi se trgalo šele proti sredi oktobra. Le tako sadje ima pravi okus in pa — kar je jako važno — potrebno trpežnost. Pri nas navadno vse preveč hite s spravljanjem in s prodajo. Ko bi se imela trgovina z zimskim sadjem šele razviti, ga navadno ni več. Poizkusili naj bi enkrat s sadnim sejmom vsaj tisti, ki imajo kaj več blaga, ki utrpijo toliko časa, da ga razberejo in ki imajo primerno shrambo za nekaj tednov. Sedaj je trg prenapolnjen z jesenskim sadjem. Zato pa tudi zimsko sadje še nima prave veljave. Sicer pa nič ne tvega, kdor se sejma udeleži. Zaboj bo dobil za stonj, prostor na velesjmu ne stane nič, na sejem poslani vzorci se bodo prodali in izkupiček bo njegov — in če sadje proda, bo namen sejma dosežen brez vseh težav.

Kdor se bo torej odločil za sejem, naj nemudoma ali najkasneje do 8. t. m. prijavi udeležbo Sadrž. in vrtnarskemu društvu v Ljubljani. Navede naj s kolikimi vzorci se bo udeležil in koliko blaga ima na prodaj. Takoj na to bo prejel potrebne zaboje in vse, kar je za vlaganje potrebno. Sadje bo treba poslati v Ljubljano do 17. t. m.

Naša produkcija premoga v januarju 1924.

Z ozirom na to, da je množina porabljenega premoga nekako merilo gospodarske delavnosti naše države, posebno pa tam, kjer je izraba vodnih sil za pogonsko silo industrije še v povojih, kakor je to n. pr. slučaj v naši državi, prinašamo tabelo o produkciji in oddaji premoga tekom meseca januarja 1924. v celi državi. Podatkom o produkciji in oddaji premoga v januarju t. l. bo sledilo poročilo o toplotniški produkciji. Navedli bomo na-

tančno statistiko rudarske produkcije v mesecu januarju 1924. Za statistiko produkcije v januarju 1924 bomo objavili podatke še za prihodnje mesece t. l. Od celot produkcije v celi državi se je nakopalo v Sloveniji 43.1%, v Bosni in Hercegovini 27.8, v Srbiji 13.6, v Hrvatski in Slavoniji 8.2 ter v Dalmaciji 2.3%. Iz sledeče tabele je tudi razvidno, da je največji konzument premoga naša industrija, kateri slede državne železnice.

	Produkcija				Oddaja*									
	črni premog	rjav premog	lignit	skupaj	drž. železnice	ost. železnice	vojni inštituti	priv. brodarstvo	industrija	raznim	v inozemstvo	lastna poraba	premogovnikov	skupaj
Slovenija	162.061	30.870	182.931	74.068	160				61.033	12.503	11.845	21.034	182.583	
Bosna in Hercegovina	891	67.172	38.728	106.291	35.638	721	420	2585	42.864	13.395		9.369	104.992	
Srbija	8150	27.116	16.313	51.579	13.089	705		1033	13.063	1.940		5.641	35.471	
Hrvatska in Slavonija	14.732	16.350	31.102	1.831				417	13.589	6.109	1.162	6.352	29.460	
Dalmacija	8.157	648	8.805	331			2437		2.040	457	1.170	103	7.141	
Cela država	8541	279.233	92.903	380.708	124.957	1586	2857	4035	133.480	34.404	14.777	43.452	350.647	

* Oddaja od produkcije v januarju 1924 in od zaloga iz decembra 1923. Pripominjamo, da se n. pr. premog iz Slovenije oddaja tudi v druge pokrajine države in da pomeni oddaja oddano množino iz dotične pokrajine v celo državo.

Zaloge premoga so znašale dne 31. januarja 1924 v celi državi 110.823 ton in sicer v Sloveniji 13.194 ton, v Bosni in Hercegovini 25.605 ton, v Srbiji 33.668 ton, v Hrvatski s Slavonijo 11.383 ton in v Dalmaciji 27.018 ton.

Povprečno število pri premogovnikih v celi državi zaposlenih delavcev v januarju 1924 je bilo 32.788. V Sloveniji jih je bilo 13.363, v Bosni in Hercegovini 6366, v Srbiji 6920, v Hrvatski s Slavonijo 5181 in v Dalmaciji 958.

Lesna trgovina in železn. tarif.

1. septembra je znižala Avstrija svojo »Holzausfuhrabgabe«, da omogoči svoji lesni produkciji nadaljnjo uspešno konkurenco. Nemška Avstrija je uvidevala važnost te panoge dovolila lesni industriji že prej vse mogoče železniške tarife olajšave. Z novo odredbo je dala v roke svoji lesni trgovini zelo uspešen instrument, s katerim bo udarjena v prvi vrsti slovenska lesna trgovina, ki z ozirom na zemljopisno lego in paralelne interese na zunanjem trgu skoraj sama vodi danes že brezuspešen boj z avstrijsko konkurenco.

Slovenska lesna industrija prosjači že leta in leta, da se oziroma država na njen težak položaj. Do danes so ostale vse prošnje brez uspeha in vendar je eksistenčna možnost večine podjetij odvisna od ureditve železniških tarifov.

Lesna industrija zahteva in mora brez odloga dobiti deklasifikacijo vseh produktov iz mehkega lesa in bukovine. Popust mora znašati najmanj 30 odstot. dosedanjih tarifov in lokalnem in izvoznem prometu v vseh relacijah.

Življenskega pomena je reekspedicija, ki se mora takoj uveljaviti. Redukcija eksportnih tarifov brez dovolitve reekspedicije z direktnimi tarifi bi bila voda na mlin tuji konkurenci. Tuja konkurenca bi delala s polno izrabo ugodnosti eksportnih tarifov, domača trgovina pa, ki ima svoja manipulacijska skladišča tostran meje, bi izgubila v tem trenutku vsako konvencijo dela in koncentracijo blaga v skladiščih in svrhu manipulacije in sestave eksportnih sortimentov. Nastala bi bila situacija, ki bi bila pravi unikum, ker bi bila domača trgovina po lastni železniški upravi prisiljena v svrhu izrabe eksportnih tarifov pronesi skladišča onstran meje.

Sledeča kalkulacija naj dokaže istinitost te trditve.

Vzemimo n. pr. Brezovico za sedež takega

manipulativnega skladišča. To skladišče dobiva blago iz dolenskih in štajerskih postaj. Za primer vzamemo za oddajno postajo Straž-Topllice.

Voznina Straža-Topllice — Brezovica je Din 1080.—, Brezovica—Postojna Din 450.—; skupaj Din 1620. Voznina Straža-Topllice—Postojna pa je Din 1320.—. Lomljeni tarif torej dražji Din 300.—.

Iz tega je razvidno, da ima italijanski trgovec, ki ima svoja manipulacijska skladišča onstran meje, že danes veliko prednost, ker spravlja svoje blago do državne meje za 300 Din ceneje kakor jugoslovanska podjetja, ki imajo svoja skladišča tostran meje, ter so vsled tega tudi obremenjena z visokimi davki, katerih italijanskemu trgovcu pri njegovem nakupu ni treba kalkulirati.

Pri popustu 30 odstot. na eksportne tarife pa postane situacija za našo lesno trgovino in industrijo pa naravnost nevzdržna. Sledeči primer to zadostno pojasnjuje:

Vzemimo zopet transport iz Straže-Topllice na Postojno kakor v prejšnjem primeru. Domače podjetje, ki naj blago na svojem manipulativnem skladišču na Brezovici sortira, plača za progo Straža-Topllice—Brezovica Din 1080.—, pri 30 odstot. popustu bo podjetje plačalo od Brezovice do Postojne Din 378.—, skupaj Din 1458.—. — Za progo Straža-Topllice—Postojna pa bo plačal italijanski trgovec, ki ima manipulativno skladišče onstran meje le Din 924.—, razlika Din 534.

Za okroglo Din 500.— pri vagonu 10.000 kilogramov bo italijanski trgovec na boljsem napram domačim podjetjem. To znači diferenco 25 Din pri m³, ali zadostno refakcija, s katero italijanska trgovina lahko popolnoma osvoji naše delo.

To gorostasno razmerje se mora ukiniti. Gorenja dva konkretna slučaja bi morala zadostovati, da se vsi merodajni faktorji z največjo energijo zavzamejo za takojšnjo uvedbo reekspedicije z direktnimi tarifi za vse rela-

cije v prometu z Italijo. Isto kar velja za zgornji primer, velja ravnotako za vse proge prejšnje Južne železnice proti Postojni kakor za vse proge gorenjskih železnice tako proti Boh. Bistrici kakor proti Kranjski gori.

Glede internega prometa je potrebno ne samo deklasificiranje lesnih izdelkov, ampak nujno potrebno je diferenciranje tarifov za obdelano blago in surov material. Dober del naših žag je danes pasiven, ker je dostavljanje okroglega blaga po železnici neprimerno drago. Prej cvetoča žagarska podjetja propadajo, ker veliko število njih ne more po železnici dovažati okroglega lesa vsled previsokih tarifov.

Splošne dolžnosti davkoplačevalcev v IV. četrtletju 1924.

(Opozoritev Trgovske in obrtniške zbornice za Slovenijo v Ljubljani.)

I. Stanovanjski izkazi.

Do dne 30. novembra t. l. morajo vsi posestniki hiš v Sloveniji in v Prekmurju vložiti sami ali po svojih namestnikih pri pristojnih davčnih oblastvih hišne in stanovanjske izkaze, če so hiše dane v najem, za v njem neoddana poslopja pa zaznamek prebivalcev takih poslopj.

Tiskovine se dobivajo brezplačno pri vseh davčnih uradih.

II. Davek na poslovni promet.

Davčni zavezanci, ki so dolžni voditi za davek na poslovni promet knjigo opravljenege prometa (poleg podjetij, ki javno polagajo račune in družb z omejeno zavezo vsi obrati, katerih promet je presegal v letu 1923 vsoto 360.000 Din) so dolžni odpremiti davek za III. četrtletje 1924 do 30. oktobra 1924 in hkratu predložiti prijavo.

Zamudniki se še posebej opozore na svojo dolžnost ali s posebnim pozivom ali z javnim razglasom ter z zapretilom uradne ocene in rednostnih glob.

Kdor vloži nepravilno prijavo, izgubi pravico pritožbe.

III. Dospelost direktnih davkov.

Dne 1. novembra dospo v plačilo vsi direktni davki za IV. četrtletje 1924. Davčni uradi so upravičeni jih prisilno izterjavati, ako se ne plačajo v 14 dneh po dospelosti, in zaračunavati poleg 8% zamudnih obresti še za opomin 4% terjanege zneska.

IV. Dopolnilna prenosna taksa.

Od dopolnilne prenosne takse v letnem znesku nad 500 Din je plačati tretji obrok od 1. do vštete dne 15. oktobra 1924.

Kdor ne položi predpisane vsote v določenem roku, plača poleg redne takse 8% obresti in kot kazen še dvakratni znesek nepoložene takse.

g Vpisi v trgovinski register. V trgovinski register se je vpisala tovarna testenin Savinja v Celju; dalje Matija in Albert Tschinkel, parna žaga, Grčarice; manufakturna trgovina Vilhar in Peternel, Laško; Gradbeno podjetje in tehnična pisarna Probruda, družba z o. z. (poslovodji: inž. Alojzij Hrovat, prof. v Ljubljani, in Josip Mudrovčič, mestni stavbenik v Ljubljani); Slavija, mednarod. transportna delniška družba, podružnica Ljubljana; Josip Benkovič in Ko., javna trgovska družba; Hrast v Rumanji vasi, trgovina z lesom.

g Poravnave in konkurzi. Konkurs je razglašen o imovini Adolfa Fieglmüllera, trgovca v Zupelcu pri Brežicah; poravnalno postopanje je uvedeno o imovini Marije Padar, trgovke v Vidmu pri Dobropoljah št. 37; poravnalno postopanje o imovini Antona Kocuvan, trgovca v Celju je končano.

g Subskripcija novih delnic. Splošna stavbena družba v Mariboru zvišuje svojo delniško glavnico od 5.000.000 na 10.000.000 Din. Subskripcija traja od 1. do 8. oktobra 1924 po opcijskem kursu za vsaki dve stari delnici eno novo po 108 Din.

g Kisanje zelene krme za živino. Vsa zelena krma, ki se ne more za zimo posušiti (trava, detelja, repna in pesna cima itd.) se da v jamah okisati in nam okisana služi celo zimo kot izvrstna krma za govejo živino, zlasti pa za molzno goved. Na drž. kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu se že tretje leto prav z uspehom na ta, pri nas še nov način, spravlja in uporablja krma za govejo živino. Kmetovalci se vabijo, da se tega načina konserviranja (ohranjevanja) krme poprimajo. V dneh od 6. do 18. oktobra se jim nudi na kmetijski šoli na Grmu prilika, da si ta način spravljanja krme ogledajo. Strokovne nasvete pri tem se jim bode dajalo vsak dan od 2. do 4. ure popoldne. — Ravnateljstvo.

g Vino v Dalmaciji. Kakor javlja zagrebška trgovska in obrtniška zbornica, se nahaja v splitskem okraju okoli 60.000 hl neprodanega črnega vina od lanske letine.

g Naša država dobi 1500 vagonov. Iz Belgrada poroča, da bo dobilo generalno ravnateljstvo državnih železnice še v teku tega meseca 1500 vagonov, ki pripadajo naši državi na podlagi razdelitve vagonskega parka bivših avstro-ogreških železnice.

g Nova carinska tarifa. Iz Belgrada poroča, da je ministrski svet pretresal novo občo carinsko tarifo, o kateri se govori, da bo

kmalu stopila v veljavo. Na zahtevo poljedelškega ministra dr. Kulovca bo v kratkem tarifa obelodanjena.

g Državni dohodki. V aprilu 1924 so znašali naši državni dohodki 777,4 milijona Din. V maju t. l. so se zvišali na 889,2 milijona Din. Ker so v maju t. l. dosegli državni izdatki samo 837,9 milijonov Din, izkazuje naše državne finance prebitok dohodkov nad izdatki meseca maja v znesku 51,3 milijonov Din. Proračun je določal za dohodke v aprilu in maju t. l. v višini 1734,166.667 Din. Dejanski dohodki pa so dosegli samo 1.666.222.357 Din.

g Avstrijsko-češkoslovaška trgovska pogajanja. Včeraj so se pričela na Dunaju zopet pogajanja med Češkoslovaško in Avstrijo za sklenitev trgovske pogodbe.

g Pasivnost madžarske trgovinske bilance. Uvoz v Madžarsko v avgustu t. l. je znašal 54 milijonov zlatih kron, a izvoz v istem mesecu samo 34 milijonov. V teku prvih osmih mesecev je izkazovala bilanca madžarske zunanje trgovine pasivnost v skupnem znesku 96 milijonov zlatih kron napram 102 milijonom v istem razdobju lanskega leta. Posebno je letos močan uvoz tekstilnega blaga, med tem ko je izvoz žita zaradi slabe letošnje letine slab.

g Zvišanje tarifov v Romuniji. Dne 1. oktobra je stopilo na romunskih železnicah v veljavo zvišanje železniških tarifov za 25 odstotkov.

g Deficit v angleških državnih financah. Od 1. aprila t. l. pa do 31. septembra t. l. so znašali angleški državni dohodki 348,5 milijona funtov šterlingov, izdatki pa 360,5 milijona. Iz tega je razvidno, da je znašal deficit v dobi 6 mesecev 12 milijonov funtov šterlingov.

Borze.

4. oktobra 1924.

DENAR.

Zagreb. V prostem prometu so notirali: Italija 3.15 (3.1520 do 3.1820), London 320 (320.75 — 323.75), Newyork 71.50 (71.50 do 72.75), Dunaj 0.1012 (0.1008 — 0.1028), Praga 2.1425 (2.1490 — 2.1790). Pariz 3.80 (—), Curiah 13.725 (13.85 — 13.95), efekt dolarji 70.50 (70.50 — 71.50). Za 100 dinarjev se je danes dobilo: 1.28 dolarjev, 7.19 šv. frankov, 8.2 šil. lingov, 97.230 n. a. K, 46.33 Kč, 31.52 it. lir, 103.090 o. K, 3.54 hol. gold.

Curiah. Belgrad 7.30 (7.20), Berlin 1.25 (1.25), Italija 22.95 (22.8250), Newyork 523.50 (522.50), London 23.38 (23.3050), Praga 15.625 (15.65), Pariz 27.65 (27.50), Dunaj 0.097330 (0.097340).

BLAGO.

Novi Sad. — Pšenica 357 — 360, koruza, umetno sušena 230 — 235, moka bazis nulerca 550, fižol beli 430 — 445. — Tendence neizpremenjena.

Socialni vestnik.

INTERNACIONALNI KONGRES ZA SOCIALNO POLITIKO V PRAGI.

Dne 2. t. m. so v praškem parlamentu otvorili prvo plenarno sejo mednarodnega kongresa za socialno politiko. Navzoči so bili zastopniki češkoslovaške vlade, diplomati in nad 100 domačih in inozemskih poročevalcev. Za predsednika je bil izvoljen ravnatelj mednarodnega urada za delo Albert Thomas. Kongres je otvoril profesor pariške univerze Boisard, nakar je imel pozdravni govor češkoslovaški minister za socialno skrbstvo Habr-

man. Govornik je uvodoma naglašal, da ve češkoslovaška vlada ceniti čast, da se vrši mednarodni kongres za socialno politiko v glavnem mestu vlade demokratične češkoslovaške države. Kakor pomenja Zeneva mir med narodi, tako pomenja Praga razvoj, zadovoljnost in srečo med ljudmi. Z temeljem dosedanih uspehov na polju socialne politike moremo ugotoviti, da nastaja nova boljša in tolažljivejša doba. Razvija in čimdalje bolj se krepi socialno pravo ki dviga ljudstvo v njegovem delovnem razmerju iz prejšnje brezbrambnosti ter mu temeljem zakonitih določb in delovnega varstva zagotavlja nasproti delodajalcu stališče enakovrednega pogodbenika. Nato je govornik podal pregled dosedane socialne zakonodaje v Češkoslovaški republiki. Osemurno dnevno delo in 48-urni delovni teden je Češkoslovaška uzakonila že leta 1918; zakonskim potom je uvedla obratne odbore in določila, da se rudarji udeležujejo čistega dobička rudnikov. Temeljem pravkar sklenjenega novega socialnozavarovalnega zakona je milijone ljudi zavarovanih za slučaj invalidnosti, starosti, ovredlosti, osirotitja in bolezni. Pripravlja se načrt zakona za zavarovanje malih obrtnikov, rokodelcev, bajtarjev in malih kmetov, ki se uveljavlja istočasno s spremenjenim zakonom. Vštevši rudarje, drž. nameščence in druge javne uslužbence, bo potem v Češkoslovaški za vse slučaje zavarovanih 4 in pol milijona oseb, tako da ne bo v vsej državi več nobene družine, ki bi bila brez sredstev. Podobno se razvija socialna zakonodaja tudi v drugih državah. Nova morala se poraja in socialno pravo raste v družabne temelje, drž. naprave in polagoma se poraja nov družabni red v pravcu socialnega hrepenenja in socialnih programov. Sedanji kongres daje za napredek na tem potu novih pobud.

Sledili so nadaljnji govori, izmed katerih je bil posebno pomemben govor 82 letnega švicarskega narodnega svetnika Greulich. Izvajal je, kako je vedno bolj uveljavljajoči se stroj v zvezi s konkurenco in pohleptom po dobičku povzročil strašen rop na človečanstvu in kako je proti temu vstajala vest socialistov in dobrih kristjanov. Govornik sam je v svoji mladosti kot rokodelski pomočnik delal še po 14 ur dnevno. Kakšen razvoj delavstva do danes! Delavski razred doživlja svoje vstajenje. Po tej poti mora človeštvo dalje, da se uresniči geslo, ki stoji na čelu ameriške proklamacije človeških pravic iz leta 1776: »Cilj družbe je splošna sreča!«

Predsednik češkoslovaškega socialnega instituta vseučiliški profesor dr. Gruber je v obširnem govoru podal pregled razvoja socialnopolitičnih idej in prizadevanj v zgodovinskih čeških deželah in opozoril zlasti na veliki delež, ki ga ima na tem razvoju sedanjí predsednik republike T. G. Masaryk.

Kongres je poslal predsedniku Masaryku pozdravno brzojavko.

V popoldanski seji se je vršila debata o 8-urnem delavniku. Govorili so italijanski delegat Cabrini, nemški dr. Pieper, avstrijski dr. Palla, francoski Fuster; kot zastopnica Kitajske in raznih udruženj za varstvo žena in otrok je govorila angleška delegatinja miss Harrison. Češkoslovaški delegat dr. Winter je poročal o uspehih 8-urnega delavnika na Češkoslovaškem. Naglašal je, da se z osemurnim delavnikom pospešuje kontinuiteta dela in štedi material. Osemurni delavnik zahteva boljšo tehnično organizacijo, kar zopet vodi do višje produkcije. — O delavnem času v Nemčiji je poročal prof. dr. Brentano, ki je vzbudil s svojimi izjavami pri Francozih in Belgijcih nevoljo in kratko polemiko.

Nato se je seja zaključila.

da bi bil sicer pospešil gradnje novih hiš, nego je nasprotno še tiste kroge, ki bi bili voljni kaj storiti, vsled take nezakonite omejitve lastnine preplašili od vsakega podjetja in odbili tudi tuji kapital od naše države.

5. Ker deluje in vpliva ta zakon ves čas svojega obstanka naravnost demoralizirajoče na ljudstvo in zavaja najemnike namestu k varčnosti, k zapravljanju in razvratnosti v dolegle nezasišani meri, tako da celo državni uradniki, zanašajoči se na večno zaščito, niti tistih prejemkov, ki jih dobivajo kot stanarino in kot draginjsko doklado k stanarini, nečejo plačevati za stanovanje.

6. Ker povzroča ta zakon od dne do dne hujšo mržnjo in celo sovraštvo med gospodarji in vsled zaščite ter hujškanja vedno predrznejši najemniki, v mnogih slučajih vodi celo do dolgih in dragih pravnih.

7. Ker je pokazalo in dokazalo triletno praktično izvajanje tega zakona in še bolj famoznega večkrat poslabšanega pravilnika, ker je torej tudi praktično izvajanje po več mestih države pokazalo tako kruto pristranost in korupcijo raznih stanovanjskih uradov, v katerih so odločevali po krivici vedno zastopniki najemnikov, ne izvzemši niti sodišče, da je postal zakon s pravilnikom vred osmešen in osramočen.

8. Ker tudi ministrstvo za socialno politiko, oziroma različni dotični gospodje ministri v celi dobi treh let niti ene od onih devetih pooblastil, ki mu jih člen 11. zakona nalaga, ni izpolnilo, niti jih ni poskušalo izpolniti za odpravo ali olajšanje stanovanjske bede in ker je s tem samo dovoljno dokazalo, da se s takimi zakoni in pravilniki do sodnega dne pomanjkanje stanovanj ne bo odpravilo, nego, da je končna in uspešna rešitev tega vprašanja v prvi vrsti

Turistika in sport.

Sportni teden.

Spet Nurmi. Ali je mogoče? Zadnjič smo poročali o njeni, sedaj pa spet beremo, da je kar tako mimogrede pozabal stari Skrubbov rekord na 5 angleških milj (t. j. 8.045 km), postavljen že leta 1904 s 24 : 33.4; Nurmi je porabil 24 : 6. In prav danes tekmuje spet na razdalje 1500 in 300 km; oziroma pri njem se ne more reči: tekmuje, ker nima telmeca, pač pa hoče dotične rekorde na novo malo znižati. Neutrudljiv je, neizčrpljiv in neprekosljiv. — Šved Mattson je pretekel zadnjič v eni uri 17.986 m, malo manj kakor je svetovni rekord. Le predstavljajmo si, kaj je to, 18 km. — V prav dobri formi je angleški tekač Griffith, podrl je od leta 1908 obstoječi angleški rekord na pol milje — 804.5 m v 1 : 55.6. — Madjar Forbath je vrgel kroglo 14.45 m daleč, se bliža torej Amerikancem. — Naši srednješolci so se pred tednom prav dobro postavili, nismo pričakovali. Škoda le, da bo pokal moral preveč potovati, ker osmošolci I. gimnazije, ki so si pokal priborili, nimajo na zavodu dosti častihlepnih posnemalcev.

V izredni formi je francoski atlet Rigoulot, zmagovalac na pariški olimpijadi v dviganju uteži. S prostim dvigom do prsi je sunil 142 kg, kar znači v njegovi vrsti (težkosrednja teža) nov svetovni rekord. Z desno roko je potegnil 88 kg, obojerno 107.5 kg samo za pol kilograma manj kakor je pa svetovni rekord v tej teži. Osemnajstletni, niti 60 kg težki Dunajčan Maratz je prosto dvignil do prsi in sunil 100 kg. Svetovni splošni rekord v prostem dviganju in sunku ima Nemec Hermann Gäßler, 157.5 kg! Neverjetno! Pred vojsko smo brali v časnikih vest, da ga je nekoč v Newyorku ubil; sedaj slišimo, da je v Južni Ameriki. Gotovo bi bil tudi Steinbach dosegel isti uspeh, a prostoročno dviganje do prsi takrat ni bilo običajno, ko je Steinbach postavil svetovne rekorde. Svetovni rekord z neprostim dvigom do prsi ima Svoboda, Dunaj, 185.6 kg!

Olimpijski zmagovalci Uruguayci so igrali v Ameriki z Argentinci; rezultat 1 : 1 ob nalahni premoči Uruguaycev. Znamenje, da je tudi drugod v Južni Ameriki nogomet na višku, ne samo v Uruguayu.

Po zadnjem boju s Holandcem Van de Veer je Italijan Erminio Spalla oficijelni evropski mojster v boksu. Carpentier stoji tukaj ob strani, je zase. Zadnjič se je Carpentieru slabo godilo. Okoli treh ponoči se je peljal v avtu domov, pa mu zastopi nek pariški potepuh pot. Carpentier mu je rekel, naj se unakne, pa se ni hotel in je rekel, da tam, kjer stoji, prav dobro stoji, in da se ne mara preseliti. Nakar mu je hotel Carpentier bolj po domače pokazati, da mora proč, oni je pa udaril nazaj; ko so kmalu nato prišli ljudje k avtu, je stal Carpentier, »kralj bokserjev«, ob njem in je ves zdelan gledal v prihajajoči dan. Izgovarjal se je, da ga je oni nenadoma podrl na tla in da je zadel z glavo ob kamen; a mu niso verjeli, ker je imel v obrazu tudi druge znake. Sedaj lovita potepuha dve skupini: policisti in pa podjetniki, ki so takoj uvideli, da bi bil to bodoči svetovni mojster. Sploh so dosedaj vse svetovne mojstre prav slučajno odkrili. Se policija bi mu odpustila, saj je Francoz in bi popravil to, kar je Carpentier zagrešil.

S. K. Jadran igra danes prvenstveno tekmo z S. K. Primorjem. Klub je dosegel v prvenstvenih tekmah proti S. K. Celju 5 : 2 in

Hermesu 2 : 1 zmagovita rezultata in se nahaja po prvenstveni tabeli I. razreda Slovenije za sedaj na II. mestu. Izgubil je dosedaj edino tekmo proti prvaku Slovenije Iliriji z 0 : 2, kar znači jako časten rezultat. Tudi S. K. Primorje, ki se nahaja momentano v najboljši formi in ima v moštvu nekaj reprezentativnih igralcev, bo skušalo doseči kar najčastnejši rezultat. Tekma ne bo zaostajala za nobeno mednarodno in bo sportni publiki nudila lep sportni užitek. Začetek telme je točno ob 16. uri, predtekma rezerv pa ob 14.30, in to na igrišču S. K. Primorja.

SK Ilirija, Ljubljana : I. SSK Maribor. Danes ob 3 popoldne se bo vršila na igrišču »Maribor« v Ljudskem vrtu velenanimiva prvenstvena telma med imenovanimi kluboma. Kakor znano, je Ilirija premagala tukajšnji SV Rapid z 10 : 0, Jadran z 2 : 0, Celje z 3 : 2. Ker je I. SSK Maribor v precej ugodni formi, bodo imeli ljubljanski gostje težko delo. Sodnik g. Planinšek. — Ob 1. popoldan se vrši igra rezerv SV Rapid : I. SSK Maribor.

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI.

GOSPODARJEM

priporočamo sledeče knjige:

Praktični sadjar. Zbirka najvažnejših sadjarskih nauk, pojasnjena s 25 barvnimi prilogami in 92 slikami v besedilu. Priredil M. Humeč. Okusno vezana njiga 120 Din.

Sadno vino ali sadjevec. Priredil M. Humeč, višji sadjarski nadzornik. Ta knjiga izpopolnjuje prvo in velja Din 20.

Domači vrt. Praktični navod, kako ga uredimo, obdelujemo in krasimo. Priredil M. Humeč, višji sadjarski nadzornik v Ljubljani. 48 Din, vezano 60 Din.

Breskev in marelica. Navodilo kako ju vzgajamo in oskrhujemo. Priredil M. Humeč. Cena 12 Din.

Nauk o čebelarstvu. A. Janša. Novi natis priredil F. Rojina. Z dodatkom Albertjev-Znidaršičev panj in kako v njem čebelarimo. Priredil M. Humeč. Cena 24 Din.

Kubična računica. V novi meri s pridenavne štejevalko do 100. Pregledna in praktična knjiga za posestnike in lesne trgovce. 20 Din.

Vse navedene knjige se naročajo v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Vsaki gospodinjji prepotrebne knjige so: Slovenska kuharica. Velika izdaja z mnogimi slikami v besedilu in 33 barvanimi tabelami s 103 slikami v naravnih barvah. Sedma izpopolnjena in pomnožena izdaja. Cena vezani knjigi 220 Din.

Sadje v gospodinjstvu. Navod o ravnanju s sadjem, sadni uporabi in konzerviranju sadja in zelenjadi. Za gospodinjje in dekleta priredil M. Humeč, višji sadjarski nadzornik, s 13 barvanimi prilogami in 42 slikami. Cena za lepo novo knjigo znaša 30 Din.

Naše gobe. Navodilo za spoznavanje užitnih in strupenih gob. S 75 barvanimi tabelami sestavljal Ante Beg. Cena 100 Din.

Nasveti za hišo in dom. Po raznih virih priredil I. Majdič. Cena 32 Din, vezana 48 Din. — Za vsako gospodarstvo in gospodinjstvo velevažna in koristna knjiga.

Naša zdravila in njih uporaba v domačem zdravljenju. 18 Din.

Ceniki knjig brezplačno na razpolago.

Protest proti stanovanjskemu zakonu.

Delegati Pokrajinske zveze društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani so sklenili na seji dne 28. septembra 1924, na kateri so bila zastopana polnoštevilno vsa včlanjena društva kakor tudi zastopniki mest in krajev, kjer društva še niso ustanovljena, enoglasno sledečo

RESOLUCIJO

da uvidi vsakdo škodljivost stanovanjskega zakona in upravičenost naših zahtev.

1. Ker stanovanjski zakon z dne 30. decembra 1921 odločno nasprotuje državni ustavi, ki garantira vsakemu državljanu neomejeno razpolaganje z osebno lastnino.

2. Ker se ta zakon ne more oslanjati in sklicevati na take izjemne okoliščine razmere, kakor so bile za časa vojne, marveč nasprotno brez pravega vzroka omejuje samo eno posebno vrsto državljanov, ki so večinoma bolj vredni ozira in potrebni zaščite, nego tisti, katere je zaščitil.

3. Ker jemlje samo eni vrsti davkoplačevalcev po krivici pravico osebne lastnine ter je izročil lastnike starih hiš njihovim najemnikom naravnost na milost in nemilost, ki — kakor dokazuje na tisoče vnebovpijočih slučajev, ta zakon in njega hujši pravilnik izrabljajo v svojo špekulacijo s stanovanjskimi deli in zakon izigravajo.

4. Ker ta zakon, dasi je bil v veljavi dolga tri leta, ni ne samo dosegel svojega pravega namena, marveč, da bi se bili vsaj premožnejši najemniki organizovali v samopomoč in začeli graditi nova stanovanja, ali

odvisna od privatne inicijative in podjetnosti, ki jo pa ta nesrečni zakon naravnost uničuje.

9. Ker je ta zakon tudi v škodo premnoških najemnikov, med tem tudi državnih uradnikov in uslužbencev, ki dotle, dokler sedi množica nepravilnih zaščitenih v dosedanjih stanovanjih in v njimi na škodo hišnih gospodarjev spekulira in trguje — ne pridejo do zaželenih in bolj po pravici jim pripadajočih stanovanj, posebej pa še v škodo hudo izžemanih podnajemnikov — kar dokazuje mnoge pritožbe, ki dobivajo tudi društvom hišnih posestnikov.

10. Ker ta zakon ni le v moralno in materialno škodo hišnih gospodarjev, ampak dela prav posebno škodo državnim financam, oziroma državnim blagajni, ki bi mogla od pravičnega povišanja stanarine dobivati mnogo višje davke, občine in drugi zastopi pa na dokladah.

11. Ker je strašilo, ki ga širijo brezvestni — po krivici zaščiteni najemniki, češ, da bo po odpravi tega zakona takoj na stotisoče strank (najemnikov) vrženih na cesto, za vsakega resnega človeka naravnost smešna fraza, ampak bodo v ogromni večini ostali vsi najemniki lahko v dosedanjih stanovanjih samo, da se bodo z gospodarjem pametno pogodili in priznali, da je pač on gospodar, oni pa najemnik, razven tistih seveda, ki so se po krivici zaščiteni obnašali kakor bi bili oni gospodarji, gospodarji pa njih hlapci — in ker pridejo nasprotno potem mnoge stranke v njim primerna stanovanja, druge pa, ki jim dosedanja po številu oseb ne pripadajo, v manjša.

12. Ker je tisto boljševisko žuganje z eventualno revolucijo ravno tako prazno in smešno, zraven pa za vlado v tako eminentno agrarni državi naravnost razaljavno, ako ima

še kaj samozvesti; pač pa, ker je pri nadaljni stagnaciji vsega stavbnega gibanja pričakovati nevarne brezposelnosti in ker bi še nadaljno tako brezsmotno postopanje ministrstva za socialno politiko in celotne vlade državo končno mogle res dovesti do anarhije, kar bi bilo popolnoma v nasprotju s programom reda in zakonitosti, ki ga je sedanja vlada proglasila, zahteva pokrajinska zveza društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani:

1. Da se z dnem 31. decembra tekočega leta nesrečni stanovanjski zakon in še nesrečnejši pravilnik nikakor več ne podaljša.

2. Da z njim vred istočasno prenehajo tudi vse dosedanje stanovanjske oblasti, ki so bile samo nepotrebno breme.

3. Da se za nekako varstvo pred eventualnimi krivicami poverijo okrajna glavarstva kot prva, in velika županstva kot druga inštanca, v obeh slučajih s sodelovanjem po 5 neoporečnih hišnih posestnikov, ki si jih izbirajo izmed onih, ki jih predlagajo dotične organizacije hišnih posestnikov in, ki presojajo cene, oziroma poviške najemnin po kupni moči sedanje krone v primeri s kupno močjo pred vojno.

Posebej še poudarjamo, 1. da bi bili s podaljšanjem stanovanjskega zakona zopet zaščiteni kakor dozdaj vsi gnotno dobro sloječi stanovi in bi še dalje pčivala stavbna podjetnost in naraščala brezposelnost. 2. Stanovanjsko bedo v mestih posebno pomnožuje beg kmetijskega prebivalstva v mesto, kar zelo povzroča hudo pomanjkanje delavcev na kmetih. — Pokrajinska zveza društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani

MALI OGLASI

Vsaka drobna vrstica Din 1'50 ali vsaka beseda 50 par. Najmanjši 5 Din. Oglasi nad deželno vrstico se računajo višje. Za odgovor znan!

Večja količina dobrega

GNOJA

od tovarn. odpadkov, se ceno proda na veliko in tudi na posamezne vozeve v TOVARNI ZA KLEJ v LJUBLJANI.

Inštrukcije išče akademski inštruktor prakso. Naslov v upravi pod št. 6119.

Sprejem 2 dijakinji na dobro stanovanje in hrano. Naslov v upravi pod št. 6120.

KDOR MI PRESKRBI

STANOVANJE

s 3 sobami, kuhinjo in pritliklinami, dobi dobro nagrado. Ponudbe na upravo lista pod šifro »STANOVANJE«.

KRASEN, NOV, ZEISSOV

daljnogled

s povečavo 12x20x40 na prodaj. Zaloga gramofonov **A. RASBERGER**, Sodna ulica št. 5.

Žaga v gozdnem kraju ob močni vodi blizu žel. postaje ob lepi cesti se da v najem. Naslov v upravi lista pod številko 6036.

VINO

močno, zavrelo, pokvarjeno, kakor duh po sodu in druge vinske bolezni, se popravi. Naslov pri upravi pod 6062.

GOBE in FIŽOL kupuje SEVER in KOMP., Ljubljana, Wolfova ulica 12.

STANOVANJE

krasno, obsežno in mirno, 30 min. od mesta, odstopim vsled preselitve takoj tistemu, ki odkupi mobilije. Naslov pove uprava lista pod št. 6040.

Za predtiskanje ročnih del se priporoča O. Fröhlich, Gradaška ulica 8/I. Cene nizke. Postrežba točna.

Kdor pride v Maribor,

naj ne zamudi obiskati moju trgovino z najboljšimi emalirano - pločevinasto POSODO, kakor tudi porcelanasto in stekleno robu. Cene zelo ugodne — prepičajte se!

A. VICEL — Maribor, Glavni trg št. 5.

Prosto stanovanje

sobo s kuhinjo, v malem mestu Gorenjska, dobita zakonca brez otrok. Mož bi poleg malega posla hišnika lahko opravljal svoj poklic, žena pa bi proti primerni plači pomagala pri domačih opravilih. — Ponudbe na upravo »Slovenca« pod šifro »Prosto stanovanje« št. 6109.

SPREJME SE TAKOJ

več delavk

za napolnjevanje vazelin in kolonasti v škaflice na skladišču družbe ZORA z o. z. Martinova cesta 32. Plača in namestitve po dogovoru.

6 KANARČKOV

čisto rumenih, in LIŠKA - bastarda, prodam. — Prečna ulica št. 6/II, pod streho.

Spalno opravo

primerno za sanice ali prenočišča, vse skoro novo, prodam po ugodni ceni. — Poizve se: Cankarjevo nabrežje št. 9/I.

NAZNANILOI

Večja množina raznih otroških in igračnih VOZICKOV (ostankov posameznih vzorcev) tovarne »Tribuna«, se po znatno znižani ceni proda Ljubljana, Karlovska cesta 4.

Otomane,

žimnice, posteljne vzmeti in razno blazinasto pohištvo ima v zalogi po najnižji ceni RUDOLF RADOVAN, tatetnik, Krekov trg 7. Popravila točno in solidno!

Dvonedstropna HIŠA

v Skofji Loki na Glavnem trgu, v najugodnejši legi, s popolno gostilniško koncesijo, prostorna, s sobami za tuje, s takojšnjim prostim stanovanjem, elektr. razsvetljavo, vodovodom, gospod. poslopjem, hlevom, z ledenico, pripravnostjo za zalogo piva, vinsko kletjo in kletjo za zelenjavo, skladiščem, velikim dvoriščem s posebnim dohodkom, vrtom, pripravnostjo za vsako obrt, posebno za trgovino z dež. pridelki in lesom, je napredaj takoj proti plačilu polovice kupnine, ostane ostane lahko vključen. Event. se odda v najem gostilna s stanovanjem in pritliklinami. — Pojasnila daje dr. FR. JERALA, odvetnik v Skofji Loki. 5901

Ledenica

zidana ali ameriška, da led v resnici drži. Vam napravi načrte ter isto izvršuje specialna tvrdka

Franč Pust

tes. mojster, Ljubljana, kakor tudi ostrejša do 40 m v svetlobi brez podp. — Zahtevajte načrte! 4869

PRODA se lepa,

novozidana HIŠA v TRBOVLJAH, z dvema sobama, kuhinjo, kletjo in pritliklinami ter vrtom. Pripravnostjo za obrtnika. Cena je 90.000 Din. Naslov v upravi »Slovenca« pod številko 6089

ZAMENJAVA starih

gramof. PLOŠČ za rabljene ali nove, do konca tega mes. Zaloga gramofonov **A. RASBERGER**, Sodna ulica št. 5.

BLAGAJNICARKA

s prakso, išče primer. mesta. Ponudbe pod »Blagajničarka« št. 6065 na upravo lista.

Mesarski POMOČNIK, 23 letni, išče službo. Naslov: Vinko GRAF pri g. mesarju MUSARJU — Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 61. 6114

Storže

jelove, borove ter ŽELOD in ŽIR kupuje **Fructus**

LJUBLJANA, Tabor 2.

Kovine

BAKER, MED. PAKFONG, ROTGUSS, mehki SVINEC, ODPADKE kupujemo po najvišjih cenah. Po robo pošljemo. — »BUTONIA«, Zagreb, Horvačanska cesta 29, telefon 2261. 5208

Iščem v najem

event. kupim TRGOVINO z meš. blagom na prometnem kraju. Prevzajem tudi blago z inventarjem. Ponudbe pod »Prometna trgovina« št. 5797 na upravo »Slovenca«.

Kupim ali vzamem v najem

MALO POSESTVO, TRGOVINO z mešanim blagom ali GOSTILNO v mestu ali na deželi. — Naslov pove uprava lista pod št. 6054.

Proda se HIŠA

v Kamniku s korporacijsko pravico. Naslov v upr. št. 6050

Klavir NAPIRODAJ. —

Naslov se izve v upravi lista pod št. 6083.

KUPIM do 1000 kg

KROMPIRJA za krmo po 3 K za kilogram. KARL BELE, pek. mojster, Rožna dolina 169 — Vič. 6115

Delikates. TRGOVINA

novoustanovljena, se cenj. občinstvu priporoča. — Cene nizke, postrežba solidna. — FRANC KOS, Židovska ulica.

PERJE

kokoške, račje, gosje in gosji puh, oddaja vsako množino po zmerni ceni tvrdka

E. Vajda, čakovec

Prodaj hišo

v Ljubljani, z vrtom in takoj prostim stanovanjem in lokalom. HRIBAR, Glinška ul. 7.

Stanovanje v I. nad-

stropju, 1 soba, kuhinja in pritlikline, se zamenja z enakim. Naslov v upravi lista pod št. 6140.

Spalna oprava

nova, iz trdega lesa, politir., ugodno napredaj pri mizarju VELKAVRHU — Ljubljana, Krakovska ulica 7. 6137

2 čevljarska pomočnika

sprejme Zalokar, Kolodvorska 18. 6138

Najboljši — najcenejši

šivalni stroji

»EXCELLA«

za rodbinsko, čevljarsko in krojaško obrt (10 letno jamstvo, v slučaju poprave pridem na dom).

Oglejte si zalogo pri

M. R. PLEVEL, PRESKA pri Medvodah.

ŽENITNA PONUDBA.

Inteligentna gospodična srednjih let, neoporečene preteklosti, z dežele, z nekaj premoženja, išče znanja v svrhu ženitve z boljšim vernim gospodom. — Le resne ponudbe pod »VERA« št. 6177 na upravo lista. — Tajnost strogo jamčena. 6177

GOSPODICNA, zanesljiva in poštena, vešča vseh pisarniških poslov in treh jezikov, išče stalno mesto v pisarni, najraje v kakem zavodu, bolnici, šoli itd., kjer bi imela obremenitve in hrano. Cenj. ponudbe na upravo lista pod »Stalnost« št. 6178.

Trgovina dobro vpeljana, na prometnem mestu, na glavni točki v Ljubljani, se zaradi družin. razmer prav ugodno s celim inventarjem takoj odda. — Ponudbe pod »UGODNO« na upravnistvo »Slovenca«. 6136

TRAVNIK

zaraščen z lesom, na ravnem, poleg dobre ceste, napredaj! FRANCISKA BOSTNAR, Spodnja Siska št. 216. 6161

Močan mizaraki POMOČNIK z dobrimi spričevali išče mesta. Naslov v upravi št. 6139.

Kuharica

ki opravlja tudi druga dela, se išče k dvema osebam, najraje z dežele. — Naslov pove uprava lista pod št. 6146.

Bukove hlode

kupimo vsako množino. Prometna d. d. Ljubljana, Krekov trg 10

Primarij dr. JESE

ordinira zopet kakor prej

od 1/11 do 12 dopoldne

SPREJMEM poštenega in zanesljivega, z rodbino v miru živečega upokojenega orožnika ali linanč. paznika

ZA NADZORSTVO

SVOJEGA POSESTVA.

Stanovanje in nekaj zemlje na razpolago. Nastop službe takoj. Posedstvo leži pol ure od kolodvorske postaje. — Ponudbe na pisarno DR. VISENIAK, odvetnik v Ptuj.

Pridnega HLA PCA

sprejem v tovarni na Količevem. Dotični mora biti popolnoma več konj, znati obdelovati tudi polje in biti poroben za vsa druga dela. Oni, ki so služili pri vojaki pri konjih, inajo prednost. Plača dobra, služba stalna. — Ponudbe sprejema tovarna J. BONAC na Količevem pri Domžalah. 6153

Črn klavir

(STUFLOGEL)

svečeno znane tvrdke Erard-Paris, angleška mehanika, en Euphonium, samoigralni muzikaličen instrument, z več ploščami ter en dekorativni divan po jako nizki ceni na prodaj. — Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 6175.

Vsako soboto in nedeljo

klobase krvave in rižave, priporoča gostilna VIDMAR (ležak), Sv. Jakoba trg št. 5. 6181

KLAVIR se počuje po uspešni metodi. Cena zmerna. Naslov v upravi pod št. 6195.

Cenj. d. a m. m. se priporoča MASERKA. Pridem ob poljubnem času na dom. J. R., Škofja ulica 13, pritl., levo.

HIŠO - VILO, enonedstropno, praktično zidano, sredi Bleda, radi rodbin. razmer prodam. Naslov v upravi pod št. 6172.

Pojasnila daje tudi M. AVBELJ, Kolodvorska ulica 18.

Postrežnica

se išče za pospravljanje poslovnih prostorov v popoldanskih urah. — Oglasiti se je v dopoldanskih urah pri ravnateljstvu Zadrzne zveze na Dunajski cesti.

Pozor krojači

in šivilje! Najbolj praktičen in razumljiv sistem, ki se ga tekom tečaja perfektno lahko nauči vsak krojač, šivilja in nešviljal! Kroj je preizkušen. Pristop brez poskušnje in se ž njim prištedi veliko blaga! Poučuje v Ljubljani edino od Minist. za trg. in obrt konces. krojača šola, Židovska ulica 5.

Postrežnica

se išče za pospravljanje poslovnih prostorov v popoldanskih urah. — Oglasiti se je v dopoldanskih urah pri ravnateljstvu Zadrzne zveze na Dunajski cesti.

Aleks. Gjud ml.

LJUBLJANA, Kongresni trg št. 6.

Moderni domski časalni salon. Električna masaža lica, Manicure. Zaloga slovite kumfor kreme kraljice Marije za negovanje obraza. Specialiteta: Lasni obročki, kite in vsa lasna dela. Naročila po pošti se takoj odpremo. Odprto: od 1/2.8. do 12. ure in od 1/2.2. do 7. ure, ob sobotah do 8. ure zvečer.

Advokat Dr. Henrik Tuma

naznanja, da je odprl pisarno na Dunajski cesti. 17 1 nadstropje

IGNAC ŽARGI

„Pri nizki ceni“ LJUBLJANA :: Sv. Petra cesta št. 3.

Nudi cenj. odjemalcem veliko izbero raznega perila in rokavic, nogavic, dalje velika izbira damskih, moških in otroških zimskih potrebščin ter raznih površnih jopic, jumperjev, otroških oblek, jopic itd. Velika izbira potrebščin za krojače in šivilje.

Vodne turbine za vse razmere s hidraulično-hidrostatnimi in elektro-odpornimi regulatorji

Do sedaj je postavljenih čez 8000 turbin s ca. 3.200.000 K.S. — Dalje izdeluje zatvornice, jezove, vse stroje za papirnice in celulozne in karton. tovarne, stroje za užgalice, transmisije itd. Znana solidni proizvodi in prvovrstne konstrukcije! Zastopnik: Inž. G. ZEMANEK, Ljubljana, Gorupova ul. 17. Tel. 621.

dobavlja: strojna tovarna in livarna

J. M. Voith ST. PÖLTEN in Heidenheim.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

STROJNE TOVARNE IN LIVARNE d. d. v Ljubljani

ZVONARNA ustanovljena leta 1767., dobavlja priznane prvovrstne bronaste ZVONOVE čistih glasov po konkurenčnih cenah v kratkih rokih.

Zahtevajte cenik!

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

ŽENITNA PONUDBA.

Vdovec srednjih let, čedne zunanosti, zraven pa še invalid brez leve roke, želi znanja z boljšo gospodično od 30 do 35 let, katera bi imela v gotovini 50.000 Din. Vdovec z enim otrokom niso izključene. Le resne ponudbe s sliko na upravo »Slovenca« pod: »Sigurna asistencija« št. 6179.

Neopremljeno

MESEČNO SOBO v mestu ali pa v predmestju, po možnosti z souporabo kuhinje, išče za takoj družina z enim otrokom. Ponudbe pod »Bodečnost« na upravo lista.

PRODAJALKA, samostojna, popolnoma izurjena v delikatesni trgovini, s kavcijo, se išče. Nastop takoj. — Ponudbe na upravo pod »Delikatesa«.

PRODAJALKA

spretna in marljiva, izurjena v obveščanju s strankami, išče službo za takoj. — Cenj. vprašanja na upravo lista pod: »Marljiva prodajalka« 6182.

Pekarno

vzajem v najem v kakem prometnem kraju. — Naslov v upravi »Slovenca« pod šifro »PEKARNA« št. 6187.

Filatelisti

tudi začetniki, prijavit se za brošure, pošiljke in prodajo vaših duplikatov pod »Filatelisti« na upravo lista. 6192

Največje vrtnarsko podjetje

v Jugoslaviji

»VRT«

Džamonja in drugovi, družba z o. z., Maribor. — Največji izbor raznovrstnih plemenitih sadnih dreves (cepov) v najlepših vrstah in v vseh oblikah. Plemenite vinske trte na ameriških podlogah, kakor tudi cepe in podloge istih. — Seme zelenjave, cvetja in gospodarskih rastlin. — Cvetje v loncih in razno okrasno grmovje in drevje imamo celo leto! Zahtevajte cenik!

Služkinja -

KUHARICA z letnimi spričevali dobi dobro službo. Naslov: Zupančič, Dalmatinova ulica 1.

Skladišče

v mestu ali predmestju se išče. — Ponudbe na upravo lista pod šifro »Skladišče«.

Za slabotne

otroke in odrasle se uspešno uporablja

»EMULZIJA«

norveškega ribjega olja. Razpošilja tudi po pošti lekarna BAHOVEC, Ljubljana, (pri čevljarskem mestu). 6044

UCENCA

14 let z dobrimi spričevali, mešč. šole, sprejem. Hrana in stanovanje v hiši. Ponudbe na E. RESMAN, trg., Stojnici pri Ptuj. 6133

Rezanje drv

z motorno žago po Din 15. — za kubični meter priporoča L. ILERŠIČ, Friskovec (za belgijsko vojašnico. 5861

NOVO!

Največje zanimanje

vlada za zgradbo stanovanjskih hiš v sistemu

»SEIDEL«

ker je zidanje v tem sistemu tehnično in ekonomsko dovršeno, najhitro in najceneje. Splošno pozornost vzbujajo

nosniki sistema „SEIDEL“

kateri nadomeščajo lesene stropnike, železobetonske preklade itd., Natančnejše podatke dobite pri stavbnem podjetju JAKOB ACCETTO, sin Ing. Viktor Accetto in drug, Ljubljana, Tabor št. 2.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Stopnjice - SEIDEL - ograje.

Brez posebnega obvestila.

Umrl nam je danes ob 3. uri popoldne naš dobri, nepozabni soprog, oziroma oče, brat, svak in stric, gospod

Rado Medič

lesni trgovec

po kratki, mučni bolezni, previden s svetimi zakramenti.

Pogreb predragega pokojnika se bo vršil v ponedeljek, dne 6. t. m. ob pol 3. uri popoldne iz hiše žalosti, Dunajska cesta št. 50, na pokopališče k Sv. Križu.

Prosi se tihega sožalja.

Ljubljana, dne 4. oktobra 1924.

ŽALUJOČI OSTALI.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.

JEKLENE • CERKVENE • ZVONOVE

vlivamo v melodični in ubrani sestavi v teži 140 - 6000 kg. Dobavljamo po želji posamezne zvonove, v dvo, trozvoku i. t. d. Zvonovi so mnogo cenejši in enakovredno nadomestilo za bronaste zvonove. Številna priznanja. Kratki dobavni rok.

„KRANJSKA INDUSTRIJSKA DRUŽBA“
JESENICE — FUŽINE • SLOVENIJA.

Ceneno češko perje

1 kg sivnega opuljenega perja 70 Din, na pol belo 90 Din, belo 100 Din, boljše 120 Din in 150 Din, mehko jak puh 200 in 225 Din, boljše vrsta 275 Din. Pošiljalne carine prosto, proti povzetju, od 300 Din naprej pošilnine prosto. - Vzorec zastoji. Blago se tudi zamenja in nevsede vzame nazaj. Naročila samo na DENEDIKT SACHSEL, Lobež št. 159 kod Pizna, Češkoslovaška. — Poštne pošiljke gredo iz Češkoslovaške v Jugoslavijo okrog 14 dni.

Trgovci MANUFAKTURNEGA blaga obračate pozornost na veletrgovino manufakturnega blaga

VILIM PICK

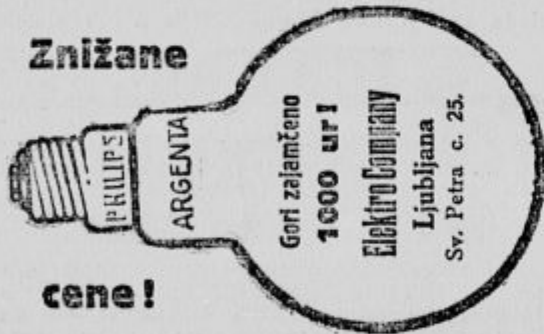
podružnica MARIBOR, Aleksandrova 26, središnica Zagreb, Duga ul. 6. - Telef. 334.

kjer se morete osebno prepričati o najnižjih cenah in vrlo solidni posrežbi.

NA DEBELO!

NA DEBELO!

Znižane

cene!

Prostovoljna dražba

se vrši dne 6. t. m. od 9. do 12 ure in od 14. do 18. ure na Sv. Jakoba nabrežju št. 31. — Prodajale se bodo visoke in nizke OMARE, POSTELJE, SIVALNI STROJ, STENSKA URA, KREDENCA, lepe posteljne ODEJE, OBLEKE, različno PERILO, PORCELAN, SLIKE itd. 6003

Grobni spomeniki, mramornate plošče za pohištvo in vsa druga kamnoseška dela, kakor tudi izdelke od umetnega kamna priporoča

FELIX TOMAN

kamnoseški mojster

Ljubljana
Resljeva cesta 30.

Zavarovalni uradnik

39 let star z 19 letno prakso, zmožen slovenščine, hrvaščine in nemščine, vešč vseh notranjih, posebno pa zunanjih poslov, bivši vodja podružnice in šef življenjskega oddelka centrale, želi iz osebnih ozirov spremeniti sedanje mesto. Sprejel bi glavno poverjenišvo večje zavarovalnice, ali kako drugo odgovarjajoče mesto. Reference prvovrstne. — Nastop 1. januarja 1925, po dogovoru mogoče še prej. Cenjene ponudbe na upravo »Slovenca« pod številko 6164.

Ročni pletilni stroji (Handstrickmaschinen)

stroji za okroglo pletenje (Rundstrickmaschinen) avtomatični, ameriški fabrikat;

sukala (Spulmaschinen);

stroji za sirovo pletenje (Rauhmasch.);

IGLE vseh sistemov, so stalno v zalogi pri Alfredu Kozma, Osijek 1, Zupanijska ulica 42. Glavno zastopstvo tvrdke Felix Lederer, Wien. 3743

Popolnoma varno naložite svoj denar pri

Vzajemni posojilnici

v Ljubljani, r. z. z. o. z.

ki se je PRESELILA iz hiše Uršulinskega samostana na Kongresnem trgu poleg nunske cerkve v lastno palačo na Miklošičevi cesti poleg hotela „UNION“. Hranilne vloge se obrestujejo

naiboliše

z ozirom na višino zneska in odpovedni čas. Varnost za hranilne vloge je zelo dobra, ker poseduje Vzajemna posojilnica večino delnic stavbne delniške družbe hotela „Union“ v Ljubljani. — Vrhutega je njena last nova lepa palača ob Miklošičevi cesti, več mestnih hiš, stavbišč in zemljišč v tu in inozemstvu. — Denar se naloži lahko tudi po poštah položnicah.

Trboveljski premog drva koks anglički premog slezijske briquete

dobavlja ILIRIJA tu Kralja Petra trg 8. Tel. 220 Plašilo tudi na obroke.

Klobuke

čevlje, čepice, srajce, zmske majice, rokavice, nogavice, kravate, dežnike, dežne plašče i. dr. modno blago kupite nejceneje pri

„Amerikancu“

Ljubljana, Stari trg 10 Kupujem polhove kože kakor tudi zajčje, lisice in druge divjačine.

Trgovački

PUTNIK

Potpuno spreman manufakturnoj, galanterijskoj, cipelarsko-kožarskoj, te kolonijal-speccarskoj struci, traži stalno namještenje kao PUTNIK, za pokrajine Hrvatsku, Slavoniju, Srem, Vojvodinu i Srbiju. Osim Hrvatsko-Srpskog jezika govorim njemački i madjarski. - Nastupiti mogu po sporazumu. — Dopisom se obratiti na t. t. GROZDIĆ, BJELVAR. 6180

Kupim malo hišico

blizu Ljubljane. Ponudbe na upravo lista pod »HIŠICA«.

Franc Erjavet

„pri zlati lopati“ trgovina z železnino Ljubljana, Valvazorjev trg 7 (prej Hamerschmidt)

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstne železnine ter tudi prvovrstni dalmaštinski „Portland cement“ po niski ceni.

Stroški pri uporabi bencina.

Vozi brez bencina!

Adaptiral svoj auto-aktor ali stabilni motor s patent. HAG-generatorjem.

Kuri z ogljem!

Prospekte in reference daje

Jugo-Hag

Ljubljana : Telefon 560 Bohoričeva ulica 24.

Stroški pri uporabi oglja.

Lovci, lovci, lovci!

Prvovrstne lovske PUSKE, MUNICIJO, lovske POTREBŠCINE. - Strokovna delavnica za popravila najcenejši, naprava novih kopit, montaža daljnogledov, graviranje itd.

Tvrdba »SOLIDUM«

CIRIL JELENC — KRANJ št. 1.

NOVOSTI

za damske plašče in jopice

sealskin, pliš, astrahan in krimer priporoča v veliki izbiri tvrdka

A. & E. Skaberne

Mestni trg 10 — — — Ljubljana

Vodna žaga

se proda ali odda takoj v najem.

Ponudbe na upravo lista pod »ŽAGA“ št. 6157.

Inserati v »Slovenec« imajo popoln uspeh. — Inserirajte v njem!

Trboveljska premogokopna družba naznanja, da je njen velezaslužni ravnatelj rudnika v Zagorju, gospod

ing. Franc Heutmann

v Grazu nenadoma preminul.

Pogreb blagopokojnika bo v ponedeljek 6. okt. ob 10 dop. iz farne cerkve v Trbovljah, na ondotno pokopališče.

Blagega pokojnika ohranimo v trajnem spominu.

Trboveljska premogokopna družba.

Češka industrijalna in gospodarska banka, podružnica v Ljubljani, Marijin trg št. 5

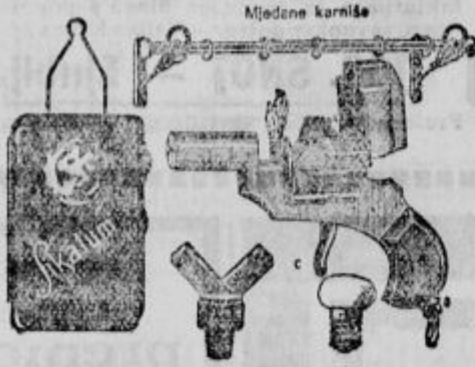
Delniška glavnica in rezerva cca Kč 290.000.000—

Telefon št. 101. — Brzojavni naslov: INDUSBANKA.
CENTRALA V PRAGI, NA PRIKOPE 35

Hranilne vloge in tekoči račun Kč 2.170.000.000—

67 podružnic v vseh večjih krajih Čehoslovaške republike. — Sprejema vloge na knjižice in račune ter proaja vse bančne in borzne transakcije kar najkulantneje.

Mljene karnise

Nadim iz lastnega tovarniškega skladišča „SICALUM“
BATERIJE, ŽEPNE SVETILKE, ZAŽIGALNIČE, KARBIDNE
ŽARILCE „AUERMETAL“, vse vrste medenih KANIS ter
vse potrebščine proti poročitvu najsolidneje, kulantno.

JOSIP KLIMAN
ZAGREB, Akademski trg št. 7.

LIVARNA
ZVONOGLAS
MARIBOR

Dobavlja najboljša bronasta zvo-
nove, po kakovosti nadkriljujejo
one iz predvojnega doba, čisti har-
monični glasovi, 4 tedenski do-
bovni rok, večletno jamstvo. —
Odlikovana tvrdka z
zlate kolajno. Cene
najnižje v Jugoslaviji

Popolnoma varno naložite denar v

Ljubljansko posojilnico
I. Z. Z. O. Z.

ki posluje v novopreurejenih prostorih
v Ljubljani, Mestni trg 6, telef. 9.
Vloge na hranil, knjiž. in tek. račun obrestuje
najugodnejše
ter jih izplačuje takoj brez odpovedi.
Večje vloge z odpovednim rokom
obrestuje po dogovoru.

Izvenljubljanskim vlagateljem so na razpolago
poštne položnice, da nimajo s pošiljanjem de-
narja nikakih stroškov.

WEITZEL Ingenieur-Gesellschaft, Komandit. dr.

Oddelek I. **CENITVE**
tehničnih naprav industrijskih podjetij
in postopij vseh vrst in za vse namene.

Oddelek II. **STROKOVNA MNENJA**
in interesno zastopstvo vseh vrst, za vse
namene, zaupne izjave in ustanovitve.

Oddelek III. **STROJI**
Sodelovanjem naših oddelkov I. in II. naj-
boljše zveze! Zato dobave vseh strojev in
naprav. — Prezidave. — Načrti. — Stav-
beno vodstvo.

Radebeul-Dresden (Deutschland).

Na zahtevo

Vam stavimo brezplačno proračun za
črtanje in vezavo poslovnih knjig po navodilu.

Knjigovoznica K.T.D. v Ljubljani
Kopitarjeva ulica 6. II.

Velika izbira najnovjših modelov
in klobukov iz klobučine (Filz)
v modnem salonu

Ida Škof-Wanek naslednici
Ljubljana, Pod Tranco št. 2.

Predelovanje in praznikovanje damskih klobukov
Točna postržba! Priznana solidne cene!

KOŽUHOVINA
VSEH VRST NA IZBIRO PRI
L. ROT, Gradišče št. 7. 5646
STROJENJE, BARVANJE in IZDELAVA KOŽUHOVINE

SUKNO

kamper in ževot
za moške in ženske
obleke, bele, pisane
in rjava platno, celir,
hlačeno, tiskano in razno manufakture, kupite najceneje in
v velikanski izbiri v novo urejeni in prezidani velotrgovini
R. Sternecki, Celje št. 330.
Ilustrovani cenik za čevlje, klobuke, obleke, perilo odeva, laso-
strižnike, britve in tisoče drugih predmetov se pošlje vsakemu
zastonj! — Vzorci proti odškodnini! — Trgovci engros cenel

SLOVENSKI LEKARNISKI GREMIJ V LJUBLJANI sporoča vsem
svojim članom tužno vest, da je tovariš gospod

Ph. Mr. Ervin Burdych
lekarnar v Škofjiloki

dne 3. oktobra 1924 po dolgem trpljenju izdihnil svojo blago dušo.
Pokojnikov pogreb vrši se v nedeljo ob pol 5. uri popoldne.
Nepozabnemu tovarišu, ki je vzorno izpolnjeval svoje stanovske
dolžnosti bodi ohranjen časten spomin!

Ljubljana, 4. oktobra 1924.

PH. MR. RIKARD SUŠNIK,
t. č. I. načelnik.

Elca Heutmann z rodbinami Heutmann, Tory, Slapšak in Moli naznanja
tužno vest, da je njen srčno ljubljani soprog oziroma brat, zet, svak in stric,
gospod

inž. Franc Heutmann
ravnatelj Trboveljske premogokopne družbe v Zagorju

dne 2. oktobra v Gradcu nenadoma preminul.
Truplo dragega pokojnika prepelje se v Trbovlje, kjer se vrši pogreb iz
farne cerkve na tamkajšnje pokopališče v ponedeljek dne 6. oktobra 1924 ob
10. uri dopoldne.
Nepozabnega pokojnika priporočamo blagemu spominu.
Trbovlje, dne 5. oktobra 1924.

Brez posebnih obvestil.

A. P. Čehov:

Mužiki.
(salje.) 5

On pa se je stiskal k Olgi, kakor da
išče pri njej zavetja, in ji tiho s tresočim
glasom govoril:

— Olja, mila, ne zdržim delj tukaj.
Nisem v stanu. Radi Boga, radi Kristusa
Nebeškega, napiši ti svoji sestrici Klav-
diji Abramovni, naj vse proda in zastavi,
kar ima, naj nam pošlje denarja, mi gremo
stran od tukaj. O, Gospod, — je nadalje-
val z žalostnim hrepenenjem: — da bi mo-
gel vsaj z enim očesom na Moskvo po-
gledati! Da bi se mi vsaj sanjala, matu-
škaj!

A ko je nastopil večer in se je v izbi
zmračilo, je postalo tako tožno, da se niko-
mur ni dalo govoriti. Srdita babica je na-
makala rženih skorij v čašico in jih dolgo
sesala, celo uro. Marija je, podojivši kravo,
prinesla vedro z mlekom in ga posta-
vila na pruko; potem je babka prelivala
mleko iz vedra v lonce, istotako počasi,
očitno zadovoljna, da odslej, na post pred
Vnebohodom Matere Božje, nihče več ne
bo jedel mleka in bo vse ostalo. In samo
nekaj, komaj za spoznanje, ga je odšla v
krožniček za Fjoklinega otroka. Ko sta
babka in Marija odnesli lonce v shrambo,
se je Motka naenkrat nekaj domislila, sple-
zala s peči k mizi, kjer je stala lesena
čaha s skorjami in zllila vanjo nekaj mleka
iz krožnička.

Babica se je vrnivši v izbo zopet lo-
tila svojih skorij, a Saša in Motka, sta jo
sedeč na peči opazovali, in bilo jim je ve-
selo, ker je zdaj babka prelomila post in
pojde gotovo v peklo.¹⁶ Potlačili sta se in

legli spat in Saša si je v dremoti pred-
stavljala poslednjo sodbo: gorela je velika
peč, taka, kakor žgejo v njej lonce, in ne-
čisti duh z rogovi kakor krava, ves črn, je
gnal babico z dolgo palico, kakor je ona
sama nedavno gnala gosti.

V.

Na praznik Marijinega Vnebovzetja,
okoli 11 ure zvečer, so fantje in dekleta,
ki so se sprehajali doli v logu, naenkrat
zakričali in zbežali v smeri proti vasi; in
ti, ki so sedeli na vrhu na obronku strmi-
ne, prvi hip nikakor niso mogli razumeti,
zakaj to.

— Požar! Požar! — se je razlegal doli
obupni krik. — Gori!

Ti, ki so sedeli navrh, so se ogledali
in uzrli strašen nenavaden prizor. Z ene
skrajnih izb se je nad slamnato streho
dvigal ognjeni stolp, ki se je sukal in sipal
iz sebe na vse strani iskre kakor vodomet.
In isti hip je zagorela vsa streha v jarkem
plamenu in se je čulo treskanje ognja.

Lunin svet je mrknil, in že je vsa vas
bila objeta od rdeče, trepetajoče svetlobe;
na tleh so se premikale črne sence, smr-
delo je po osmojenem; ti, ki so begali zdo-
laj, so bili brez sape, niso od razburjenja
mogli govoriti, so se suvali, padali in, ne-
privajeni k jarki svetlobi, slabo videli ter
se niso medseboj spoznali. Bilo je strašno.
Posebno strašno pa je bilo, ker so nad
ognjem v dimu letali golobi, v traktiru pa,
kjer za požar še niso zvedeli, so nadalje
peli in vlekli harmoniko, kakor da bi se
ne bilo ničesar zgodilo.

— Pri očetu Semjónu gori! — je nekdo
zakričal z gromkim sirovim glasom.

Marija je begala okoli svoje izbe, jo-
kala, zvijala roke in šklepetala z zobmi,
dasi je ogenj bil daleč, na drugem kraju;
pojavi se je Nikolaj v valjankah, pritekli

so otroci v srajcah. Okoli izbe desetnika¹⁷
so zatolkli po železni plošči. Bom, bom,
bom . . . se je razleglo po zraku, in od
tega neprestanega neutešljivega zvonjenja
se je stesnilo človeku srce in ga je stresel
mrz. Stare žene so držale v rokah sve-
te podobice. Iz dvorišče so gnali na ulico ovce,
teleta in krave, iznašali skrinje, kožuhe,
kadi. Žrebec, ki ga niso puščali na pašo,
ker je bil in ranil konje, je zdaj, odvezan,
rezgetajoč dirjal po vasi, dokler se ni usta-
vil okoli voza in začel bit vanj z zadnjima
nogama.

Zdajci so začeli zvoniti tudi na drugi
strani, s cerkve.

Okoli goreče izbe je bilo vroče in tako
svetlo, da se je na zemlji razločno videla
vsaka travica. Na eni izmed skrinj, ki so
jih bili uspeli znesti na prosto, je sedel
Semjón, rdečelasi mužik z velikim nosom,
z vojaško čepico, ki si jo je bil potlačil na
glavo do ušes, v dolgem suknjiču; njegova
žena je ležala onesveščena z licem navzdol
in stokala. Neki starec, okoli osemdesetih
let, nizek, z veliko brado, podoben na gozd-
nega pritlikavca, ne iz vasi, je stopal okoli
njih, brez kape, z belo culo v rokah; na
njegovi pleši je odseval ogenj. Starosta¹⁸
Antip Sjedelnikov, zagorel in črnolasi ka-
kor cigan, je stopil k izbi s sekuro in razbil
okna, eno za drugim — bogve zakaj — in
potem začel sekat vežo.

— Babe, vode! — je kričal. — Pripe-
ljite mašino-o! Naglo!

Ravno tisti mužiki, ki so pravkar v
traktiru pijančevali, so privlekli brizgalno.
Vsi so bili pijani, se spotikali in padali,
in vsi so brezpomočno gledali ter imeli
solze v očeh.

— Punčare, vode! — je kričal staro-
sta, ki je tudi bil pijan. — Hitro se obra-
čajte, dekleta!

Ženske in dekleta so tekale doli, kjer
je bila voda, in nosile polna vedra, zlivale
vodo v sesalko ter zopet tekale nazaj. Nosile
so vodo tudi Olga, Marija, Saša, Motka.
Sesalko so gonile ženske in otroci, cev je
psikala, in starosta, ki je vodo napravljal
zdaj v dver zdaj v okna, je strujo s palcem
zadrževal, zaradi česar je voda še bolj rez-
ko psikala.

— Junak, Antip! — so se slišali odo-
bravajoči glasovi. — Potrudi se!

Antip pa je lezel v vežo, v ogenj, in
kričal vunkaj:

— Gonite! Potrudite se, pravoslavni,
spovodom takega nesrečnega slučajja.¹⁹

Mužiki so se gnetli odzunaj, delal pa
ni nobeden nič, ampak so vsi le zijali v
ogonj. Nihče ni vedel, za kaj bi prijel, nih-
če ni ničesar razumel, naokrog pa so bili
stogi žita, sena, podi in kupi suhega dračja.
Stali so tu tudi Kirjak, starec Osip, njegov
oče, oba natrkana. In kakor da bi hotel
opravičevati svojo brezdelnost, je starec
govoril, obrnivši se k ženski, ki je ležala
na tleh:

— Kaj se boš, kuma, zvijala! Izba je
zavarovana — nehaj!

Semjón pa je, zdaj enemu, zdaj druge-
mu pripovedoval, od čega se je vnelo.

¹⁷ Vaški stražnik, raznašalec itd.
¹⁸ Požar je za rusko vas, ki je čisto lesena,
velika nesreča.
¹⁹ Vaška srenja si izvoli starosta (volost, to
je okrožje, pa starešino). Starosta je, dasi od srenje
izvoljen, bil dejansko izvrševalni organ vlade, ozi-
roma policije, ima malo ugleda, pač pa lahko mu-
žike preganja in oškoduje ter se okorišči, ako je
z oblastmi.

¹⁶ Na pravoslavni postih je strogo prepove-
dano uživati mleko.

PREOBLIKOVALNICA

DAMSKIH IN MOŠKIH KLOBUKOV
BARBORIČ -- ZAVRŠAN
LJUBLJANA, MESTNI TRG ŠT. 7
PREOBLIKUJE PO NAJNOVEJŠIH MODELIH
VELIKA IZBIRA DAMSKIH KLOBUKOV IN NAKITA.

Lilihip

Turški med, pravi Fortuna
šumeči bomboni v zalogi
samo pri JOSIP VITEK,
v Ljubljani, Krekov trg 8.

Polhove, vzverične

in vse druge **kože** divjačin
KUPUJE
v vsaki množini
D. ZDRAVIČ,
trgov. usnja, LJUBLJANA,
Florijanska ulica 9. 5522

Gradbeno podjetje

Ing.
Dukić in drug
Ljubljana
Bohoričeva ul. 42.

Ing. Rudolf Treo

stevbenik
vhod **samo,**
Gospodarska c. 12.

Elektrotehnično podjetje
ALOJZ ARHAR in drug
Sp. šiška, Sv. Jerneja c. 47
prevzema vsa elektrotehnična
dela, gradnje manjših elektro-
tehničnih daljnovodov in in-
stalacij po najnižjih cenah.
Točna postrežba! 5695

Za jesen in zimo

se bode postreglo vsakemu pri nakupu manu-
fakturnega in modnega blaga s popustom. —
Blago ravnokar došlo. — Velika izbira pri tvrdki

JOS. SNOJ — Ljubljana,

Prešernova ul. 3 Prešernova ul. 3

CEMENT

H. PETRIČ
LJUBLJANA
GOSPODARSKA
CESTA 16
Telefon 343

Inserirajte v „Slovenca“!

P. n.

šivilje gospodinjic

opozarjamo, da so zopet do-
speli najboljši šivalni stroji
in kolesa

„GRITZNER“

V VSEH OPREMAH

za ročno in obrtno
rabo. Istotam vseh vrst
čevljarjski stroji „Adler“
kakor: cilindri, levorotni
in krojaški.

Pouk v **vezenju** ter
krpanju perila in
nogavic (šitlanje) brez-
plačno **edino** le pri:

Jos. Petelinc, Ljubljana
blizu Prešernovega spomeni-
ka ob vodi. Popravila sprejemamo.

Okrajna hranilnica in posojilnica v Škofji Loki
naznanja žalostno vest, da je nje dolgoletni član in pred-
sednik nadzorstva gospod

ERVIN BURDYCH

POSESTNIK IN LEKARNAR V ŠKOFJI LOKI

danes umrl.

Blag mu spomin in naj v miru počiva!

V Škofji Loki, dne 3. oktobra 1924.

Načelstvo.

Drva

trboveljski
premog

H. Petrič

Ljubljana
Gospodarska cesta 16
Telefon 343

MEHANIČNO

UMETNO VEZENJE

perila, zastorov, toalet, obšit-
vanje (entlanje) vložkov, mo-
tivov in čipk, predtiskanje
najmodernejših vzorcev za
ročna dela Matek & Schein,
Ljubljana, poleg hot. Strukelj

Priporočamo tvrdko

Josip Petelinc

Ljubljana, blizu Prešerno-
vega spomenika za vodo.

Najcenejši nakup
nogavic, žepnih robcev,
brisačk, kloba, belega in
rujavega platna, šifona,
kravat, raznih gumbov, žilc,
vilic, sprehajalnih palic, na-
hrbntnikov, potrebščin za
šivilje, krojače, Solingen
in za obrezovanje trt.

HA VELIKO IN MALO.

Naš zvesti prijatelj in družabnik,
gospod

Rado Medič

trgovec z lesom in posestnik

je danes preminul.

Vse, ki so ga poznali, prosimo, da
mu ohranijo, kakor mi časten spomin.

Ljubljana, 4. oktobra 1924.

Tvrdka
Jos. Lorenzi nasl.

Javljamo pretužno vest, da je danes
preminul naš družabnik, gospod

Rado Medič

trgovec z lesom in posestnik.

Zvestemu prijatelju ohranimo časten
spomin!

Ljubljana, 4. oktobra 1924.

„ARBOR“
lesna in industrijska d. d.